

**TARİH ÖĞRETİMİNDE ETNOGRAFYA MÜZELERİNİN ETKİLİ
KULLANIMI: REHBERLİ YA DA REHBERSİZ GEZİLERİN
ÖĞRENCİLERİN MÜZE ALGISINA VE BAŞARISINA ETKİSİ**

Fatma Bahar Çirçir

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TARİH EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

HAZİRAN 2024

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren altı (6) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Fatma Bahar

Soyadı : ÇİRCİR

Bölümü : Tarih Eğitimi

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Tarih Öğretiminde Etnografya Müzelerinin Etkili Kullanımı:
Rehberli ya da Rehbersiz Gezilerin Öğrencilerin Müze Algısına ve
Başarısına Etkisi

İngilizce Adı : Effective Use of Ethnography Museums in History Teaching: The
Effect of Guided or Unguided Tours on Students' Perception and
Success of Museums

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğim ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Fatma Bahar ÇİRÇİR

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Fatma Bahar ÇİRCİR tarafından hazırlanan “Tarih Öğretiminde Etnografya Müzelerinin Etkili Kullanımı: Rehberli Ya Da Rehbersiz Gezilerin Öğrencilerin Müze Algısına ve Başarısına Etkisi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Bahri ATA

(Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

.....

Başkan: Prof. Dr. Hasan IŞIK

(İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

.....

Üye: Doç. Dr. Ayşegül Nihan EROL ŞAHİN

(Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

.....

Tez Savunma Tarihi: 20.05.2024

Bu tezin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Şaban ÇETİN

TEŞEKKÜR

Tez yazım sürecimde benden desteğini esirgemeyerek yanımda olan pek çok değerli insan bulunmaktadır. Kıymetli yardımları sayesinde bu süreci daha rahat atlamama vesile olan aileme, hocalarıma ve kurumuma teşekkürü borç bilirim. Öncelikle danışmanım olmayı kabul ederek arzu ettiğim konuda çalışmama imkan sağlayan, süreç boyunca her adımda araştırmama destek ve yön veren, kıymetli vaktini bana ayırarak iyi niyetini, nezaketini ve engin bilgisini benden hiçbir zaman esirgemeyen Sn. Prof. Dr. Bahri ATA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bu çalışmada pek çok değerli insanın katkıları bulunmaktadır. Tez çalışmamın şekillenmesinde sabırla bana dönüt veren Sn. Prof. Dr. Hasan IŞIK'a teşekkürlerimi sunarım. Hacettepe Üniversitesinin kıymetli hocası Sn. Prof. Dr. Nuri DOĞAN'a çalışmama sunduğu katkı için minnettarım. Müzecilik bilgisinden istifade ettiğim ve tez çalışmamda desteklerini eksik etmeyen Sn. Halil DEMİRDELEN'e teşekkür ederim.

Çocukları olmaktan gurur duyduğum, hayatımın her safhasında beni destekleyen, eğitim hayatım boyunca beni yüreklendirerek bu günlere gelmemi sağlayan kıymetli annem Ünzile ÇİRÇİR ve babam Abdullah ÇİRÇİR'e teşekkürü borç bilirim. Çalışma yaptığım uzun saatler boyunca beni sabırla bekleyen biricik kızım Bilge Begüm İNAN'a sonsuz teşekkür ederim.

**TARİH ÖĞRETİMİNDE ETNOGRAFYA MÜZELERİNİN ETKİLİ
KULLANIMI: REHBERLİ YA DA REHBERSİZ GEZİLERİN
ÖĞRENCİLERİN MÜZE ALGISINA VE BAŞARISINA ETKİSİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

Fatma Bahar Çirçir

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Haziran 2024**

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, lise tarih öğretiminde etnografya müzelerinde yapılan rehberli ya da rehbersiz gezilerin öğrencilerin akademik başarısına ve müze algısını etkisini ortaya koymaktır. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Karma yöntem desenlerinden eşzamanlı üçgenleme yöntemi ile nitel ve nicel veriler, aynı zamanlarda toplanarak analiz edilmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda öntest-sontest deney ve kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın deneysel kısmı 2022-2023 eğitim öğretim yılının ikinci döneminde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara’da bulunan bir sosyal bilimler lisesinin 11. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Çalışma grubunda toplam 45 öğrenci bulunmaktadır. Deney grupları iki grup halinde oluşturularak 30 öğrenciden meydana gelmiştir. Araştırmanın kontrol grubunda ise 15 öğrenci yer almıştır. Nicel veri toplama aracı olarak akademik başarı testi ve tarih tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda ise, öğrencilere müze gezisi öncesi ve müze gezisi sonrası kompozisyon yazdırılarak ayrıca müze gezisi sonrası görüşme formu uygulanmıştır. Deney 1 ve Deney 2 gruplarına bahsi geçen nitel veri toplama uygulanırken kontrol grubuna sadece müze gezisi öncesi kompozisyon yazdırılmıştır. Bunun sebebi ise müzeye giden grupların farkını ortaya koymaktır. Doküman incelemesinde toplam 240 doküman analiz edilmiştir. Araştırmadaki nicel veri analizinde SPSS 26 paket programı kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde öncelikle varyans analizine başvurulmuş, gruplar arası eşitliğin sağlanamadığının tespit edilmesi üzerine Kruskal Wallis H testi ve Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler sonucunda çalışmaya katılan öğrencilerin tarih dersine olan tutumlarının benzer

olduğu tespit edilmiştir. Akademik başarı testlerinden elde edilen bulgulara ise Deney 1 grubu ile Deney 2 ve kontrol grupları arasında anlamlı farkın olduğu ortaya çıkmıştır. Müzede rehbersiz gezi yapan Deney 2 grubu ile kontrol grubu arasında akademik başarı açısından anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir. Nitel veri analizlerinden elde edilen sonuçlar doğrultusunda rehberli geziye katılan öğrencilerin etnografya müzesine karşı olan düşüncelerin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Deney 1 grubu öğrencileri Deney 2 grubu öğrencilerine göre tarih dersi ve müze arasında daha başarılı bir bağ kurarak müzede öğrenmenin pozitif yönüne dikkat çekmişlerdir.

Anahtar Kelimeler : Tarih Öğretimi, Etnografya Müzesi, Rehberli Gezi,
Rehbersiz Gezi
Sayfa Adedi : xviii+119
Danışman : Prof. Dr. Bahri ATA

**EFFECTIVE USE OF ETHNOGRAPHY MUSEUMS IN HISTORY
TEACHING: THE EFFECT OF GUIDED OR UNGUIDED TOURS
ON STUDENTS' PERCEPTION AND SUCCESS OF MUSEUMS
(M.S. Thesis)**

Fatma Bahar Çirçir

**GAZI UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES**

June 2024

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal the effect of guided or unguided tours in ethnography museums in high school history teaching on students' academic success and museum perception. Mixed method was used in the research. Qualitative and quantitative data were collected and analyzed at the same time using the simultaneous triangulation method, one of the mixed methods designs. In the quantitative dimension of the research, a quasi-experimental design with pretest-posttest experimental and control groups was used. The experimental part of the research was conducted in the second semester of the 2022-2023 academic year. The study version of the research was created in the 11th grade of a social sciences high school in Ankara. There are a total of 45 students in the study group. The experimental groups were formed into two groups and consisted of 30 students. There were 15 students in the control group of the study. Academic achievement test and history attitude scale were used as quantitative data collection tools. In the qualitative dimension of the research, students were asked to write compositions before and after the museum trip, and an interview form was administered after the museum trip. While the aforementioned qualitative data collection was applied to the Experiment 1 and Experiment 2 groups, the control group was only asked to write the composition before the museum trip. The reason for this is to reveal the difference between the groups that go to the museum. A total of 240 documents were analyzed in the document review. SPSS 26 package program was used in the quantitative data analysis in the research. In analyzing the data, variance analysis was

first used, and when it was determined that equality between the groups was not achieved, Kruskal Wallis H test and Mann Whitney U tests were applied. As a result of the data obtained, it was determined that the attitudes of the students participating in the study towards history course were similar. In the findings obtained from the academic achievement tests, it was revealed that there was a significant difference between the Experiment 1 group and the Experiment 2 and control groups. It was determined that there was no significant difference in terms of academic success between the Experiment 2 group, which took an unguided tour of the museum, and the control group. In line with the results obtained from qualitative data analysis, it was determined that the students who participated in the guided tour had more positive opinions towards the ethnography museum. Experiment 1 group students drew attention to the positive aspect of learning in the museum by establishing a more successful connection between the history lesson and the museum than the Experiment 2 group students.

Key Words : History Teaching, Ethnography Museum, Guided Trip, Self-GuidedTrip
Page Number : xviii +119
Supervisor : Prof. Dr. Bahri ATA

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xviii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	4
1.3. Alt Problemler	5
1.4. Araştırmanın Amacı	5
1.5. Araştırmanın Önemi.....	5
1.6. Sınırlılıklar.....	6

1.7. Varsayımlar	7
BÖLÜM II.....	8
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1. MEB Ortaöğretim Tarih Dersi Öğretim Programı (2018).....	8
2.2. Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi	10
2.3. Müze Eğitimi.....	14
2.4. Ankara Etnografya Müzesi	17
2.5. Müze Rehberi	21
2.6. İlgili Yayın ve Araştırmalar	24
BÖLÜM III	26
YÖNTEM.....	26
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	26
3.1.1. Araştırmanın Nicel Bölümü	27
3.1.2. Araştırmanın Nitel Bölümü.....	28
3.2. Çalışma Grubu	28
3.3. Veri Toplama Araçları	29
3.4. Ankara Etnografya Müzesi Rehberi	29
3.5. Verilerin Analizi	30
BÖLÜM IV	32
BULGULAR	32
4.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular	32
4.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular.....	40
4.3. Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	48
4.4. Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	49
4.5. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular	50

4.5.1. “Hangi Tür Müzeleri Gezmekten Zevk Alırsınız?” Sorusunun Analizi	56
4.5.2. “Bu Müzede En Çok Etkilendiğiniz Eser Hangisidir? Neden?” Sorusunun Analizi.....	57
4.5.3. “Tarih Dersi Konularının Daha İyi Öğretilmesi İçin Müzede Eserlerin Sergilenmesine Yönelik Düşünceleriniz Nelerdir? Sorusunun Analizi.....	58
4.5.4. “Müzeye Gelmeden Önce Türk Sanatı Hakkındaki Düşünceleriniz Nelerdir?” Sorusunun Analizi	59
4.5.5. “Tarih Dersinde Öğrendiğiniz Konulara Müzenin Bir Katkısı Oldu Mu? Olduysa Hangi Konulara Olmuştur?” Sorunun Analizi	60
4.5.6. “Osmanlı Sanatı ile İlgili Müzede Hangi Nesneleri Örnek Verebilirsiniz?” Sorusunun Analizi	60
4.5.7. “Türk Sanatı ve Mimarisinde Kullanılan Renk, Sembol ve Motiflerin İfade Ettiği Anlamları Değişim ve Süreklilik Açısından, Müzede Gördüğünüz Nesnelerden Yola Çıkarak Açıklayabilir Misiniz?” Sorusunun Analizi.....	62
4.5.8. “İslamiyet’in Kabulü ile İlgili Olarak Yaşanılan Değişimi Müzede Gördüğünüz Nesneler Üzerinden Örneklendirebilir Misiniz?” Sorunun Analizi.....	63
4.5.9. “Cumhuriyet Dönemi ile Birlikte Sanat Anlayışında Birtakım Değişiklikler Meydana Gelmiştir. Ziyaret Edilen Müzeden Bu Duruma örnek Verebilir Misiniz?” Sorunun Analizi	64
4.5.10. “Kültürel Mirasın Korunması ve Geleceğe Aktarılması Hakkındaki Fikirleriniz Nelerdir?” Sorusunun Analizi	65
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	65
4.6.1. “Hangi Tür Müzeleri Gezmekten Zevk Alırsınız?” Sorusunun Analizi	71
4.6.2. “Bu Müzede En Çok Etkilendiğiniz Eser Hangisidir? Neden?” Sorusunun Analizi.....	72

4.6.3. “Tarih Dersi Konularının Daha İyi Öğretilmesi İçin Müzede Eserlerin Sergilenmesine Yönelik Düşünceleriniz Nelerdir? Sorusunun Analizi.....	73
4.6.4. “Müze Gelmeden Önce Türk Sanatı Hakkındaki Düşünceleriniz Nelerdir?” Sorusunun Analizi	74
4.6.5. “Tarih Dersinde Öğrendiğiniz Konulara Müzenin Bir Katkısı Oldu Mu? Olduysa Hangi Konulara Olmuştur?” Sorunun Analizi	74
4.6.6. “Osmanlı Sanatı ile İlgili Müzede Hangi Nesneleri Örnek Verebilirsiniz?” Sorusunun Analizi	75
4.6.7. “Türk Sanatı ve Mimarisinde Kullanılan Renk, Sembol ve Motiflerin İfade Ettiği Anlamları Değişim ve Süreklilik Açısından, Müzede Gördüğünüz Nesnelerden Yola Çıkarak Açıklayabilir Misiniz?” Sorusunun Analizi	77
4.6.8. “İslamiyet’in Kabulü ile İlgili Olarak Yaşanılan Değişimi Müzede Gördüğünüz Nesneler Üzerinden Örnekleyebilir Misiniz?” Sorunun Analizi.....	78
4.6.9. “Cumhuriyet Dönemi ile Birlikte Sanat Anlayışında Birtakım Değişiklikler Meydana Gelmiştir. Ziyaret Edilen Müzeden Bu Duruma Örnek Verebilir Misiniz?” Sorunun Analizi.....	79
4.6.10. “Kültürel Mirasın Korunması ve Geleceğe Aktarılması Hakkındaki Fikirleriniz Nelerdir?” Sorusunun Analizi	80
BÖLÜM V	81
SONUÇ	81
5.1. Sonuç	81
5.2. Öneriler	84
KAYNAKLAR.....	86
EKLER	92

EK 1. Türk Kùltür ve Medeniyet Tarihi Dersi Sanat Ünitesi Akademik Başarı Testi	93
EK 2. Tarih Dersine Yönelik Tutum Ölçeği	100
EK 3. Müze Gezisi Öncesi Uygulanan Kompozisyon Kâğıdı	102
EK 4. Müze Gezisi Sonrası Uygulanan Kompozisyon Kâğıdı	103
EK 5. Görüşme Formu	104
EK 6. Araştırma İzni	105
EK 7. Ankara Etnografya Müze Gezisi Afışı	106
EK 8. Ankara Etnografya Müze Gezisi Uygulama Fotoğrafları	107
EK 9. Müze Gezisi Öncesi Uygulanan Kompozisyon Örnekleri	113
EK 10. Müze Gezisi Sonrası Uygulanan Kompozisyonlardan Deney 1 Grubuna Ait Örnekler	116
EK 11. Müze Gezisi Sonrası Uygulanan Kompozisyonlardan Deney 2 Grubuna Ait Örnekler	118

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Müze Rehberinin Özellikleri	23
Tablo 2. Çalışma Grupları.....	29
Tablo 3. Öğrencilerin Müze Ziyaretleri Zamanı.....	34
Tablo 4. Öğrencilere Müze Ziyaretinde Eşlik Eden Kişiler.....	34
Tablo 5. Öğrencilerin Müzeyi Ziyaret Etme Amaçları	35
Tablo 6. Öğrencilerin Ziyaret Ettiği Müzeler	36
Tablo 7. Öğrencilerin Müzeleri Tercih Sebepleri.....	37
Tablo 8. Öğrencilerin Müzede Dikkatini Çeken Nesne/Nesneler	38
Tablo 9. Öğrencilerin Ziyaret Ettiği Müze Hakkındaki Düşünceleri	39
Tablo 10. Öğrencileri Ziyaret Ettiği Müze Mimarisi Hakkındaki Düşünceleri.....	40
Tablo 11. Varyans Analizi.....	41
Tablo 12. Varyans Analizi Uç Değerleri	42
Tablo 13. Varyans Betimleyici Analizi.....	43
Tablo 14. Gruplar Arası Kruskal Wallis H Testi.....	46
Tablo 15. Tutum Ölçeği Analizleri.....	46
Tablo 16. Deney 1 ve Deney 2 Grupları Mann Whitney U Testi.....	48
Tablo 17. Deney 1 ve Kontrol Grupları Mann Whitney U Testi.....	49
Tablo 18. Deney 2 ve Kontrol Grupları Mann Whitney U Testi.....	49
Tablo 19. Deney 1 Grubundaki Rehber Etkisi	51
Tablo 20. Deney 1 Grubunun Müze Gezisi Hakkındaki Düşünce ve Hisleri	52

Tablo 21. <i>Deney 1 Grubu Öğrencilerinin Müze Ziyareti ve Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi Arasında Bağ Kurma Cevapları</i>	53
Tablo 22. <i>Deney 1 Grubu Öğrencilerinin Müze Mimarisi ve Konumu Hakkındaki Düşünceleri</i>	55
Tablo 23. <i>Deney 1 Grubu Öğrencileri Tarafından Verilen Müzede Dikkat Çeken Nesne/Nesneler</i>	55
Tablo 24. <i>Deney 1 Grubu Öğrencilerinin Gezmekten Zevk Aldıkları Müzelere Verdiği Cevaplar</i>	57
Tablo 25. <i>Ankara Etnografya Müzesinde En Çok Etkilenilen Esere Dair Deney 1 Grubu Öğrencilerinin Cevapları</i>	57
Tablo 26. <i>Deney 1 Grubu Öğrencilerinin Tarih Dersi Konularının Daha İyi Öğretilmesi İçin Müzede Eserlerin Sergilenmesine Yönelik Düşünceleri</i>	58
Tablo 27. <i>Deney 1 Grubu Öğrencilerinin Tarih Dersinde Öğrendikleri Konulara Müzenin Katkısına Dair Görüşleri</i>	60
Tablo 28. <i>Deney 1 Grubu Öğrencilerinin Müzede Bulunan Osmanlı Sanatı ile İlgili Verdiği Nesne Örnekleri</i>	61
Tablo 29. <i>Deney 1 Grubu Öğrencilerinin Türk Sanatı ve Mimarisinde Kullanılan Renk, Sembol ve Motiflerin İfade Ettiği Anlamları Değişim ve Süreklilik Açısından Müzede Gördüğü Nesneler Yoluyla Açıklamasına Dair Elde Edilen Bulgular</i>	62
Tablo 30. <i>Deney 1 Grubu Öğrencilerinin İslamiyet'in Kabulü ile İlgili Olarak Yaşanılan Değişimi Müzedeki Nesneler Üzerinde Örneklendirmesine Dair Cevaplar</i>	63
Tablo 31. <i>Deney 1 Grubu Öğrencilerinin Cumhuriyet Döneminde Sanat Anlayışında Meydana Gelen Değişimi Müzeden Örnek Vererek Açıklamasına Dair Cevaplar</i>	64
Tablo 32. <i>Deney 2 Grubunda Rehber Dair Görüşler</i>	67
Tablo 33. <i>Deney 2 Grubunun Müze Gezisi Hakkındaki Düşünce ve Hisleri</i>	68
Tablo 34. <i>Deney 2 Grubunun Müze Ziyareti ve Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi Arasında Bağ Kurma Cevapları</i>	69
Tablo 35. <i>Deney 2 Grubunun Müze Mimarisi ve Konumu Hakkındaki Düşünceleri</i>	69
Tablo 36. <i>Deney 2 Grubu Tarafından Verilen Ankara Etnografya Müzesinde Dikkat Çeken Nesne/Nesneler</i>	70
Tablo 37. <i>Deney 2 Grubu Öğrencilerinin Gezmekten Zevk aldıkları Müzelere Verdiği Cevaplar</i>	72

Tablo 38. <i>Ankara Etnografya Müzesinde En Çok Etkilenilen Esere Dair Deney 2 Grubu Öğrencilerinin Cevapları</i>	72
Tablo 39. <i>Deney 2 Grubu Öğrencilerinin Tarih Dersi Konularının Daha İyi Öğretilmesi İçin Müzede Eserlerin Sergilenmesine Yönelik Düşünceleri</i>	73
Tablo 40. <i>Deney 2 Grubu Öğrencilerinin Tarih Dersinde Öğrendikleri Konulara Müzenin Katkısına Dair Görüşleri</i>	75
Tablo 41. <i>Deney 2 Grubu Öğrencilerinin Müzede Bulunan Osmanlı Sanatı ile İlgili Verdiği Nesne Örnekleri</i>	76
Tablo 42. <i>Deney 2 Grubu Öğrencilerinin Türk Sanatı ve Mimarisinde Kullanılan Renk, Sembol ve Motiflerin İfade Ettiği Anlamları Değişim ve Süreklilik Açısından Müzede Gördüğü Nesneler Yoluyla Açıklamasına Dair Elde Edilen Bulgular</i>	77
Tablo 43. <i>Deney 2 Grubu Öğrencilerinin İslamiyet'in Kabulü ile İlgili Olarak Yaşanılan Değişimi Müzedeki Nesneler Üzerinde Örneklendirmesine Dair Cevaplar</i>	78
Tablo 44. <i>Deney 2 Grubu Öğrencilerinin Cumhuriyet Döneminde Sanat Anlayışında Meydana Gelen Değişimi Müzeden Örnek Vererek Açıklamasına Dair Cevaplar</i>	79

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> Tarihsel düşünme becerileri	10
<i>Şekil 2.</i> Öğrencilerin müze algısı	33
<i>Şekil 3.</i> Deney 1 öğrencilerinin Ankara Etnografya Müzesi gezisi sonrası müze algıları...	50
<i>Şekil 4.</i> Deney 2 öğrencilerinin Ankara Etnografya Müzesi gezisi sonrası müze algıları...	66

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

ICOM	: International Council of Museums
KTB	: Kültür ve Turizm Bakanlığı
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
N	: Denek Sayısı
P	: Anlamlılık Düzeyi
S	: Sayfa
SPSS	: Statiscal Package For Social Sciences (Sosyal Bilimler İstatistik Paket Programı 26.0)
TDK	: Türk Dil Kurumu
TKVMT	: Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıtlara, sınırlılıklara, tanımlara yönelik açıklamalara yer verilmektedir.

1.1. Problem Durumu

Tarih, toplumların başından geçen olayları yer-zaman göstererek, sebep ve sonuç ilişkisi içerisinde birbiriyle olan ilişkilerini anlatan bilim dalıdır (İslam Ansiklopedisi, 2011, s.30). Tarih toplumların ilgisini çeken, çeşitli anlam ve işlevler yüklenen bir bilim dalı olmuştur. Tarih eğitimi ise, ilk zamanlarda devlete idareci olacak kişilerin yetiştirilmesinde kullanılmıştır. Osmanlı Devleti'nde, tarih eğitime öncelikle şehzade eğitiminde rastlanmaktadır. Okul haftalık çizelgelerine girmesi ise, 1869 yılında Saffet Paş'nın hazırladığı nizamnamede “*Muhtasar Tarih-i Osman-i*”, “*Tarih-i Umumi*” ve “*Tarih-i Osmani*” derslerin konulmasıyla olmuştur (Safran, 2016, s.10).

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde ise, tarih dersi Türkiye Cumhuriyet'inin kuruluşundan itibaren eğitim müfredatında yer almıştır. Cumhuriyet'e kadar tarih anlayışı ümmetçi ve Osmanlı Devleti merkezli bir yapıda iken Osmanlı Devleti'nin yıkılması ve halifeliğin kaldırılmasıyla bu anlayış değişmiştir (Ergün, 2021, s.119). Okul tarih öğretim programlarında “milli tarih” anlayışıyla Türk tarihinden başlanarak Cumhuriyet'in ilanına kadar olan dönem bir bütünlük içinde anlatılmıştır (Çapa, 2012, s.17).

Günümüzde Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği esaslara göre tarih dersi, ortaöğretim 9,10,11 ve 12. sınıflarda okutulmaktadır. MEB, tarih dersi öğretim programları için ulaşılmaması gereken hedefleri 13 madde ile belirlemiştir. Bu amaçlar içinde insanlığın

birikimli mirasını kavramak, tarihin farklı dönemlerini anlamlandırmak, Türk milletinin ve Türk kültürünün geçmişten günümüze kadar geçirdiği süreci dünya tarihi içerisinde anlamak, milli kimlik ve aidiyet duygularını geliştirmek, kültürel ve tarihi mirasa sahip çıkmak gibi amaçlar bulunmaktadır (MEB, 2018).

Bu amaçlara ulaşırken öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerinden olan kronolojik düşünme, tarihsel kavrama, neden-sonuç ilişkisi kurma, değişim ve süreklilik anlama, tarihsel empati, tarihsel analiz ve yorum becerilerini geliştirmesi beklenmektedir. MEB tarafından hazırlanan tarih dersi öğretim programında öğretmenlerin uyması gereken hususlara da ayrıca değinilmiştir. Bu hususlar 5 madde halinde sıralanmış ve 3. maddesinde şu ibareye yer verilmiştir:

“Öğretmenler konuların öğretiminde yer temelli öğrenmeye dayalı etkinliklere de yer vermelidirler. Bu çerçevede, öğretmen denetiminde sanal müze ziyaretleri, çevre ve okul imkânları uygun ise tarihi mekân ve müze ziyaretleri yapılmalıdır. Öğretmenler ziyaretlerin; ilişkilendirilen kazanım ve açıklamaları doğrultusunda planlanması, uygulanması ve sonuçlandırılması konusunda gerekli tedbirleri almalıdır.” (MEB,2018).

Son yıllarda tarih öğretimi ve ders kitapları, toplumsal ve akademik alanlarda eleştirilere ve tartışmalara konu olmaktadır (Özbaran, 1998, s.56). Mesela tarih öğretimi pek çok öğrenci için sıradan ve sıkıcı gelmektedir.

Akyüz’e (2001, s.398), göre tarih eğitiminde ezbercilik ağır basmaktadır. Bu durumun, tarihin mirası, öğrenci sayısının yüksek oluşu, sınıfta kitaplara bağlı öğretim ve öğretmen özelliklerine bağlamaktadır.

Doğanay (2011, s.41), ise tarih derslerinin günümüz olaylarıyla ilişkilendirilmeden, dikkat çekici görsel-işitsel materyal kullanmadan, sözel anlatım ile işlenmesinin öğrencilerde olumsuz geri dönüşlere sebebiyet vererek, sevimsiz bir ders haline geldiğinden bahsetmektedir.

21. yüzyıl ile birlikte bu bakış açıları değişmekte, öğrenciyi merkeze alan kuramlar kullanılmaya başlanmaktadır. Paykoç ve Baykal’a göre (2000, s.103), çağdaş öğrenme kuramında sürece aktif katılım gerekmede ve varılan sonuçlar belli bir standarda göre değil öğrenenin kendi geliştirdiği gerçeğe göre anlamlı olmalıdır. Bundan dolayı farklı bakış açılarına yer verilmeli ve aktif öğrenme tarzlarına uygun şekilde nesnelerle bireyin kendi yaşamı arasında bağlantı kurarak tahmin ve sonuçlarda bulunulmalıdır.

Tarih öğretiminin daha kalıcı ve anlaşılır olması için okul dışı öğrenme mekânlarıyla tamamlamak gerekmektedir. Çünkü tarih dersi soyut kavramlarla dolu uzak bir geçmiş gibi

görülmektedir. Bu çerçevede öğrencilerin çok yönlü öğrenme ve aktif katılımları için tarihi alan ve müze gezileri ön plana çıkmaktadır. Müzeler kuruldukları günden bu yana eğitim amacı taşımışlardır. Ancak, 20. yüzyıl ortalarından başlayarak temel işlevlerinde biri eğitim olmuştur (Tezcan&Ödekan, 2011, s.48). Müzelerin bu anlamda etkin kullanımına yönelik olarak müze pedagojisi ortaya çıkmıştır (Okan, 2018,s.221). Hooper-Greenhill'den aktaran Paykoç ve Baykal'a (2000) göre müzeler, bulunduğu toplumun bir ürünü olarak karşımıza çıkmakta ve ekonomik, sosyal, politik yönlerden toplumun gelişmesi için önemli bir rol oynamaktadır.

Dünyanın hemen her tarafında pek çok müze bulunmaktadır. Bu müzeler koleksiyonlarına (genel,arkeoloji,etnografya,sanat,tarih,doğa ve bilim vb.), çalıştıkları kuruma (belediye, özel, devlet, askeri vb.), hizmet edilen alana (kent, ulusal, yerel vb.), hizmet ettiği kişiye (genel halk, eğitim, uzman) ve koleksiyonlarını sergileme biçimlerine (geleneksel, tarihi ev, açık hava ve etkileşimli) göre sınıflandırılmaktadır (Ambrose&Paine, 2012, s.7). Ancak türleri ne olursa olsun müzelerin ortak işlevleri bulunmaktadır. Bunlar bir kimlik duygusu geliştirme, esin kaynağı oluşturma, yaratıcılığı geliştirme, toplumsal ve kültürel yararlar sağlama ile formal ve informal eğitim işlevleridir (Onur,2012, s.164).

Müzeler, toplumun mirasını korumanın ve bu mirası sonraki nesillere aktarmanın yanı sıra yaratıcılığı geliştirmeye de hizmet etmektedir (Ata, 2016, s.82). Tarihi alan ve müze gezileriyle ders kitaplarının sınırlılığında çıkarak somut öğrenmelere ulaşılabilir, empati ve duyumsama becerileri geliştirilebilir (Kabapınar, 2014, s.314). Müzeler her yaş grubunun için ideal bir öğrenme alanıdır.

Müze eğitiminde kullanılan pek çok yöntem bulunmaktadır. Bu yöntemler kazanımlara ulaşmak için önem arz etmektedir. Bu noktada, müzede eğitim yapmak için öğretmenin yetkin olması gerekmektedir. Ata (2002, s.228), müze eğitimine yönelik öğretmenler ile yaptığı çalışmada, öğretmenlerin bir müze veya antik kentte öğrencilere rehberlik yapacak kadar kendilerini yeterli hissetmelerine yönelik soruya %70 oranında hayır cevabını vermişlerdir. Evet cevabını verenlerin ise, ilköğretim kademesinde öğretmenlik yaptığı görülmektedir. Bununla beraber gezilerde müze uzmanı-rehberlerinden destek beklendiği görülmektedir.

Türkiye'deki müzelerin bir kısmında müze rehberi-uzmanı bulunmaktadır. Müze öncesi gerekli planlamalar yapıldığında, müze gezisine katılan grup için müze rehberinden destek alınabilir ve müzede eğitim yapılabilir. Ancak Aktekin (2008, s.107-108) müze rehberlerinin

görüşlerini alarak yaptığı çalışmada, okul gezilerinin piknik havasında geçtiğinden, kalabalık grupların kısa bir süre içinde girip çıktığından, öğrenciler açısından müzenin anlamsız bir deneyim olduğundan bahsetmiştir. Bu gibi örneklerle sıklıkla rastlanmakta, MEB tarafından belirlenen kazanım ve becerilere böyle bir müze gezisi ile ulaşılamayacağı anlaşılmaktadır.

MEB tarafından hazırlanan ortaöğretim Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi ders kitabı, Türk toplumunu oluşturan ana temaları (devlet yönetimi, toplum, ekonomi, hukuk, eğitim, sanat, bilim, spor, müzik) kapsamaktadır. Ders kitabındaki konulara bakıldığında Türk Kültürünü merkeze aldığını görmekteyiz. Ancak sınıf içi yapılan anlatımlar, öğrencilerde kazanımların somutlaştırılması açısından yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır. Bundan dolayı kültürel miras öğelerinin öğretiminde, etnografya müzelerinden faydalanmanın öğretim açısından verimli olacağı düşünülmektedir.

Etnografya; “kavimleri karşılaştırarak inceleyen, kültür oluşumlarını araştıran bilim, budun betimi, kavmiyat” anlamlarına gelmektedir (TDK) . Ankara Etnografya Müzesi Türkiye’de müze binası olarak inşa edilen ilk yapıdır (KTB). Müze 1928 yılında Afgan Kralı Amanullah Han ve M.Kemal Atatürk’ün ziyareti ile açılmıştır (Oral, 2002, s.122). Halkın ziyaretine ise 1930 yılında açılmıştır. Müzede Türk-İslam kültürüne ait eserler sergilenmektedir. Müze sahip olduğu envanter bakımından Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi öğretimi için uygunluk arz etmektedir.

Bu çalışmada Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi öğretiminde hedeflenen kazanımlara ulaşmak adına etnografya müzelerinin etkisi gözlemlenmek istenmiştir. Bu noktada tarih öğretimi açısından rehberli veya rehbersiz gezi deneyiminin öğrencilerdeki müze algısına ve akademik başarısına etkisi saptanmak istenmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

Ortaöğretim 11. sınıf öğrencilerinin, Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi kapsamında yapılacak olan etnografya müzesindeki rehberli ya da rehbersiz gezinin öğrencilerin müze algısına ve akademik başarısına etkisi nedir?

1.3. Alt Problemler

Bu çalışmanın alt problemleri aşağıdaki gibidir:

1. 11. sınıf öğrencileri “müze”yi nasıl algılamaktadırlar?
2. 11. sınıf Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersinde yapılan müze gezisine katılan öğrencilerden, rehberli ve rehbersiz gezi yapanlar arasında akademik başarı farkı var mıdır?
3. 11. sınıf Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersinde yapılan rehberli müze gezisine katılan öğrenciler ile müze gezisine katılmayan öğrenciler arasında akademik başarı farkı var mıdır?
4. 11. sınıf Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersinde müze gezisine katılmayan öğrenciler ile rehbersiz gezi yapan öğrenciler arasında akademik başarı farkı var mıdır?
5. Müze gezisinin rehberli yapılmasının öğrencilerde müzeyi algıma şekline etkisi var mıdır?
6. Müze gezisinin rehbersiz yapılmasının öğrencilerde müzeyi algıma şekline etkisi var mıdır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersinde belirlenen ünite kazanımları çerçevesinde yapılacak olan rehberli ve rehbersiz müze gezileri ile öğrencilerin müze algısındaki ve akademik başarısındaki değişimi ortaya koymaktır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Tarih dersi konusu itibariyle birçok kavram ve olgu içermektedir. Lise seviyesindeki öğrenciler için bu konulardaki kazanımlara ulaşmak bazen sıkıcı ve zor gelmektedir. Ancak tarih biliminin toplumun gelişimi ve bireyin yetişmesi için önemli işlevleri bulunmaktadır. Tarih öğretmenleri kazanımlara ulaşmak için pek çok farklı yöntem uygulamaktadır. Müze eğitimi ise kazanımlara ulaşmak için kullanılan yollardan biridir. Önemi son yıllarda daha da artan müze eğitimi, her ders ve konu anlatımı için imkân sağlamaktadır. Buna karşın okullarda ikinci plana atılmaktadır. Bunun sebepleri arasında zaman yetersizliği, maddi

imkân, ulaşım zorluğu ve öğretmenlerin alandaki deneyimi sayılabilir. Dilli (2017), müzelerin öğrenme ortamı olarak kullanılmasına ilişkin öğretmen görüşleri ile hazırladığı çalışmada, öğretmenlerin müze gezisini planlamada zorluk çektiği, okul olanaklarının yetersiz ve sınıf mevcutlarının kalabalık olduğu, gezilerin çok zaman aldığı, servis ücretlerinin yüksek olduğu ve öğretmenlerin bilgi noktasında yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Bu araştırmada, ortaöğretim 11. sınıflarda seçmeli ders olarak okutulan Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi ders kitabı seçilmiştir. Dersin konusuna bakıldığında Türk tarihini belirli konu başlıkları altında bir bütün olarak incelediği görülmektedir. Bu noktada tarihi mirasın anlaşılması ve aktarılması yönünden önem taşımaktadır. Literatür incelemesinde, Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi'nin öğretimi inceleme ve araştırılmasında eksiklik olduğu görülmüştür. Hedeflenen ders kazanımına ulaşmak için dünyada da önemli bir öğretim yöntemi olan müze eğitimi kullanılarak öğrencilerdeki müze algısının ve akademik başarısının gözlemlenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada yapılan araştırmalar sonucu bu konuda bir tez yapılmadığı görülmüştür. Bu çalışmanın sonunda Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersinin öğretime ve müze eğitiminin önemine dikkat çekilmeye çalışılacaktır. Rehberli ve rehbersiz gezi olarak planlanan tez konusu uygulanan yöntem açısından da önem arz etmektedir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 2022-2023 eğitim-öğretim yılı ile
- Ankara'da bulunan sosyal bilimler lisesi 11. Sınıf öğrencileri ile
- Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi ders kitabı Türklerde Sanat ünitesi ile
- Ankara Etnografya Müzesi ziyareti ile
- Öğrencilerin nicel kısımda uygulanacak olan akademik başarı testlerine verecekleri cevaplar ile
- Öğrencilerin tarih tutum ölçeğine verdikleri cevaplar ile
- Öğrencilerin nitel araştırma kısmında için uygulanacak olan kompozisyonlar ile

- Öğrencilere uygulanan görüşme formu ile sınırlıdır.

1.7. Varsayımlar

- Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin eşit hazırbulunuşlukta olduğu varsayılmaktadır.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin nicel ve nitel çalışmalara içtenlikle ve objektif bir şekilde cevapladığı varsayılmaktadır.
- Ölçme aracının kapsam ve geçerliliği için uzman görüşlerine başvurulması yeterlidir.
- Müze rehberinin alanında uzman olduğu varsayılmaktadır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. MEB Ortaöğretim Tarih Dersi Öğretim Programı (2018)

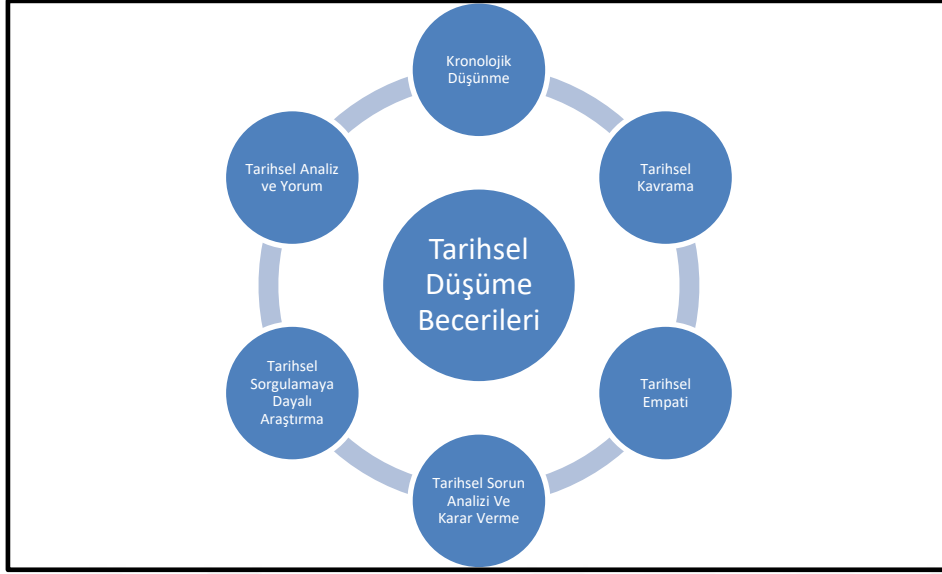
1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu (1973) çerçevesinde hazırlanan tarih öğretim programları amaçlarına göre, liseyi tamamlayan öğrencilerin millî ve manevi değerleri benimsemesi, bu değerleri hayata aktarması, ülkemize ekonomik, sosyal ve kültürel katkıda bulunması, temel düzey beceri ve yetkinliklere sahip olması, yetenekleri çerçevesinde bir mesleğe yönlendirilmesi beklenmektedir.

Ülkemizde eğitim alan öğrencilerin birtakım yetkinliklere sahip olması hedeflenmektedir. Bunlar anadilde iletişim, yabancı dilde iletişim, matematiksel- bilimsel düşünme, dijital beceri, öğrenmeyi öğrenme, sosyal iletişim ve vatandaşlık becerileri, inisiyatif alma ve girişimcilik becerileri, kültürel farkındalık becerisi gibi yetkinliklerdir. Bu hedeflerle okul haftalık çizelgesinde bulunan derslerin öğretim programları hazırlanmaktadır. Tarih dersi de bu derslerden bir tanesidir.

Öğrencilerin yukarıda sayılan yetkinliklere sahip olması düşüncesiyle hazırlanan tarih dersi öğretim programları, günün şartlarına göre kanıt temelli, eleştirel, düşünme ve problem çözmeye odaklı bir şekilde oluşturulmuştur. Eski dönemlerde kullanılan, tarihte meydana gelmiş olay ve olguların öğretmenden öğrenciye aktarılması şeklindeki geleneksel öğretim programı terk edilmiş, yeni anlayış ile kronolojik ve tematik bir yöntemle yeniden ele alınmıştır. Bu yaklaşımla oluşturulan tarih dersi öğretim programlarının amaçları şu şekildedir:

1. İnsanlığın birikimli mirası kavramak.
2. Tarihin farklı dönemlerini anlamak için gerekli olan bilgi birikimine sahip olmak.
3. Türk, İslam ve Türkiye tarihindeki önemli siyasi ve sosyal olayları anlayarak, tarihi şahsiyetleri tanımak.
4. Dünyadaki gelişmelerin tarihsel arka planını fark ederek bugünün dünyasını anlamak.
5. İnsanlık tarihi bağlamında Türk ulusunun ve kültürünün gelişimi kavramak.
6. Medeniyetimizin dayandığı değerleri benimsemek.
7. Tarihi bir olayın, toplumsal, ulusal ve uluslararası boyutlarının olduğunu fark etmek.
8. Tarihi olayların meydana geldiği dönemin koşullarını kavramak.
9. Birincil ve ikincil kaynaklarda bulunan kanıtları belirleyerek tarih bilimine ait beceri geliştirmek ve bir çıkarım ortaya koymak.
10. Türkiye Cumhuriyeti'nin dünyadaki yerini ve rolünü anlamak.
11. Tarih yazımı sürecinde, tarihçilerin temel aldığı ilkeleri ve becerileri öğrenerek, yaşam becerisi haline getirmek.
12. Tarihi bir olayın farklı bakış açıları ve görüşleri doğrultusunda değerlendirilebileceğini ve yorumlanabileceğini fark etmek ve saygı duymak.
13. Millî kimlik ve toplumsal birliğin oluşması konusunda tarihin rolünü kavrayarak tarihi mirasa sahip çıkmak.

Tarih dersi için hedeflenen bu kazanımlara paralel olarak öğrencilerde tarih disiplinine özgü becerilerin de gelişmesi istenmektedir. Aşağıdaki verilen Şekil 1’de, MEB tarafından tarih dersi öğretim programı için hazırlanan beceriler sunulmuştur.

Şekil 1. Tarihsel düşünme becerileri

Şekil 1’den anlaşılabacağı üzere tarih öğretim programı tarihsel düşünme becerilerinin önemini altını çizmektedir. Aynı zamanda tarih öğretim programı uygulanırken dikkat edilecek bazı hususlar belirtilmiştir. Bu hususlar, beş madde halinde belirlenmiştir. Üçüncü maddede, yer temelli öğrenmeye dayalı etkinliklere yer verilmesi vurgulanmıştır. Öğretmen öncülüğünde sanal müze ziyaretleri, imkânlar ölçüsünde tarihi mekân ve müze ziyaretlerinin yapılmasının gerekliliği belirtilmiştir. Bu ziyaretlerin kazanımlar doğrultusunda yapılmasına ve sonuçlandırılmasında dikkat çekilmiştir. Bu tez çalışmasında yapılan araştırmanın dayanaklarından birisi de yer temelli öğrenmeye verilen önemdir.

2.2. Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi

MEB ortaöğretim tarih öğretim bölümünde bahsettiğimiz üzere, tarih öğretiminin çeşitli amaçları bulunmaktadır. Bu amaçlara hizmet etmek üzere ortaöğretimde seviyesinde çeşitli tarih dersleri bulunmaktadır.

Ortaöğretim tarih dersleri, 4 yıllık eğitim hayatına yayılmış şekilde verilmektedir. Bu dersler aşağıda verilmiştir.

- 9. sınıf tarih dersi (zorunlu ve haftada 2 saat)
- 10. sınıf tarih dersi (zorunlu ve haftada 2 saat)
- 11. sınıf tarih dersi (zorunlu ve haftada 2 saat)

- 12. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi (zorunlu ve haftada 2 saat)
- Seçmeli Tarih dersi (seçmeli, 11 veya 12. sınıfta verilmekte, haftada 2 veya 4 saat)
- Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersi (seçmeli, 11 veya 12. sınıfta verilmekte, haftada 2 veya 4 saat)
- Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersi (seçmeli, 12. sınıfta verilmekte, haftada 2 veya 4 saat)
- İslam Bilim Tarihi dersi (seçmeli, 10, 11 veya 12. sınıfta verilmekte, haftada 2 saat)
- Ortak Türk Tarihi dersi (seçmeli, 10 veya 11. sınıfta verilmekte, haftada 1 veya 2 saat)
- Türk Düşünce Tarihi dersi (seçmeli 10, 11 veya 12. sınıfta verilmekte, haftada 1 veya 2 saat)
- İslam Tarihi dersi (seçmeli, 11 veya 12. sınıfta verilmekte, haftada 1 veya 2 saat)

Bu çalışma, Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersi kapsamında yapılmıştır. Bu ders tüm lise türlerinde seçmeli ders olarak okutulmaktadır. Dersin öğretim programı, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmıştır. Bir önceki bölümde tarih dersi kazanım ve hedefleri sıralanmıştır. Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersi, benzer şekilde olsa da farklı bir öğretim programı ve kazanım hedefleri vardır.

Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersi öğrencilerin kültürlerini tanıyıp, ona sahip çıkması ve geliştirmesi amacıyla hazırlanmıştır. Tarihî olay ve olguları öğrenirken, ona etki eden kültür ve medeniyetin de öğrenilmesi gerekmektedir. Böylelikle ders bağlamına oturur ve millî kimlik ile tarihî olgular anlaşılmıştır.

Kültür, “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmeye kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü; hars, ekin” (Ethem İzzet Benice, TDK).

Medeniyet kelimesi ise, Arapça şehir manasına gelen “müdûn” kökünden gelmektedir (Develioğlu, 2007, s.599). Bu kökten türetilen Medenî sözcüğü ise “şehirli, şehre mensup olan” şeklinde kullanılmıştır. Sonrasında bu kelime türetilerek “şehirli veya medenî hayat yaşamak” olarak kullanılmıştır. Medenî kelimesi terim olarak kullanılması ise, İslam

dünyasında tercümelerin yapıldığı zamana rastlamaktadır. Batı dillerinde “civilisation” kelimesi “medeniyet” sözcüğü ile karşılanmıştır. Medeniyet terimi geçirdiği bu değişimlerle birlikte şehir hayatının siyasi, sosyal, ekonomik, kurumsal ve teknik alanlardaki birikim, düzey ve fırsatları ifade etmektedir (Kutluer, 2003, s.296). Modern dönemde ise bu terim üç farklı anlamda kullanılmaktadır. Birincisi, “medenî insan” deyimindeki gibi görgülü davranmayı gerektiren kural ve değerler bütün, ikincisi gelişmişlik düzeyi yüksek kabul edilen toplumların gelişmişlik düzeyi düşük olan toplumlardan ayıran özellik ve üçüncüsü ortak özellikleri olan sosyal grup ve grupların bütünü. Eski Mısır medeniyeti, Hint medeniyeti, Grek medeniyeti, Türk medeniyeti gibi kavramlar, üçüncü anlamı ifade eden kullanımlardır (Görgün, 2003, s.298).

Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi öğretim programı (2018), 1973’te kabul edilen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa dayanmaktadır. Tarih öğretim programı hedeflerinin yanı sıra aşağıda verilen hedefler özellikle vurgulanmıştır. Bu hedefler şu şekildedir:

- 1) Tarihsel süreç bağlamında tarih, sadece siyasi olayları değil aynı zamanda iktisadi, kültürel ve sosyal alanlar kapsamaktadır.
- 2) Türk kültür ve tarihi birlikte ele alınarak, kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi vurgulanmalıdır.
- 3) Cumhuriyet Dönemi’nde meydana gelen gelişmeleri, Türk kültür ve medeniyetine olan katkıları fark edilmelidir.
- 4) Millî kimliği oluşturan öğeleri öğrenerek millî kimliğin korunması gerektiğini kavranmalıdır.
- 5) Dünya uygarlığına Türk milletinin katkılarını kavramalıdır.
- 6) Kendi kültürel değerlerine bağlı kalarak dünyadaki diğer kültürlerle etkileşimde olmaya tutum geliştirmeleri hedeflenmiştir.

Tarih öğretim programında olduğu gibi Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi öğretim programında da bir takım dikkat edilmesi gereken hususlar bulunmaktadır. Dersin içeriğinin siyasi tarih değil ekonomik, sosyal, kültürel alanları kapsadığı belirtilmiştir. Her ünitenin birbiri ile bağlantılı olduğu ve Türk tarihini bir bütünlük içerisinde incelendiği vurgulanmıştır. Öğrencilerin mümkün olduğu kadar birinci ve ikinci el kaynaklara ulaşmaları desteklenmesinin gerekliliğine dikkat çekilmiştir. Ders işlenirken, yaparak yaşayarak öğrenme için okul içi ve okul dışı etkinliklere önem verilmesi, mümkün

olduğunca müze, tarihi ve kültürel alan ziyaretleri gerçekleştirilmesi beklenmiştir. Bahsedilen hususlar araştırmamızın temel dayanaklarındandır.

Araştırmamızın konusu olan Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi ders kitabı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanarak Başak Matbaacılık ve Tanıtım'a bastırılmıştır. Kitap toplamda 266 sayfadan oluşmaktadır.

Ders kitabı toplam 7 üniteden oluşmaktadır. Bu ünite başlıkları şu şekildedir:

- 1) Türklerde Devlet Teşkilatı
- 2) Türklerde Toplum
- 3) Türklerde Hukuk
- 4) Türklerde Ekonomi
- 5) Türklerde Eğitim ve Bilim
- 6) Türklerde Sanat
- 7) Türklerde Spor

7 üniteden oluşan kitabın toplam kazanım sayısı 41, ders süresi ise 144 saattir.

Her ünite ilk Türk devletleri ile başlayıp sırasıyla ilk Türk İslam devletleri, Osmanlı Devleti ve Cumhuriyet dönemi ile devam etmektedir.

Bu çalışmanın konusu, 6. Ünite olan “Türklerde Sanat” ünitesidir. Bu ünitenin ise kazanım sayısı 5, toplam ders saati ise 20 saattir.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ortaöğretim programında ulaşılması beklenen kazanımlar şunlardır:

- 6.1. İlk Türk devletlerinde yaşam biçiminin sanata etkilerini açıklar.
- 6.2. İslamiyet'in kabulü ile birlikte Türk İslam devletlerinde sanat anlayışında meydana gelen değişim ve gelişimi kavrar.
- 6.3. Osmanlı sanatının kendine has özelliklerini analiz eder.
- 6.4. Cumhuriyet Dönemi ile birlikte sanat anlayışında meydana gelen değişimleri değerlendirir.
- 6.5. Kültürel mirasın korunması ve geleceğe aktarılmasının önemini kavrar.

2.3. Müze Eğitimi

ICOM, 2022’de müze tanımını şu şekilde yapmıştır;

“Müze somut ve somut olmayan mirası araştıran, toplayan, muhafaza eden, yorumlayan ve sergileyen, toplumun hizmetinde olan, kâr amacı gütmeyen, kalıcı bir kurumdur. Kamuya açık, erişilebilir ve kapsayıcı müzeler, çeşitliliği ve sürdürülebilirliği teşvik eder. Eğitim, keyif, düşünce ve bilgi paylaşımı için çeşitli deneyimler sunarak etik, profesyonel ve toplulukların katılımıyla çalışır ve iletişim kurarlar.”

Bu tanımda, müzenin kapsayıcı ve sürdürülebilir olması ile toplumun katılımının teşvik edilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Bir sözcük olarak “müze”, Yunanca “mouseion” yani perilerin (muses) tapınağından gelmektedir. Diğer Avrupa dilleri incelendiğinde bu kökten geldiği görülmektedir. Örneğin; İtalyanca’da museo, Fransızca’da musée gibi (Kandemir&Uçar, 2015, s.20).

Müzeler ilk başta somut mirasın sergilendiği yer iken zaman içerisinde işlevleri değişmiştir. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde müzeler eski tür nesnelerin sergilendiği ve korunduğu yer iken çağdaş müze anlayışı ile kültürün aktarıldığı bir eğitim aracı haline almıştır (Özer, 2023, s.273) Modernleşmenin getirdiği değişim ile müzelerin topluma hizmet alanları değişmiş ve daha nitelikli hale gelmiştir. 19. yüzyılda müzelerin temel işlevi eserleri toplama, koruma, sergileme ve araştırma iken 20. yüzyıl ile birlikte bu işlevler arasına eğitim de eklenmiştir (Özkasım, 2013, s.11). Ata’ya (2001) göre müze ve tarihi mekânların bilimsel, turistik ve eğitimsel işlevleri bulunmaktadır. Araştırmamız tarih öğretiminde müze eğitimi üzerine olduğu için, müzelerin eğitim işlevi üzerinde duracağız.

Müze eğitimi, müzelerin sahip olduğu eserleri kullanarak ziyaretçilerde heyecan ve merak uyandıracak eğitim programları ve etkinlikler oluşturma süreçleridir (Talboys, 2006, s.11). Aynı zamanda müze eğitimi, izleyici ve müze koleksiyonu arasında iletişim kurmak amacıyla yapılan çalışmaları kapsamaktadır (Tezcan & Ödekan, 2011, s.152).

Müzeler üstlendiği sorumluluklara ek olarak son yıllarda eğitim misyonu ile öne çıkmaktadır. Müze ziyaretlerinin sürekliliğinin ve kültürlerarası iletişimin sağlanması ile eğitimdeki ehemmiyetinin anlaşılması için müzenin eğitsel misyonu yerine getirilmedi. Müzelerin eğitim işlevi ile ilgili yapılan çalışmalar göstermiştir ki artık öğrenme okul ve kitapla sınırlı değildir. Müzeler kişilerin bilişsel, duyuşsal ve psiko motor yönlerinden eğitilebilmesine imkân sağlamaktadır (Işık, 2016, s.607)

Müze eğitiminin ilkeleri ise şu şekilde açıklanmaktadır (Greenhill, 1999, s.15).

- Müze eğitimi sürekliliği olan ve yaşam boyu süren bir eğitimidir.
- Her müze kendine özgü bir eğitim sunar.
- Müzede sergilenen eser ile ziyaretçinin gereksinimleri doğrultusunda bir bağ kurmak gerekmektedir.
- Müze eğitiminde gönüllülük esastır.
- Müzedeki öğrenme yaşantıya dayalı ve nesneler yoluyla edinilen duyu temelli öğrenmedir.
- Ziyaretçilerin çevreyle ve nesnelerle etkileşim içerisinde olması sağlanmalıdır.
- Müzede olgu ve bilgi aktarılmasından ziyade, hayal gücü ve yaratıcılığın teşvik edilmesi önemlidir.
- Müze eğitiminin eğlenceli olması ve haz vermesi beklenmektedir.
- Müzedeki öğrenmede, somuttan soyuta öğrenme vardır.

Yukarıda da belirtildiği gibi her yaştan birey müze eğitimini alabilir. Müzeler okul öncesi dönemden başlayarak yaşlılık dönemine kadar yani “hayat boyu öğrenme” kavramına hizmet edebilir (Işık, 2016, s.608). Ancak, genellikle örgün öğretim kurumlarının bu tür bir eğitim yöntemine başvurduğu görülmektedir.

Okul haftalık çizelgesinde bulunan neredeyse bütün dersler, müzedeki eserler aracılığıyla öğretilir. Tarih dersi ise müze eğitimi alanına en elverişli derslerin başında gelmektedir.

Tarih derslerinde yerel tarihi kullanımı 19. yüzyıla dayanmaktadır. Mustafa Sâti, İsmail Hakkı (Baltacıoğlu), Halil Ethem (Eldem) gibi kişiler müzelerin eğitim işlevine vurgu yapmışlardır (Ata, 2002, s.78). İhsan Sungu ise, 1910 yılında ilkokul öğretmenleri için silah müzesinde gerçekleştirilecek örnek ders uygulaması hazırlamıştır (Ata, 2016, s.75). Cumhuriyet döneminde ise Remzi Oğuz Arık, halkın tarih ve medeniyeti müzelerde daha iyi öğreneceği üzerinde durmuştur. Çağdaş döneme gelindiğinde ise 1970’lerde müzelerin eğitim amaçlı kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Böylece, müzelerin eserleri toplama, koruma ve sergileme işlevleri arasına eğitsel yönleri de katılmıştır.

1980’lerden sonra “yeni müzeoloji” terimi kullanılmaya başlanmıştır. 2000’li yıllara gelindiğinde ise bir kurum olarak müzeler, koleksiyonları ve ziyaretçileri ile iletişimleri, teknolojiye bağlı olarak değişmiştir. Müzedeki olgu ve nesne konulu sergilerin yerini

deneyime ve katılıma dayalı sergiler almaya başlamıştır. Yeni müzeoloji anlayışında, toplulukların ihtiyacı doğrultusunda oluşan içerikler göze çarpmaktadır. Dahası sergilenen nesnelerin yerini sosyal söylemler almaya başlamış ve müze, binası dışına taşarak daha geniş anlamlara dönüşmeye başlamıştır. Zaman ve mekânsal özellikleri değişen müzelerde, farklı alanları kapsayan müzeler ortaya çıkmaya başlamıştır. Buna örnek olarak oyuncak, bilim müzeleri gibi müzelerin açılması gösterilebilir (Erbay, 2014, s.38).

21. yüzyıla birlikte müzelerin eğitim işlevleri daha da öne çıkmıştır. İzleyiciler, eskiden olduğu gibi bir grup entelektüelin beğenisi ve tavsiyesiyle oluşturulan sergilerin yerine kendi ilgi ve meraklarına hitap eden müzeleri tercih etmektedirler. Müze eğitimi ile de müzeler kendilerine daha fazla ziyaretçi çekmeye çalışmaktadırlar. Eskiden olduğu gibi sadece seyir değil, farklı duylara hitap eden sergiler yaygınlaşmaya başlamıştır. Özellikle çocukları hedef alan, eğitim içerikli, dokunsal ve işitsel öğelerin bir arada bulunduğu etkinlikler dikkat çekmektedir. Gelişmiş ülkelerde çocukları müzeye çekebilmek için müze yöneticileri ve okullar iş birliği yapmakta çeşitli uygulamalar dizayn etmekte, rehberli turlar düzenlemekte müzede drama etkinlikleri ve süreli sergi çalışmalarına yer vermektedirler (Buyurgan & Mercin, 2005, s.10)

Müze eğitiminin amaçlarına, kültür varlıklarını tanıtmak, bu varlıklara olan ilgiyi arttırma ve koruma bilincini geliştirme sayılabilir. Bu noktada müze nesneleri ancak halka ulaşırsa müze ilgi çekmeye başlar. Müze eserlerinin tanıtılması, sergilenmesi ve ziyaretçi ile iletişimi aşamasında pedagojik yaklaşımlar uygulanmalıdır. Çünkü okul ile yapılan müze ziyaretleri, müzede eğitim yapıldığı anlamına gelmemektedir (Demirdelen, 2002, s.208)

Türkiye’de müze eğitiminin yaygınlaşması konusunda T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve T.C. Millî Eğitim Bakanlığı’nın girişimleri önem arz etmektedir. Bu alanda yapılan çalışmalara üniversitede ders olarak okutulması, seminer ve atölye çalışmalarının planlanması, sivil toplum örgütleriyle iş birliği kurulması, ulusal ve uluslararası projelerin hazırlanması, farklı türlerde kurulan müzelerin desteklenmesi örnek verilebilir (Paykoç, 2003, s.51).

Özellikle 2000’li yıllarda müzeler, tabiat ve kültür varlıkları alternatif öğrenmede önemli bir konuma yükselmiştir. MEB tarafından oluşturulan Müze Eğitimi Projesi ile 2005-2006 yıllarından itibaren kütüphane, müze ve tarihi alanlar eğitim sürecine katılmıştır. İlkokul ve ortaokulda okutulan matematik, sosyal bilgiler, Türkçe, fen ve teknoloji gibi derslerde çeşitli müze eğitimi etkinliklerine yer verilmiştir (Karadeniz, 2014, s.188). Liselerde ise müze eğitimi

dersleri haftada 1 saat olmak üzere seçmeli ders olarak müfredattaki yerini almıştır. Ayrıca müze çalışmalarını da kapsayan, kültür ve tabiat varlıklarını koruma ve okul müzesi kulübü ilk ve ortaöğretim okullarında kurulmaktadır.

2.4. Ankara Etnografya Müzesi

Etnografya sözcüğünün kelime kökeni, Ethnos (Yunanca halk) ve garphie (çizim) sözcükleridir (Avcı, 2017, s.13). Kökeni Yunancaya dayanan bu kavram, dilimizde kavimleri ve kültürleri karşılaştırarak inceleyen bilim dalı olarak kullanılmaktadır.

Türkiye’de Etnografya çalışmaları Meşrutiyet döneminde başlamıştır. Bu dönemde çeşitli dergilerde etnografya ile ilgili yayınlar yapılmıştır. Sâti Bey de bu dönemde makaleler yayınlarak bu alanda çalışmalar yapmıştır. Aynı zamanda etnografyanın, Mekteb-i Mülkiye’de ders olarak okutulmasının gerekliliği üzerinde durarak toplumu anlamak için tarih biliminin tek başına yetersiz olduğunu, etnografyanın tarihi tamamlayacağını belirtmiştir (Okay,2012, s.81). Ayrıca bu dönemde bir etnografya müzesinin kurulması da gündeme gelmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulması ile birlikte bu alandaki çalışmalar hız kazanmış, kuruluş yıllarındaki çalışmaların birçoğu ulusal kültüre yönelmiştir. Türk tarihini incelemek amacıyla folklor, dil ve etnoloji alanlarında yayınlar yapılmıştır. Böylece Türk tarihi ve kültürü bir bütün olarak değerlendirilmek istenmiştir (Acıpayamlı, 1973, s.6).

Müzelerin çeşitli amaçları bulunmaktadır. Ulusların milli kimliklerini, kültürlerini tanıtmak, korumak, genç kuşaklara aktarmak bu hedefler arasındadır. Bu düşüncelerle Mustafa Kemal Atatürk bir Etnografya müzesinin kurulmasını arzu etmiştir. Etnografya müzesinin gerekliliği göz önüne getirilerek milli müze açma çalışmaları, Heyet-i İlmiye toplantıları ile başlamıştır (Aysal,Avcı, 2019, s.6).

Birinci Heyet-i İlmiye toplantısı 15 Temmuz 1923 tarihinde başlayarak 1 ay sürmüştür. Bu toplantılarda bir halk müzesinin kurulması kararı alınmıştır (Avcı, 2017, s.68). Bu kararlar neticesinde Etnografya müzesi için Budapeşte Etnografya Müzesi uzmanlarından Gyula Meszaros’un düşüncelerine başvurulmuştur (Ülkütaşır,1973, s.46).

Gyula Meszaros, halk müzesi için 2 rapor hazırlamıştır. Meszaros bu raporlarda, Halk müzesinin kurulması için araştırmaların yapılması gerektiğine, eşya toplayıp kataloglara

kaydedilmesine, koleksiyonların dergi halinde yayınlanmasına ve müzenin kurulacağı mekânın özelliklerine yer vermiştir (Meszaros, 1925, s.9).

Müzenin konumu olarak Ankara'ya hâkim konumda olan Namazgâh tepesi seçilmiştir. Namazgâh tepesi Selçuklular zamanında mezarlık olarak kullanılmış, Osmanlı devrine gelindiğine ise halkın bayram namazı kıldığı ve yağmur duasına çıktığı bir yer olmuştur. Ayrıca buranın bir Müslüman mezarlığı olduğu da bilinmektedir (Fırat, 1998, s.13). 15 Kasım 1925 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile Namazgâh Tepesi müze yapılmak üzere Vakıflar Genel Müdürlüğüne devredilmiştir (Atatürk Ansiklopedisi).

Müzenin mimarı olarak, Arif Hikmet Koyunoğlu seçilmiştir. Müze binasının Türk mimarisine uygun bir biçimde yapılması istenmiş, proje bu şartnamede yer alan maddelere göre hazırlanmıştır (Kuruyazıcı, 2008, s.242). Klasik Türk mimarisinden izler taşıyan müze 1. ulusal mimarlık döneminin en önemli temsillerinden biri olarak 1927'de tamamlamıştır. Çeşitli bölgelerden toplanılan 1250 adet eser müzede sergilenmek amacıyla Ankara'ya getirilmiştir (Türkmen,2023, s.68).

Problem durumu bölümünde de belirtildiği üzere müze 1928 yılında Mustafa Kemal Atatürk ve Afgan Kralı Amanullah Han'ın ziyareti ile açılmış olup halkın ziyaretine ise 1930 yılında açılmıştır. Böylece Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun ardından inşa edilen ilk devlet müzesi açılmıştır.

Ankara Etnografya Müzesi kuruluşundan itibaren birkaç kez restorasyon geçirmiştir. Araştırmamızın uygulama bölümü, 2022 yılında yapılan son restorasyon sonrası gerçekleşmiştir. Ankara Etnografya Müzesi'nde toplamda 9 bölüm bulunmaktadır. Ayrıca 1 tane de geçici sergi salonu bulunmaktadır.

Müzeye girmeden önce, müze binasının dış görünüşü dikkat çekmektedir. Klasik Türk mimarisinde izler taşıyan binanın, müzenin türüyle uyum gösterdiği anlaşılmaktadır. Sütunlu kapıdan içeri girdiğinizde sizi, müzenin mimarları ve bağışçıları hakkında bilgi veren panolar karşılamaktadır. Tam karşıda ise Mustafa Kemal Atatürk'ün geçici istirahatgahının konulduğu mozole bulunmaktadır. Bu mozolenin çevresindeki duvarlarda Atatürk'ün naaşının müzeye getirilişinin fotoğrafları bulunmaktadır.

Müzedeki her salonun girişinde, o bölüme ait bilgi notları yer almaktadır. Müzenin sol tarafından sergi salonları sırasıyla ziyaret edilmeye başlanmaktadır. İlk bölüm ahşap eserler bölümüdür. Ahşap eserler salonunun bir duvarında dijital ekranlar bulunmaktadır ve bu

ekranlardan Ankara'nın şehir görüntüleri paylaşılmaktadır. Bu salonunda ahşap türbe kapıları, minber, mihrap, sanduka, hilye-i şerif eserleri sergilenmektedir.

2. bölüm ise Hacı Bayram Veli ve Tasavvuf Eserleri bölümüdür. Tasavvuf eserlerinin sergilendiği salonun bir duvarında Hacı Bayram Veli Türbesine ait bir görsel yer almaktadır. Bu bölümde alem, hırka, kavuk, ney, lavta, buhurdan, def, teslim taşı, tılsımlı mühürler, nevfir, vefkli yelek, keşkül-ü fukara, Fatıma'nın eli, mütteka, Mevlevi asası, zikir tespihi gibi eserler bulunmaktadır.

3. bölüm yazma eserler bölümüdür. Salonun bir duvarında minyatür bulunmaktadır. Tavanın ortasından aşağı sarkan bir ayet ile salon dikkat çekici hale getirilmiştir. Yazma eserler bölümünde şecere, divit, yaldız varak, mühresir, hokka, makas, makta, zarf açacağı, kalemıraş, kalemdan, Sübhatü'l-ahbar, rahle, Enam-ı Şerif, Delail-i Hayrat, Hilye-i Şerif eserlerinden örnekler bulunmaktadır.

4. bölüm ise güç ve iktidar bölümüdür. Salonun tavanında sekiz köşeli Selçuklu Yıldızı bulunmaktadır. Güç ve iktidar salonunda ok ve yay, sadak, kubur, taht, balmumu asker , gürz, miğfer, yatağan, kama, hançer, kılıç, mızrak, kalkan, teber, tören tüfeği, yağdanlık, barutluk, barut ölçeği, nişan , madalya eserlerine dair örnekler bulunmaktadır.

5. bölüm çini ve porselen eserlere aittir. Sergi salonunda pek çok farklı renkte üretilmiş olan eserler sergilenmektedir. Bu eserlere örnek olarak vazo, sütlük, fincan takımı, tepsi, duvar çinisi, cami alınlığı, sürahi, tabak, şamdan, kandil nesneleri verilebilir.

6.bölüm Ankara evi bölümüdür. Salonun girişindeki yan duvarda dijital ekran bulunmaktadır. Bu ekranda Evliya Çelebi ile gençlerin müze bahçesinde sohbet etmelerini konu alan bir film yayınlanmaktadır. Salon kapısının karşısındaki duvar ise bir evin duvarı gibi dekore edilerek cumbalı bir ev örneği sergilenmektedir. Salonun sergi şekli ise, geleneksel bir Ankara evi çalışma odası şeklindedir. Bu odada, ev tavan süslemesi, ahşap duvar süslemesi, halı, çalışma masası, sandalye, şömine, şamdan, sehpa, hat yazısı ve yazı takımı, biblo gibi eserler bulunmaktadır.

7. bölüm ise maden, cam ve pişmiş toprak eserleri bölümüdür. Salonda pek çok farklı eser sergilenmektedir ayrıca duvarda bir freske ait görüntü bulunmaktadır. Maden, cam ve pişmiş topraktan yapılan ürünleri sergilerken Uygur Freski, ibrik, kâse, sürahi, figür, kandil, şerbet tabağı, şekerlik, gülebdan, tılsımlı taş, buhurdan, havan, şamdan, körüklü fener gibi eserlere yer verilmiştir.

8. bölüm halı ve kilim eserleri bölümüdür. Salon girişinde bulunan bilgi panosunda dokumacılığın Orta Asya'dan günümüze kadar olan serüvenine kısaca değinilmiştir. Halıların sergilendiği bölümün üst kısımlarında, geleneksel Türk motiflerinin görsellerine yer verilmiştir. Salonda seccade, halı, duvar kilimi, yün ve ipek örnekler, cicim dokuma gibi türlerde dokuma örnekleri bulunmaktadır.

Halı ve kilim eserleri bölümünün devamında 9. bölüm olan süreli sergi salonu bulunmaktadır. Müze gezisi sırasında burada, “Çocukça şeyler: Geçmişten günümüze çocuk, oyun, oyuncak” sergisi yer almıştır. 13 farklı müzeden 108 adet eser Cumhuriyet'in 100. yılı kutlamaları kapsamında Ankara Etnografya Müzesinde Nisan-Temmuz 2023 tarihleri arasında sergilenmiştir (KTB). Süreli sergide, antik dönemlere ait taş, ahşap, pişmiş toprak gibi materyallerden yapılan oyuncaklar yer almıştır. Bu oyuncaklara taş araba, çingirak, hayvan figürü, kukla, düdük, asker figürün nesneleri örnek olarak verilebilir. Ayrıca salonda bazı oyuncakların replikaları, ziyaretçilerin deneyimlemesi için “dokunabilirsiniz” köşesinde yer almıştır.

Son bölüm ise 10. bölüm olan zarafet ve estetik bölümüdür. Salonun duvarlarında kadın giyimine ait çeşitli minyatürlere yer verilmiştir. Zarafet ve estetik eserlere örnek olarak küpe, kolye, kemer tokası, gerdanlık, gıdıklık, bilezik, el aynası, yelpaze, el çantası, tarak, mücevher kutusu, fes süsü, nazarlık, broş, yüzük, tepelik, takunya, pabuç, gelin ayakkabısı, terlik, gelin fesi gibi nesneler sergilenmektedir.

Ankara Etnografya Müzesi'nin sahip olduğu sergi ve nesneler ile Türk Kültür ve Medeniyet tarihi dersinin hedeflediği kazanımlara ulaşılabilir. Araştırmanın konusu olan “Türklerde Sanat” ünitesinin 5 kazanımı bulunmaktadır. Birinci kazanım olan “İlk Türk devletlerinde yaşam biçiminin sanata etkilerini açıklar.” kazanımına ulaşma noktasında müzede bulunan maden, cam ve pişmiş toprak eserleri bölümü, halı ve kilim eserleri bölümü kullanılabilir. Örneğin, İlk Türk devletlerine ait olan Uygur freski eseri hem ders kitabında geçmekte hem de müzede bulunmaktadır. Kazanıma ulaşmak için kullanılabilecek bir başka örnek ise halı ve kilim motifleridir. Orta Asya Türk kültür izleri taşıyan motifler incelenerek bozkır sanatının özelliklerine ulaşılabilir.

İkinci kazanım ise “İslamiyet'in kabulü ile birlikte Türk İslam devletlerinde sanat anlayışında meydana gelen değişim ve gelişimi kavrar.” şeklindedir. Bu kazanıma ulaşmak için müzenin ahşap eserleri bölümü, yazma eserler bölümü, maden, cam ve pişmiş toprak bölümü, halı ve kilim eserleri bölümü kullanılabilir. Örneğin, ders kitabında künde-kârî

teknikinden bahsedilerek minber görsellerine yer verilmiştir. Ankara Etnografya Müzesinde bu teknikle yapılmış minber ve mihrap örnekleri bulunmaktadır. Yine ders kitaplarında bulunan halı desenleri ve bu desenlerde meydana gelen değişim müzede gözlemlenebilir.

Üçüncü kazanım ise “Osmanlı sanatının kendine has özelliklerini analiz eder.” şeklindedir. Bu kazanıma ulaşmak için müzenin bölümlerinden Hacı Bayram Veli ve tasavvuf eserler bölümü, yazma eserler bölümü, güç ve iktidar eserleri bölümü, çini ve porselen eserleri bölümü, Ankara evi bölümü, maden, cam ve pişmiş toprak eserleri bölümü, zarafet ve estetik eserleri bölümü kullanılabilir. Ankara Etnografya Müzesi, Osmanlı sanatı yönünden oldukça zengindir. Örneğin, ders kitaplarında Osmanlı sanat anlayışı anlatılarak çeşitli çini, minyatür ve hat örneklerine yer verilmiştir. Müzede bu sayılan türlerde eserler bulunmaktadır. Ders kitabında bulunan sivil mimari başlığının altında ise geleneksel Osmanlı evi ve bölümleri anlatılmıştır. Müzede bu konuda eğitim, Ankara evi bölümünde verilebilir.

Ünitenin dördüncü kazanımında “Cumhuriyet Dönemi ile birlikte sanat anlayışında meydana gelen değişimleri değerlendirir.” ibaresi bulunmaktadır. Ankara Etnografya Müzesi kapsam olarak Cumhuriyet öncesini kapsamaktadır. Eserler Osmanlı dönemi yoğunluklu olmak üzere İslamiyet öncesi ve Türk-İslam dönemine aittir. Ancak müze binasının Cumhuriyet döneminde yapılmış olması ve müze bahçesinde bulunan Mustafa Kemal Atatürk’ e ait olan İtalyan ressam Pietro Canonica tarafından yapılan heykel bu kazanımın öğretilmesinde kullanılabilir. Ayrıca Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi ders kitabında da Ankara Etnografya Müzesinden ve Canonica’nın eserinden söz edilmektedir.

Ünitenin beşinci ve son kazanımı “Kültürel mirasın korunması ve geleceğe aktarılmasının önemini kavrar.” şeklindedir. Ankara Etnografya Müzesinin kuruluş amaçlarından bir tanesi de Türk kültürünü tanımak ve tanıtmaktır. Bu yol ile kültürel mirasa sahip çıkılarak gelecek nesillere aktarılmaktadır. Türk kültürünün ilk zamanlarından Cumhuriyet dönemine kadar izler taşıyan müze, içinde bulundurduğu tüm bölümleri ile bu kazanıma ulaşma imkânı sağlamaktadır.

2.5. Müze Rehberi

Rehber, “*yerli ve yabancı ziyaretçilere, grup veya bireysel olarak, ziyaretçinin seçtiği dilde müze ve ören yerlerini gezdiren, gezi yerlerini ve anıtları yorumlayan, doğal ve kültürel*

çevreyi ve kalıtları zevkli bir biçimde tanıtan ve gezilerinde ziyaretçilere eşlik eden profesyonel turizm çalışanıdır” (Yarcan, 2007, s.35).

Rehberlik amaçlarından belki de en önemlisi yapılan geziyi veya turu ilgi çekici ve anlamlı hale getirmektir. Bundan dolayı daha iyi hizmet verebilmek amacıyla rehberlik alanlarında uzmanlaşmak gereklidir. Turizm sektörünün önemli bileşenlerinden birisi olan rehberler, belirli bir eğitim sonucu çeşitli alanlarda hizmet verirler. Rehberlik hizmeti verilebilecek alanlar inanç turları, gastronomi turları, şehir turları, kültür turları ve müze turları gibi turistik faaliyetlerdir. Bahsedilen alanlardan müze turlarında yetkinleşmiş kimseler ise müze rehberleridir (Kadioğlu, 2021, s.4).

Ziyaret edilen müzenin iyi bir şekilde anlaşılmasını sağlamak için belki de en iyi yol, ziyaretçilere müzenin tanıtılarak gezdirilmesi ve sergilenen eserler hakkında bilgilendirmenin yapılmasıdır. Bunu sağlamak ise ancak bir rehberle mümkün olmaktadır. Müze ziyaretlerinde rehberlik hizmetlerinden faydalanmak için üç seçenek bulunmaktadır (Köroğlu vd., 2020, s.158). Bu seçenekler şu şekilde sıralanabilir.

1. Talep eden ziyaretçilere, müze ve sergilenen eserler hakkında bilgi veren elektronik/sesli rehberlik hizmetinin kullanılması
2. Bir tur ile yapılan ziyaretlerde, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı’ndan belgeli olan profesyonel turist rehberlerinden hizmet alınması
3. Müze tarafından istihdam edilen rehberlerden hizmet alınması

Bir müze rehberinden beklenen en temel şey, sergilenen eserler hakkında bilgi vermesidir. Ancak iyi bir müze deneyimi için rehberde bulunması gereken başka özellikler bulunmaktadır. Bu özelliklere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 1

Müze Rehberinin Özellikleri (Köroğlu & Ulusoy, 2019)

Müzeciliğe Yönelik Genel Bilgiler	Ziyaret Edilen Müzelere Yönelik Detaylı Bilgiler
Müzeciliğe ait yasal düzenleme ve mevzuata hakim olunması	Müzenin adının menşei ve anlamı hakkında bilgi sahibi olunması
Koleksiyonculuk hakkında bilgi sahibi olunması	Ziyaretçilere gezdirilen müze çeşidinin bilinmesi
Müzecilik tarihi ve gelişim süreci ile ilgili bilgi sahibi olunması	Müzenin bağlı olduğu kurum ve kuruluş hakkında bilgi sahibi olunması
Müze çeşitleri hakkında bilgi sahibi olunması	Müzenin çalışma saat ve günlerini bilerek, iletişim bilgilerine sahip olunması
Müzeler ile alakalı güncel uygulamaların bilinerek takip edilmesi	Müzenin kuruluş tarihi ve amacının bilinmesi
Türkiye’de müzeciliğin, sektördeki yerine ait istatistikler hakkında bilgi olunması	Müzenin kim tarafından kurulduğunun bilinmesi
Müzelerin toplumsal işlevleri hakkında bilgi sahibi olunması	Müze mimarisi hakkında bilgi sahibi olunması
Müze ve ziyaretçi yönetimindeki rol ve sorumluluklarının farkında olunması	Müzedede yer alan sergi türü hakkında bilgi sahibi olunması
Müzeleri giriş koşulları ve ücretleri hakkında bilgi sahibi olmalı, müzelerin açık, kapalı veya restorasyonda olduğunu takip edilmesi	Müze sergileri ve sergi salonları hakkında bilgi sahibi olunması
Müzeler ile ilgili özel gün, hafta ve etkinliklerden haberinin olması	Müzedede sergilenen eserlerin tarihi, mitoloji ve sanatsal geçmişi hakkında bilgi sahibi olunmalıdır.

Bir müzeyi rehber ile gezmenin, müze deneyimini olumlu olarak etkilediği görülmüştür. Andaç (2019, s.54) yaptığı çalışmada, müzeyi rehber eşliğinde gezmenin ziyaretçilerin hemen hemen hepsine olumlu bir etki bıraktığını ortaya koymuştur. Ayrıca klasik bir rehber anlatısı ile yapılan müze gezisini lise, üniversite mezunu ve orta yaşlı kimselere hitap ettiği anlaşılarak genç ziyaretçiler ve konuyla ilgili ileri düzey bilgi almak isteyen ziyaretçiler için daha farklı müze turlarının planlanması gerektiği belirtilmiştir.

Bayram ve Kurulgan (2018, s.402) yaptığı çalışmada, müze personelinin ziyaretçi çekme konusunda önemli olduğuna dikkat çekerek, rehberli gezilerin yapılması tavsiye etmiştir. Müze ziyaretçilerinin olumsuz yorumları araştırıldığında, profesyonel rehberlik hizmetlerinin yetersiz olması ziyaretçilerde müzeyle alakalı olumsuz düşüncelere kapılmasına sebep olduğu görülmektedir.

Kadioğlu (2021) araştırmasında, yapılan çalışmaların müzelerde alanında uzman rehberlerin ziyaretçilere eşlik etmesinin önemi vurgularken müze rehberliği alanında uzmanlaşmış rehberlere yönelik bir çalışmanın literatürde yer almadığını belirtmiştir. Çalışmamızın

amaçlarından birisi de uzman bir rehberle yapılan müze gezisinin tarih öğretimi açısından farkını ortaya koymaktır.

2.6. İlgili Yayın ve Araştırmalar

Akyüz (2009), yüksek lisans tezinde sanayi müzelerinin sosyal bilgiler ve tarih öğretiminde kullanım durumunu Rahmi M. Koç müze örneği üzerinden incelemiştir. Ünite kazanımlarına ulaşmak için müzede etkinlikler düzenmiş, sonuçları değerlendirmiştir. Hedeflenen kazanımlara ulaşılması, tarihsel düşünme ve imgelem becerilerinin gelişmesinde yapılan çalışmanın olumlu sonuçlara ulaştığını belirtmiştir.

Çerkez (2011), yüksek lisans tezinde Sosyal Bilgiler dersinde müze eğitime dayalı uygulamalar ile öğrencilerin derse yönelik tutum ve akademik başarılarına etkisini incelemiştir. Ortaokul 7. sınıf öğrencileri ile çalıştığı tezde deney ve kontrol grubu oluşturmuştur. Kontrol grubuna sınıf içi anlatım yöntemi uygulanırken, deney grubu ile müze etkinlikleri yapılmıştır. 5 hafta yürütülen uygulamada öğrencilere bilgi formu, tutum ölçeği ve ön-son test uygulanmış olup sonuçlar değerlendirilmiştir.

Yeşilbursa (2011), ise 6. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde yer alan miras eğitiminin, kültürel mirasa karşı tutum ve akademik başarılarına etkisini incelemiştir. Karma yöntem ile yaptığı çalışmada, müzede eğitim vererek sonuçları tutum ve akademik başarı açısından değerlendirmiştir.

Işık (2013), yayınladığı makalede tarih öğretmenlerine yönelik müze ve tarihi mekânlar ile eğitim alınmasının önemini ortaya koymuştur. Çalışmanın sonucunda öğretmen eğitiminin, müzede aktif öğrenmeyi destekleyici bir rol oynadığı ortaya çıkmıştır.

Şimşek (2017), tarafından hazırlanan makalede 2017 yılında taslak program hazırlanan Tarih 9,10,11,12 ve Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi ders kitaplarının eleştirisi yapılmıştır. Kitapların içerikleri ve konuya uygunlukları değerlendirilmiştir.

Yazar S. ve Yazar İ. (2017), yaptıkları çalışmada Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi öğretim programlarını kültür aktarımı yönünden incelemiştir. Kültür aktarımını sağlamak amacıyla programda hangi unsurların bulunduğu değerlendirilirken çoklu öğrenme ortamı uygulamalarının ne ölçüde bulunduğu ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Nitel araştırma yöntemi olarak doküman incelemesi yapılmıştır.

Yıldırım (2017), hazırladığı makalede 2017 yılında kabul edilen Tarih Öğretim Programı çerçevesinde ders kitaplarını değerler eğitimi açısından incelemiştir. Çalışma doküman analizi olarak yapılmıştır.

Şişman (2019), hazırladığı yüksek lisans tezinde Sosyal Bilgiler öğretiminde müze eğitimi ile öğrencilerde oluşan kültürel varlıklara ilişkin farkındalık bilincini incelemiştir. 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerine tutum ölçeği tarama modeli ile çalışılmış sonuçlara bu yol ile ulaşılmıştır.

Ekşi (2022), yüksek lisans tezinde Sosyal Bilgiler dersinde müze eğitimi etkinliklerinin, öğrencinin akademik başarısına etkisini çalışmıştır. Tezinde, nicel ve nitel araştırma yöntemlerini kullanmış olup öğrencileri deney ve kontrol grubu olmak üzere ikiye ayırmıştır. Kontrol grubuna sınıf içi anlatım yaparken deney grubuna sınıf içi anlatıma ek olarak müzeye götürmüştür. Her iki gruba da ön-son test uygulanmış olup deney grubu için bir görüşme formu hazırlanmıştır. Elde edilen sonuçlar ışığında akademik başarıya etkisi ortaya konulmuştur. Tez çalışması ilkokul ve ortaokul düzeyi öğrenciler ile yapılmıştır.

Yöktez veri tabanı incelemesi sonucu, müze eğitimi açısından yapılan tezlerin genellikle ilköğretim seviyesinde olduğu görülmüştür. Türk Kültür ve Medeniyet tarihi öğretimi özelinde ise hiç tez çalışmasının yapılmadığı görülmüştür.

Sonuç olarak, alan tarama incelendiğinde rehberli ya da rehbersiz gezilerin öğrencilerin müze algısı ve başarısına etkisi konusunda bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın bu boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Yöntem bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin analizine yönelik açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma yöntem metodu kullanılmıştır. Karma yöntem, “araştırmacının araştırma problemlerini anlamak amacıyla nicel ve nitel araştırmalar ile topladığı iki veri setini birbiri ile bütünleştirdiği ve sonrasında veri setlerini bütünleştirmenin avantajlarını kullanarak sonuçlar çıkardığı sağlık, sosyal ve davranış bilimleri alanında kullanılan bir araştırma yöntemi”dir(Creswell, 2017, s.2) .

Karma yöntemde, nitel ve nicel veriler aşamalı veya eş zamanlı olarak toplanmaktadır. Bu noktada araştırmanın amacına göre hangi tür verinin önce toplanacağına karar verilmektedir (Creswell, 2003, s.211).

Bu araştırmada öğrencilerin tarih dersine yönelik tutumlarının ve yapılan müze gezisinin niteliğinin akademik başarıya etkisini ortaya koymak için nicel verilere, müze algılarını görmek aynı zamanda ders ile bağ kurma noktasındaki düşüncelerini anlamak amacıyla nitel verilere başvurulmuştur. Bu problemleri incelemek amacıyla karma yöntem türlerinden eşzamanlı üçgenleme (yakınsayan paralel karma) yöntemine başvurulmuştur. Eşzamanlı üçgenleme yöntemi, nitel ve nicel verilerin aynı zamanlarda toplanarak analiz edilmesidir. Öncelik her veri türü için de eşittir. Veri analizi çoğunlukla ayrı şekilde yapılır ve yorumlanma sırasında birleştirme gerçekleşir. Birleştirme, verilerin üçgenlemesi yani

birbirine ne derecede yakın olduğunun tartişılmasıdır. Bu araştırma yöntemi, verilerden çıkarılan sonuçların doğrulanması, güçlendirilmesi ve çapraz geçerliliğe bakılması gerektiğinde yararlı olacaktır (Baki&Gkek, 2012, s. 11).

3.1.1. Araştırmanın Nicel Bölümü

Araştırmanın nicel bölümü yarı deneysel desen olarak yapılmıştır. Deneysel araştırmalar, araştırmacı tarafından oluşturulan farkların değişkenler üzerindeki etkilerini test etme amacı taşıyan çalışmalardır (Büyüköztürk ve diğ., 2016, s.194). Araştırmacı, değişkenler arasında neden-sonuç ilişkisini ortaya koymak için değişkeni manipüle eder. Bu yol ile araştırmanın amacında yer alan problem durumu açıklanmaya çalışılır.

Bu araştırmada Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersinde, müzede yapılan rehberli ve rehbersiz gezilerin öğrencilerin akademik başalarına etkisini görmek amacıyla deneysel desenlerden “yarı-deneysel yöntem” kullanılmıştır.

Yarı deneysel desen, deneklerin gruplara rastgele atanmadığı modeldir (Büyüköztürk ve diğ., 2016, s.209). Okullarda yapılan araştırmalarda, öğrencilerin rastgele atanması sınıf düzenini bozacağından sınıflar arasında grup taksimi yapılır. Bu müdahaleden dolayı yarı-deneysel bir desen oluşmuş olur.

Bu araştırma üç gruba uygulanmak üzere planlanmıştır. Birinci deney grubu, müzede rehberli geziye katılacak gruptur. İkinci deney grubu, müzede rehbersiz olarak gezi yapacak gruptur. nc grup olan kontrol grubu ise sadece okulda eğitim gören ve müzeye gitmeyecek gruptur.

Bu çalışmada öncelikle, deney ve kontrol grubu öğrencilerine akademik başarı n testi ve tarih tutum leği uygulanmıştır. İkinci aşamada ise sınıf içi anlatım yolu ile ünite işlenmiştir. Klasik yöntem ile işlenen ders yıllık plana uygun şekilde yapılmıştır. Dersin işlenmesi 5 hafta sürmüştür. nc aşamada ise deney grupları Ankara Etnografya Müzesine götürülmüştür. Birinci deney grubu rehber ile gezi yapmıştır. İkinci deney grubu ise rehbersiz olarak, geziye eşlik eden coğrafya ğretmeni ile gezi yapmıştır. Kontrol grubu ise okulda kalarak geziye katılmamıştır.

3.1.2. Araştırmanın Nitel Bölümü

Nitel araştırma, geleneksel araştırma yöntemleriyle ifade edilmekte zorlanılan çalışmalarda kullanılan, sorulara derinlemesine cevap bulunabilen araştırma yöntemidir. Gözlem, görüşme, doküman analizi gibi veri toplama araçları ile doğal ortamda, doğrudan ve tümevarımcı bir yol izlenerek araştırma yapılır (Yıldırım&Şimşek, 2006, s.39).

Nitel araştırmalarda genellikle üç tür veri toplanmaktadır. Bunlar, çevre ile ilgili veri, süreç ile ilgili veri ve algılar ile ilgili veridir. Çevre ile ilgili veriler, fiziksel, psikolojik, sosyo-kültürel özelliklerle alakalıdır. Süreçle ilgili olanlar ise, çalışmanın yapıldığı süre boyunca olup bitenlerin araştırma grubunu nasıl etkilediğiyle alakalıdır. Algılar ile ilgili olanlar ise, bireylerin süreç hakkında düşündüklerine ilişkindir (Yeşilbursa, 2006, s.102).

Nitel araştırmalarda genellikle görüşme, gözlem ve doküman incelemesi yapılmaktadır. Bu çalışmada doküman incelemesi yapılmıştır. Araştırmanın deseni olarak ise fenomenolojik desen kullanılmıştır. Fenomenoloji, kişilerin belirli bir kavram ile ilgili deneyimlediği duygu, düşünce ve oluşturdıkları algılarını ifade eden bir nitel araştırma yöntemidir (Tekindal-Uğuz, 2020, s.156).

Bu çalışmanın nitel araştırma kısmında ise öncelikle deney ve kontrol gruplarına, daha önce katıldıkları bir müze gezisini konu alan kompozisyon yazdırılmıştır. Araştırmanın hedefindeki müze gezisinden sonra ise, yapılan gezi ile ilgili bir kompozisyon yazdırılmıştır. Kompozisyonlar içerik analizi yöntemi ile yorumlanmıştır.

Ayrıca katılımcılara Ankara Etnografya Müze gezisinden sonra bir de görüşme formu uygulanmıştır. Yine içerik analizi ile bulgular yorumlanmıştır. Bu uygulamalar ile müzeyi ziyaret eden gruplar arasındaki fark ortaya konulmuştur.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma grubu olarak Ankara’da bulunan bir sosyal bilimler lisesinin 11. sınıf öğrencileri seçilmiştir. Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi 11. sınıf düzeyinde okutulduğu için bu grup seçilmiştir. 11. sınıf öğrencilerinin genel akademik başarı oranları eşit olarak kabul edilerek rastgele Deney 1, Deney 2 ve kontrol grubuna ayrılmışlardır. Başarı testi, tutum ölçeği, kompozisyon ve görüşme formu uygulamalarında öğrencilerin gizliliği için “A1”, “B2” gibi rumuzlar kullanılmıştır. Gruplara ilişkin bilgiler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Çalışma Grupları

Gruplar	Sınıflar	Katılımcı Sayısı
Deney 1	11/A	15
Deney 2	11/C	15
Kontrol	11/B	15
Toplam		45

3.3. Veri Toplama Araçları

11. sınıf Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi ders kitabı “Türklerde Sanat” ünitesi, MEB tarafından belirlenen kazanımlara ulaşmak için kullanılmıştır. Araştırmanın nicel bölümü için kullanılan akademik başarı testi, MEB tarafından hazırlanan 11. sınıf Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi ders kitabının 6. ünitesi olan “Türklerde Sanat” ünitesinin ölçme-değerlendirme soruları kullanılarak hazırlanmıştır. Çalışmada öğrencilerin tarih dersine olan tutumlarını ortaya koymak amacıyla Safran (2006) tarafından geliştirilen “Tarih Dersi Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Tutum ölçeği gerekli izinler alınarak kullanılmıştır.

Çalışmada iki tane kompozisyon yazdırılmıştır. Birinci kompozisyonda, daha önce deneyimlenen bir müze gezisinin yazılması istenmiştir. İkinci kompozisyonda ise, Ankara Etnografya Müzesi’nde yapılan gezi deneyiminin yazılması istenmiştir. Birinci kompozisyon tüm gruplara uygulanırken, ikinci kompozisyon sadece müze gezisine katılan Deney 1 ve Deney 2 grubuna uygulanmıştır.

Görüşme formu, araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Sorular hazırlanırken, Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersi kazanımları ve müze gezisi süreci göz önünde bulundurulmuştur. Sorular hazırlanırken, Türk Dili ve Edebiyatı bölümü akademisyeninden ve doktor ünvanlı bir tarih öğretmeninden uzman görüşü alınmıştır.

3.4. Ankara Etnografya Müzesi Rehberi

Çalışmanın önemli bileşenlerinden birisi de müze rehberidir. Çünkü çalışmamıza katkı sunan müze rehberi, müze eğitimi konusunda uzman ve tecrübeli bir rehberdir. Bu noktada araştırmamıza destek veren müze rehberinden bahsetmek yerinde olacaktır.

Ankara Etnografya Müzesi'nde öğrencilere rehber olarak eşlik eden kişi H.D olup Ankara Üniversitesi arkeoloji bölümü mezunudur. Müze eğitimi alanında biri tezsiz biri tezli olmak üzere iki yüksek lisans derecesi bulunmaktadır. Mesleğinin ilk yıllarında ilkokul öğretmenliği yapmış olan rehber, sonrasında Ankara Medeniyetler Müzesi'nde arkeolog ve müdür yardımcısı olarak görev yapmıştır. Bu görevinin devamında ise Ankara Etnografya Müzesi'nde arkeolog olarak çalışmaya başlayarak üç yıllık hizmeti sonunda 2022 yılının aralık ayında emekli olmuştur. Ayrıca müze rehberinin, arkeoloji ve müze eğitimi konularını içeren yayınlamış makaleleri bulunmaktadır. Yurt içi ve yurt dışında çeşitli üniversiteler ile ortak projelerde yer almıştır. MEB tarafından öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerde yer alan müze eğitimi alanında görev alarak, öğretmenlere çeşitli eğitimler vermiştir. Kendisi halen müze rehberi olarak çalışmalarına devam etmektedir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel kısmı için IBM SPSS Statistics 26 programı kullanılmıştır. Program seçiminde, programın işlevselliği ve yaygınlığı göz önünde bulundurulmuştur. Veri toplama aracı olarak hazırlanan akademik başarı testleri, verilen doğru ve yanlış cevaplara göre yorumlanmıştır. Cevap anahtarı için, iki deneyimli tarih öğretmeninden görüş alınmıştır.

Akademik başarı testi analiz edilirken, Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi öğretim programında belirlenen kazanımlar göz önünde bulundurulmuştur. İki defa uygulanan başarı testi, öncelikle sınıf başarısı olarak analiz edilmiştir. Sonrasında her işlem basamağı sınıflar arasında karşılaştırmalı analiz edilmiştir. IBM SPSS Statistic 26 programında nicel veri analizi için öncelikle varyans analizine başvurulmuştur. Verilerin normal dağılım göstermediğinin anlaşılması üzerine Kruskal Wallis H testi ile Mann Whitney U testi yapılarak veriler yorumlanmıştır.

Tarih tutum ölçeği, nicel veri analizi için belirlenen programa göre yapılmıştır. Veri analizi için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Nitel veri toplama aracı olarak kullanılan kompozisyonlar, uzman görüşleri alınarak içerik analizi ile yorumlanmıştır. İçerik analizi için öncelikle tüm kompozisyonlar okunmuştur. Sonrasında ise fenomenolojik desene göre, kompozisyonlarda bahsedilen konular başlıklara ayrılarak kodlar haline getirilmiştir. Analizin son kısmında, belirlenen temalara verilen

cevaplar ve bunların yüzdelik oranları yorumlanmıştır. Kompozisyonların yorumlanmasında iki uzman görüşü alınmıştır.

Görüşme formu analizinde, içerik analizi yapılmıştır. Sorulardan bazıları doğru veya yanlış olarak değeriendirilirken soruların büyük bir kısmı verilen cevaplar üzerinde tema başlıklarına göre sınıflandırılmıştır.

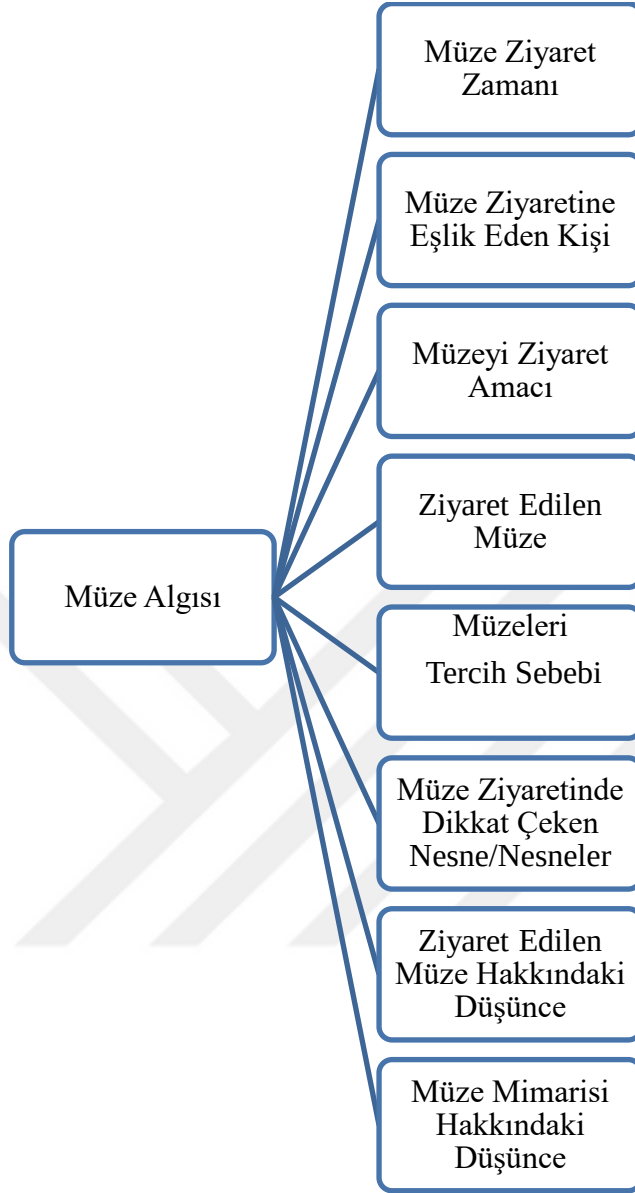
BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular

“11. Sınıf öğrencileri “müze”yi nasıl algılamaktadırlar?”

Bu bölümde öğrencilerde varolan müze algısı anlaşılmaya çalışılmıştır. Öğrenciler tarafından yazılan kompozisyonlar fenomenolojik desene göre analiz edilerek elde edilen kavramlar Şekil 2’de verilmiştir. Kavramların analizinden elde edilen bulgular ise tablolar halinde sunulmuştur.

Şekil 2. Öğrencilerin müze algısı

Çalışmaya katılan öğrenciler, önceki bir zamanda deneyimledikleri müze gezisini aktarırken müze ziyaret zamanlarını belirtmişlerdir. Tablo 3’de öğrencilerin müze ziyareti zamanlarına dair bulgular verilmiştir.

Tablo 3

Öğrencilerin Müze Ziyaretleri Zamanı

Müze Ziyaret Zamanı	Cevaplayan Sayısı (f)	Yüzde(%)
2022-2023 Eğitim Öğretim Yılı	26	57
Lise	12	26
Ortaokul	2	4
İlkokul	1	2
Zaman Belirtmeyen	4	9
Toplam	45	100

Tablo 3'e göre öğrencilerin kompozisyonlarında aktardıkları gezi ziyaret zamanları *aynı eğitim yılı, lise dönemi, ortaokul ve ilkokul* dönemine aittir. Kompozisyonu yazarken zaman belirtmeyen 4 öğrenci bulunmaktadır. Tablo 3'e bakıldığında öğrencilerin en çok aynı eğitim öğretim yılına ait müze gezilerini yazdıkları görülmüştür.

Öğrenciler kompozisyonlarında müze ziyaretine eşlik eden kişilere yer verilmiştir. Öğrencilerin müze ziyaretlerinde gitmeyi tercih ettiği kişiler Tablo 4'de sunulmuştur.

Tablo 4

Öğrencilere Müze Ziyaretinde Eşlik Eden Kişiler

Müze Ziyaretine Eşlik Eden Kişi	Cevaplayan Sayısı (f)	Yüzde (%)
Okul İle	8	17
Arkadaş İle	21	46
Aile İle	10	22
Belirtilmeyen	5	11
Yalnız	1	2
Toplam	45	100

Öğrencilerin müze ziyaretlerine eşlik eden kişiler Tablo 4'de belirtilmiştir. Tablo 4'den anlaşılacağı üzere çalışmaya katılan öğrenciler en çok arkadaşları ile ziyaret etmeyi tercih etmişlerdir. Arkadaş yanıtını, aile ve okul grubu takip ederken 5 öğrenci kompozisyonunda belirtilmesi istenen bu soruya yanıt vermemişlerdir.

Müze gezileri pek çok amaç için yapılabilir. Çalışmaya katılan öğrencilerin müzeye gitme amaçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5

Öğrencilerin Müzeyi Ziyaret Etme Amaçları

Amaç	Cevaplayan Sayısı (f)	Yüzde(%)
Performans Ödevi	16	35
Okul Gezisi	9	20
Boş Zaman Değerlendirme	19	42
Erasmus Gezisi	1	2
Toplam	45	100

Tablo 5'e göre çalışmamıza katılan öğrencilerin müzeye gitme amaçları *performans ödevini yapmak, okul gezisine katılmak, boş zamanı değerlendirmek ve Erasmus gezisine katılmak* şeklindedir. Tablo 5'den de görüldüğü üzere, müzeler en çok boş zamanı değerlendirmek ve performans ödevini yapmak için ziyaret edilmiştir.

Öğrenciler kompozisyonlarında pek çok farklı müzeye yer vermiştir. Bu müzeler Tablo 6'te sunulmuştur.

Tablo 6

Öğrencilerin Ziyaret Ettiği Müzeler

Ziyaret Edilen Müze	Cevaplayan Sayısı	Yüzde(%)
Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi	10	22
Ankara Etnografya Müzesi	1	2
Ankara Resim Heykel Müzesi	2	4
Sümela Manastırı	1	2
Efes Antik Kenti	1	2
Osmaniye Müzesi	1	2
Ankara İş Bankası Müzesi	12	24
Anıtkabir	2	4
Şehit Cuma Dağ Tabiat Tarihi Müzesi	4	8
Malatya Fotoğraf Müzesi	1	2
Cunda Oyuncak Müzesi	1	2
Türk Hava Kuvvetleri Müzesi	1	2
Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Yılmaz Büyükerşen Balmumu Müzesi	1	2
Türk Tarih Müzesi ve Parkı	1	2
Karatepe Aslantaş Açık Hava Müzesi	1	2
Konya Mevlana Müzesi	1	2
Ankara Rahmi Koç Müzesi	3	6
Wannsee Konferansı Müze Evi (Almanya)	1	2
Toplam	45	%100

Öğrencilerin ziyaret ettiği müzeler Tablo 6’te verilmiştir. Ziyaret edilen müzelerin genellikle Ankara ili sınırları içinde olduğu görülmektedir. Ankara ilinde en çok tercih edilen müze ise, Ankara İş Bankası Müzesi’dir. Ankara İş Bankası Müzesi, Ankara ilinin Altındağ ilçesine bağlı ulus semtinde bulunmaktadır. Müze girişi ücretsiz olup, talep edilmesi ve yeterli ziyaretçi sayısı sağlanması halinde ücretsiz olarak rehberli tur seçeneği bulunmaktadır. Bu seçeneklerin, müze ziyaretlerini arttırdığı düşünülmektedir.

4 öğrenci tatil amaçlı gittikleri şehirlerdeki müzeleri ziyaret etmiştir. 5 öğrenci ise, memleket ziyareti yaptıkları sırada bu şehirlerde bulunan müzeleri tercih etmiştir. Ayrıca 1 öğrenci,

Erasmus programı ile gittiği Almanya’da müze ziyaretinde bulunmuş bu deneyimini paylaşmıştır.

Müzeler çeşitli sebeplerle tercih edilmektedir. Bu sebepler bireylerin içinde bulunduğu koşullara göre şekillenmektedir. Tablo 7’da çalışmaya katılan öğrencilerin ziyaret ettiği müzeyi tercih sebepleri verilmiştir.

Tablo 7

Öğrencilerin Müzeleri Tercih Sebepleri

Müze’yi Tercih Sebebi	Verilen Cevap Sayısı (f)	Yüzde (%)
Misafir Gezdirmek	1	5
Müze’yi Ziyaret Etmeyi İstemek	2	10
Tur Gezisi	1	10
Okul Gezisi	9	45
Memleket Gezisi	4	20
Aile Tercihi	4	20
İlgi Alanı	1	5
Öğretmen Tavsiyesi	1	5
Eve Yakın Oluşu	1	5
Toplam	20	100

Bu çalışmada yer alan 45 öğrenci, kompozisyonlarındaki müze deneyimlerinde 18 farklı müzeden bahsetmişlerdir. Tablo 7 incelendiğinde müze seçimini en çok etkileyen faktörün okul tarafından düzenlenen geziler olduğu görülmüştür. Bunu memleket ziyareti esnasında yapılan müze ziyaretleri ve ailelerin gitmeyi tercih ettiği müzeler cevapları takip etmektedir. Bu durum öğrencilerin bireysel kararından ziyade başkaları tarafından planlanan müze ziyaretleri gerçekleştirdiğini göstermektedir.

Müzeler, öncelikle eserlerin sergilendiği yer olarak görülmektedir. Müze ziyaretleri genellikle bu eserleri görmek için yapılmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin kompozisyonlarında yer verdiği nesne/nesnelere ait bulgular tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

Öğrencilerin Müzede Dikkatini Çeken Nesne/Nesneler

Nesne Türü	Verilen Cevaplar (f)	Yüzde (%)
Günlük Eşya	4	11
Duvar Resmi	1	2
Heykel	6	16
Video Gösterimi	2	5
Savaş Araçları	3	8
Dini Motifler	1	2
Tablet	2	5
Basılı Eser	8	22
Tablet	2	5
Kasa	1	2
Oyuncak	1	2
Kıyafet	1	2
Vazo	1	2
Para	1	2
Dinozor İskeleti	1	2
Doğal Taşlar	2	5
Toplam	36	100

Tablo 8’den anlaşılacağı üzere öğrenciler, ziyaretleri sonrasında çok el yazması ve basılı eserleri hatırlamaktadır. Bu tür eserlerden sonra ise en çok heykel türü nesneler dikkatlerini çekmiştir. Bunun yanında hiç nesne belirtmeyen öğrenciler de bulunmaktadır. Yaptığı müze ziyaretinden sonra hiçbir nesneyi hatırlamadığını belirten bir öğrenci de bulunmaktadır.

Çalışmaya katılan öğrenciler kompozisyonlarında ziyaret ettiği müze hakkındaki çeşitli düşüncelere yer vermişlerdir. Bu düşüncelere ait bulgular Tablo 9’de sunulmuştur.

Tablo 9

Öğrencilerin Ziyaret Ettiği Müze Hakkındaki Düşünceleri

Müze Hakkındaki Düşünce	Verilen Cevaplar (f)	Yüzde (%)
Eğlenceli	5	10
İlgi Çekici	3	6
Sıkıcı	7	14
Beğeni	12	24
Öğretici	8	16
Etkileyici	6	12
Empati	1	2
Yorucu	2	4
Beklentinin Üzerinde	3	6
Alış-Veriş Merkezi Gezmek Gibi	1	2
Keyifli Zaman	2	4
Toplam	50	100

Tablo 9'e göre öğrenciler, müze gezilerini çoğunlukla beğendiklerini belirtmiştir. Bir kısım öğrenci müzeyi öğretici bulurken, başka bir kısım öğrenci ise bu deneyimi sıkıcı bulduğunu belirtmiştir.

B17 kodlu öğrenci şu cevabı vermiştir; “Müzenin sıkıcı bir deneyim olduğunu düşündüğüm için daha önce hiç böyle bir gereksinim duymamıştım. Ancak sandığımın aksine oldukça keyifliydi. Zorunluluktan gitmiş olsak da artık yeni bir hobim var.”

C11 kodlu öğrenci ise şu şekilde görüş bildirmiştir; “Müzede dikkatimi çeken çok fazla şey olmasına rağmen özel olarak aaaa bu çok güzeldi diyebileceğim bir şey aklıma gelmiyor. Müze gezisinden çok arkadaşımın AVM gezer gibi bir gezi yaptık.”

Müzeler, kuruldukları mimari yapı ve sahip oldukları tasarımları ile dikkat çekmektedir. Kompozisyonlarda bu duruma dair görüşlere yer verilmiştir. Tablo 10'da öğrencilerin ziyaret ettiği müze mimarisi hakkındaki düşünceleri dair bulgular sunulmuştur.

Tablo 3

Öğrencileri Ziyaret Ettiği Müze Mimarisi Hakkındaki Düşünceleri

Müze Mimarisi ve Tasarım	Verilen Cevaplar (f)	Yüzde (%)
İyi Işıklandırma	1	4.54
Kötü Işıklandırma	2	9.09
Etkileyici	3	13.63
Karışık	3	13.63
Beğenilen Yapı	7	31.81
Büyük Yapı ve Yorucu	1	4.54
Nesne Etiketleri	5	22.72
Toplam	22	100

Tablo 10'a göre Ankara Medeniyetler Müzesi ve Ankara İş Bankası Müzesi'nin mimarî özelliklerinin dikkat çekici olduğu ve beğenildiği anlaşılmıştır. Bu durum müze mimarisinin önemini ortaya koymaktadır.

Bir kısım öğrenci ise, müze ziyaretlerinde eserleri incelerken nesne etiketlerini okumakta zorlandıklarını ve etiketin hangi nesneye ait olduğunu anlamamanın güç olduğunu dile getirmiştir. Bazı öğrenciler ise, bu etiketler sayesinde eserleri anladığını dile getirmiştir. Bu durum ise nesnelerin sergileme yöntemi kadar onlar hakkında bilgi veren nesne etiketlerinin önemini vurgulamaktadır. Bu konuda A16 kodlu öğrenci, “Sergilenen her şeyin altında bilgilendirme yazıları var. Bu çok yararlı” ifadesini kullanmıştır.

Ankara Medeniyetler Müzesi'ni ziyaret eden 2 öğrenci müzenin ışıklandırmasının kötü olduğunu, gezinin sonlarına yaklaştıkça uykularının geldiğini dile getirmiştir.

B6 kodlu öğrenci, “Müze içi çok karanlıktı ve zaten özel bir ilgim olmayan bir konu üzerinde çalışırken o karanlık mekân (Ankara Medeniyetler Müzesi) iyice uykumu getirdi.” şeklinde görüş belirtmiştir. Bu görüş, müze ışıklandırmasının ziyaretçinin deneyimi noktasındaki ehemmiyetini göstermektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular

“11. sınıf Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersinde yapılan müze gezisine katılan öğrencilerden, rehberli ve rehbersiz gezi yapanlar arasında akademik başarı farkı var mıdır?” alt problemine ilişkin veriyi ortaya koymak amacıyla çalışmaya katılan tüm gruplara

akademik başarı testi ön test ve son test olmak üzere uygulanmıştır. Ön test ünite anlatımı öncesinde uygulanmıştır. Gruplar arası denklığı ortaya koymak amacıyla öğrencilere tarih tutum ölçeği, akademik başarı ön testi yapılırken uygulanmıştır. Son test ise müze gezisi yapıldıktan bir hafta sonra uygulanmıştır.

Çalışmada elde edilen veriler SPSS 26 paket programı ile yorumlanmıştır. Gruplara öncelikle varyans analizi yapılmıştır. Varyans analizine ilişkin bulgular Tablo 11’te verilmiştir.

Tablo 11

Varyans Analizi

Gruplar		Geçerli		Kayıp		Toplam	
		Yüzde		Yüzde		Yüzde	
		N		N		N	
Ön test	Deney 1	15	100,0%	0	0,0%	15	100,0%
	Deney 2	15	100,0%	0	0,0%	15	100,0%
	Kontrol	15	100,0%	0	0,0%	15	100,0%
Son test	Deney 1	15	100,0%	0	0,0%	15	100,0%
	Deney 2	15	100,0%	0	0,0%	15	100,0%
	Kontrol	15	100,0%	0	0,0%	15	100,0%

Tablo 11’ten anlaşılaçağı üzere ön ve son teste toplam 45 öğrenci katılmıştır. Çalışmada kayıp veri bulunmamaktadır. Varyans analizinden elde edilen uç değerler Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12

Varyans Analizi Uç Değerleri

Gruplar			Vaka Numarası	Değer	
Ön test	Deney 1	En Yüksek	1	15	24
			2	8	22
			3	10	20
			4	12	18
			5	7	17
		En düşük	1	14	7
			2	11	7
			3	6	8
			4	5	10
			5	3	10 ^a
	Deney 2	En Yüksek	1	30	22
			2	24	19
			3	23	17
			4	28	17
			5	20	15
		En düşük	1	26	8
			2	21	9
			3	29	10
			4	25	12
			5	19	12 ^b
Kontrol	En Yüksek	1	38	22	
		2	40	17	
		3	42	17	
		4	41	16	
		5	34	14 ^c	
	En düşük	1	45	9	
		2	33	10	
		3	36	11	
		4	35	11	
		5	31	11	
Son test	Deney 1	En Yüksek	1	11	37
			2	5	36
			3	7	35
			4	15	35
			5	1	33 ^d
		En düşük	1	14	20
			2	2	20
			3	13	22
			4	3	22
			5	9	23

Gruplar		Vaka Numarası		Değer
Deney 2	En Yüksek	1	23	29
		2	17	24
		3	30	24
		4	22	23
		5	26	23
	En düşük	1	27	11
		2	29	17
		3	28	18
		4	20	18
		5	18	18
Kontrol	En Yüksek	1	36	27
		2	38	26
		3	40	23
		4	33	22
		5	35	19 ^e
	En düşük	1	45	11
		2	31	13
		3	37	14
		4	39	16
		5	34	16

Deney ve kontrol gruplarına ait betimleyici analiz verileri Tablo 13’da sunulmuştur.

Tablo 13

Varyans Betimleyici Analizi

Betimleyici Analiz				
Gruplar			Statist ic	Std. Hata
Ön test	Deney 1	Ortalama	13,67	1,406
		95% Ortalama için	Alt Sınır	10,65
		Güven Aralığı	Üst Sınır	16,68
		5% Kesilmiş Ortalama		13,46
		Medyan		12,00
		Varyans	29,66	
			7	
		Standart Sapma	5,447	
		Minimum	7	
		Maximum	24	
		Ranj	17	
		Çeyrekler Arası Ranj	8	
		Çarpıklık	,574	,580
		Basıklık	-,791	1,121

Betimleyici Analiz				
Gruplar			Statist ic	Std. Hata
Deney 2	Ortalama		13,87	,970
	95% Ortalama için	Alt Sınır	11,79	
	Güven Aralığı	Üst Sınır	15,95	
	5% Kesilmiş Ortalama		13,74	
	Medyan		14,00	
	Varyans		14,12	
			4	
	Standar Sapma		3,758	
	Minimum		8	
	Maximum		22	
	Ranj		14	
	Çeyreklikler Arası Ranj		5	
	Çarpıklık		,530	,580
	Basıklık		,236	1,121
Kontrol	Ortalama		13,53	,872
	95% Ortalama için	Alt Sınır	11,66	
	Güven Aralığı	Üst Sınır	15,40	
	5% Kesilmiş Ortalama		13,31	
	Medyan		13,00	
	Varyans		11,41	
			0	
	Standart Sapma		3,378	
	Minimum		9	
	Maximum		22	
	Ranj		13	
	Çeyreklikler Arası Ranj		5	
	Çarpıklık		1,095	,580
	Basıklık		1,446	1,121
Son test	Deney 1	Ortalama	28,33	1,629
		95% Ortalama için	Alt Sınır	24,84
		Güven Aralığı	Üst Sınır	31,83
		5% Kesilmiş Ortalama		28,31
		Medyan		28,00
		Varyans		39,81
				0
		Standart Sapma		6,309
		Minimum		20
		Maximum		37
		Ranj		17
		Çeyreklikler Arası Ranj		13
		Çarpıklık		,004
		Basıklık		-1,805
				1,121

Betimleyici Analiz				
Gruplar			Statist ic	Std. Hata
Deney2	Ortalama		20,40	1,064
	95% Ortalama için	Alt Sınır	18,12	
	Güven Aralığı	Üst Sınır	22,68	
	5% Kesilmiş Ortalama		20,44	
	Medyan		20,00	
	Varyans		16,97	
			1	
	Standart Sapma		4,120	
	Minimum		11	
	Maximum		29	
	Ranj		18	
	Çeyreklikler Arası Ranj		5	
	Çarpıklık		-,175	,580
	Basıklık		1,554	1,121
Kontrol	Ortalama		18,40	1,166
	95% Ortalama için	Üst Sınır	15,90	
	Güven Aralığı	Alt Sınır	20,90	
	5% Kesilmiş Ortalama		18,33	
	Medyan		18,00	
	Varyans		20,40	
			0	
	Standart Sapma		4,517	
	Minimum		11	
	Maximum		27	
	Ranj		16	
	Çeyreklikler Arası Ranj		6	
	Çarpıklık		,482	,580
	Basıklık		-,146	1,121

Tablo 13'daki sonuçlar incelendiğinde ön testlerdeki sonuçlar normale yakın iken son testte dağılımın normal olmadığı görülmüştür. Son testte grupların varyans eşitliği sağlanamadığı için parametrik olmayan testler uygulanmıştır.

Ön testlerde grupların denliğini ortaya koymak için parametrik olmayan testler uygulanmıştır. Katılımcı sayısı (N), her bir grup için 15 olduğundan dolayı parametrik olmayan testlerin uygulanmasına için imkan sağlanmıştır. Parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 14'de sunulmuştur.

Tablo 14

Gruplar Arası Kruskal Wallis H Testi

Sıralama			
	Gruplar	N	Ortalama Sıralama
Ön test	Deney 1	15	21,87
	Deney 2	15	24,27
	Kontrol	15	22,87
	Total	45	
Son test	Deney 1	15	34,30
	Deney 2	15	20,27
	Kontrol	15	14,43
	Total	45	

Kruskal-Wallis H		
	Ön test	Son test
Kruskal-Wallis H	,255	18,214
df	2	2
p	,880	,000

Tablo 14'deki veriler incelendiğinde ön testlerde gruplar arası denklik olduğu ($p > 0.05$) görülmüştür. Başka bir deyişle öğrencilerin Türklerde sanat ünitesine yönelik ön bilgileri benzerdir.

Grupların derse yönelik tutumlarının ortaya koymak amacıyla “Tarih Tutum Ölçeği” uygulanmıştır ve Tablo 15'deki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 15

Tutum Ölçeği Analizleri

Sıralamalar			
	Gruplar	N	Ortalama Sıralama
Tutum	Deney 1	15	20,63
	Kontrol	15	29,53
	Deney 2	15	18,83
	Total	45	

Kruskal Wallis H	
	Tutum
Kruskal-Wallis H	5,719
df	2
p	,057

Tablo 15'ye göre P değeri > 0.05 çıkmıştır. Bu sonuç gruplar arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir. Deney ve kontrol gruplarının tarih dersine olan tutumları benzerdir.

Uygulanan ön test ve tutum ölçeği sonucu grupların denliği ortaya konsa da son testlerdeki veriler incelendiğinde sonuçlar arası fark ($p < 0.05$) olduğu görülmüştür. Bu durum gruplar arasındaki farklılıkları göstermektedir.

Gruplar arası farklılığı ortaya koymak amacıyla Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Elde edilen veriler Tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo 16

Deney 1 ve Deney 2 Grupları Mann Whitney U Testi

Sıra	Gruplar	N	Sıra Ortalama	Sıra Değerleri Toplamı
Son test	Deney 1	15	20,73	311,00
	Deney 2	15	10,27	154,00
	Total	30		

Mann- Whitney U Testi

	Sontest
Mann-Whitney U	34,000
Z	-3,264
p	,001

Tablo 16'e göre p değerinin <0.05 'ten küçük olduğu görülmektedir. Bu durum deney 1 ve deney 2 grupları arasında fark olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle müzede rehberli gezi yapan öğrenci grubu ile rehbersiz gezi yapan öğrenci grubu arasında anlamlı bir fark vardır. Müzede rehberli gezi yapan Deney 1 grubu, rehbersiz gezi yapan Deney 2 grubundan akademik başarı olarak daha yüksek bir derece almıştır.

4.3. Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

“11. Sınıf Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersinde yapılan rehberli müze gezisine katılan öğrenciler ile müze gezisine katılmayan öğrenciler arasında akademik başarı farkı var mıdır?” alt problemine ilişkin veriler Tablo 17’da verilmiştir.

Tablo 17

Deney 1 ve Kontrol Grupları Mann Whitney U Testi

		Sıralar		
Gruplar		N	Sıra Ortalaması	Sıra Değerleri Toplamı
Son test	Deney 1	15	21,57	323,50
	Kontrol	15	9,43	141,50
	Total	30		
Mann- Whitney U Testi				
		Son Test		
Mann-Whitney U		21,500		
Z		-3,780		
p		,000		

Tablo 17’ a göre müzede rehberli gezi yapan Deney 1 grubu ile müze gezisine katılmayan kontrol grubu arasında anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Bu sonuç göz önüne alındığında, müzede rehberli gezi yapan grubun akademik başarısının daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

4.4. Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

“11. Sınıf Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersinde müze gezisine katılmayan öğrenciler ile rehbersiz gezi yapan öğrenciler arasında akademik başarı farkı var mıdır?” problemine ilişkin veriler Tablo 18’ de sunulmuştur.

Tablo 18

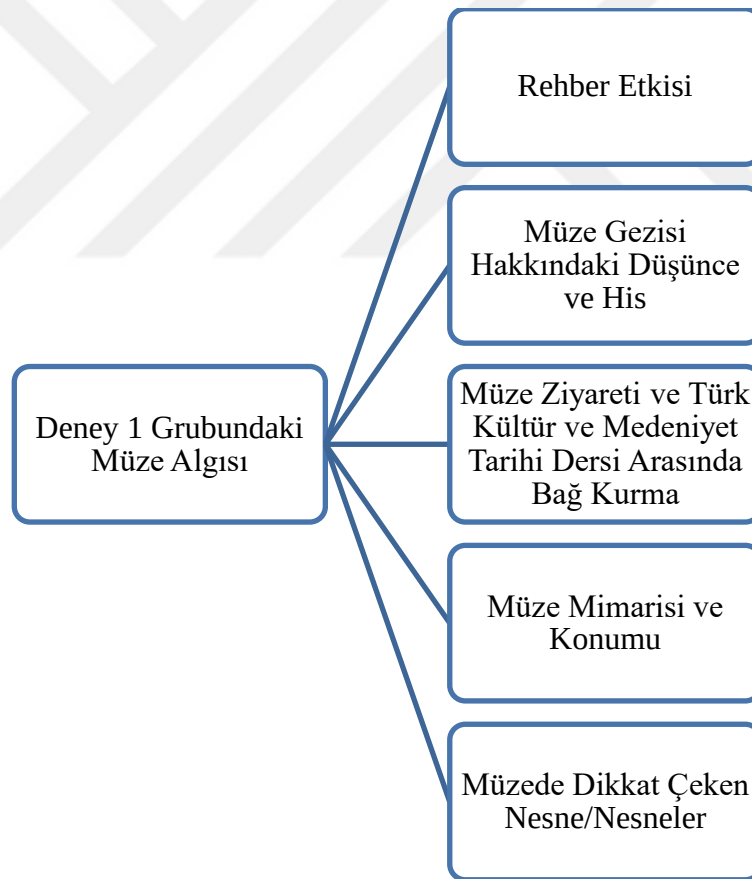
Deney 2 ve Kontrol Grupları Mann Whitney U Testi

		Sıralar		
Gruplar		N	Sıra Ortalaması	Sıra Değerleri Toplamı
Son test	Deney 2	15	18,00	270,00
	Kontrol	15	13,00	195,00
	Total	30		
Mann Whitney U				
		Son Test		
Mann-Whitney U		75,000		
Z		-1,563		
p		,118		

Tablo 18'a belirtildiği üzere MannWhitney U testinde p değeri >0.05 çıkmıştır. Bu durum gruplar arası anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir. Yani müze gezisine rehbersiz katılan deney 2 grubu ile müze gezisine katılmayan kontrol grubu arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

4.5. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular

“Müze gezisinin rehberli yapılmasının öğrencilerde müzeyi algıma şekline etkisi var mıdır?” problemine cevap aramak için Deney 1 grubu öğrencileri Ankara Etnografya Müzesi’nde rehberli bir müze turu yapmıştır. Sonrasında ise, öğrencilerden bu deneyimlerini konu alan bir kompozisyon yazmaları istenmiş ve görüşme formu uygulanmıştır. Kompozisyonlardan elde edilen öne çıkan başlıklar Şekil 3’te sunulmuştur.

Şekil 3. Deney 1 öğrencilerinin Ankara Etnografya Müzesi gezisi sonrası müze algıları

Şekil 3’te verilen başlıklara ilişkin tablolar aşağıda verilmiştir. Deney 1 grubu Ankara Etnografya Müzesi’nde rehberli gezi yapmıştır ve kaleme aldıkları kompozisyonlarda

rehbere ilişkin çeşitli görüşlere yer vermişlerdir. Bu görüşlere ait bulgular Tablo 19’da sunulmuştur.

Tablo 4

Deney 1 Grubundaki Rehber Etkisi

Rehber Etkisi	Verilen Cevap Sayısı(f)	Yüzde (%)
Rehberin Önemi Fark etmek	10	37
Müzedeki Eserlerin Farkına Varmak	3	11
Rehberin Eğitimci Olduğunun Fark etmek	8	30
Gezi Öncesi Hazırlığın Farkı	4	15
Daha Önceki Rehberli Turlar ile Karşılaştırılması	2	7
Toplam	27	100

Rehberli geziye toplamda 15 öğrenci katılmıştır. Tablo 19’a göre katılan öğrencilerin tamamı kompozisyonlarında rehberden bahsetmişlerdir. Bu görüşlere ilişkin şu örnekler verilebilir:

A3 kodlu öğrenci, kompozisyonunda Ankara Etnografya Müzesi ile Ankara İş Bankası Müzesindeki rehberli gezi deneyimini kıyaslayarak şunları belirtmiştir; “Yazık, H.D. hocadan sonra İş Bankası Müzesi’ndeki rehberlerin performansı biraz gölgede kaldı.”

A7 kodlu öğrenci ise, rehberin bilgi ve tecrübe dikkat çekmiştir. Bunu kompozisyonunda şöyle aktarmıştır; “Rehberimiz müzeler konusunda oldukça deneyimli ve bilgili biriydi.”

A4 kodlu öğrenci ise rehberli turdaki müze gezisi öncesi hazırlığın önemine dikkat çekmiştir düşüncesi şu sözlerle belirtmiştir; “Müze gezimize rehberimizin müze, kültür ve tarihle ilgili sorulara cevap verip, sohbet ederek başladık. Bu sohbet sadece Etnografya Müzesi gezimizin daha keyifli bir hâl almasında alt yapı sağlamasının yanında, yapacağımız tüm müze gezilerinde de aklımıza gelip, gezimizi daha iyi ve sözel bir hale şekillenmesinde yardımcı olacaktır.”

A6 kodlu öğrenci ise rehberin pozitif etkisine dikkat çekerek şunları belirtmiştir; “Etnografya Müzesi normalde hiç ilgimi çeken bir müze olmamasına rağmen rehberle beraber gezince müze hakkında oldukça fazla bilgi sahibi oldum. Rehberle müze gezmek öğrencinin odağını arttırmakta ve ilgisini yükseltmektedir.”

A8 kodlu öğrenci rehberin alanında uzman oluşuna vurgu yaparak, önemini şu sözlerle dile getirmiştir:

Bu eserleri görmek ve hakkında uzman bir kişi tarafından bu eserlerin bize anlatılması öğrendiklerimizi yalnızca sınav için ezberlenen içi boş kavramlar olmaktan çıkardı ve korumamız gereken kültür varlıklarına dönüştürdü. Kendi başıma gezsem en iyi ihtimalle sergilenen eserlere birkaç saniye göz gezdirebileceğim bir müzeden, rehber sayesinde yüksek verim aldığımı düşünüyorum.

A17 kodlu öğrenci ise müze rehberinin işlevini şu sözlerle belirtmiştir:

Bir müze pedagogunun rehberimiz olarak bize müzeyi anlatarak tanıtması müzeyi gezerek ve sergilenen eserlerin açıklama bilgilerini okuyarak öğrenebileceğimizden de fazlasını öğretti. Rehberimiz gezi boyunca bize anlattıkları, bir müze pedagogu olarak bu müzede çalışmasının da katkısı ile eserleri tarihlerine göre anlamı bağdaştırma ve akılda kalıcı olacak şekilde öğrenmemizi sağladı.

A11 kodlu öğrenci rehberin önemini şu sözlerle vurgulamıştır; “Bir kere müze gezilerinin rehberli yapılmasının ne kadar önemli olduğunu tekrardan anlamış oldum. Rehberimiz H.D. hoca sayesinde en basitinden bir örnek vereyim: müzenin isminin anlamını öğrenmiş oldum. İçerideki birçok eserin farkına varmış oldum.”

Deney 1 grubu gezi sonrası kompozisyonlarında Ankara Etnografya Müzesine ilişkin çeşitli düşüncelere yer vermişlerdir. Bu görüşler Tablo 20’de sunulmuştur.

Tablo 5

Deney 1 Grubunun Müze Gezisi Hakkındaki Düşünce ve Hisleri

Düşünce-His	Verilen Cevap Sayısı (f)	Yüzde (%)
Eğlenceli	3	9
Yorucu Ancak Keyifli	3	9
Faydalı	8	23
Beğeni	15	44
Değerli Hissetmek	2	6
Duygu Dolu	3	9
Toplam	34	100

Tablo 20’e göre rehberli geziye katılan öğrencilerin tamamı, müze gezisini beğendiğini dile getirmiştir. Kompozisyon incelendiğinde olumsuz bir düşünce ve hissin dile getirilmemesi dikkat çekicidir.

A17 kodlu öğrenci, “Hayatımda yaptığım en verimli müze gezisiydi. Bu zamana kadar yaptığım müze gezileri hiç ilgimi çekmezdi. Bir rehberin olması müzeyi ilgi çekici kıldı.” sözleriyle bu deneyimin faydalarına dikkat çekmiştir.

A13 kodlu öğrenci, “Girişte bizi müze eğitimcisi ve arkeolog H.D. karşıladı ve bize kültür ile müzeler hakkında sorular sordu ve biz de bu soruları yanıtladık. Soruları cevaplayanlara isimleriyle hitap ve önemini anlattı. Daha sonra bize müze rehberliği yaptı ve gerçekten çok etkileyiciydi.” sözleriyle rehberin önemine dikkat çekmiş ve bunun yanında müze deneyiminde hislerini belirtmiştir.

A4 kodlu öğrenci ise his ve düşüncelerini şu şekilde belirtmiştir; “Müze gezimizin sonuna geldiğimizde ne kadar keyifli geçtiğini anlamış oldum. Yürüyerek bir şeyler öğrenmemize rağmen normal ders sırasında bile yoruluyor olmama rağmen hiç yorulmadığımı fark ettim.”

A11 kodlu öğrenci kompozisyonuna başlarken şunları dile getirmiştir; “Öncelikle bu müze gezisinin çok faydalı ve eğlenceli olduğunu belirtmeliyim.”

A8 kodlu öğrenci de müze gezisinde aldığı keyfi şu sözlerle anlamıştır; “Gayet hoş ve güzel bir geziydi mutlu oldum.”

A5 kodlu öğrenci ise daha önceki müze gezileri ile kıyaslayarak şu sözleri dile getirmiştir; “Daha önce bireysel olarak gezdiğim müzelere ithafen çok verimli ve keyifli.”

Çalışmamızdaki amaçlardan belki de en başında geleni, müzeler yoluyla öğrenimin daha etkili olduğunun düşünülmesidir. Bu noktada rehberli geziye katılan öğrenciler Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersi ile Ankara Etnografya Müzesi arasında bağ kurarak çeşitli fikirler beyan etmişlerdir. Bu duruma ilişkin görüşler Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 6

Deney 1 Grubu Öğrencilerinin Müze Ziyareti ve Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi Arasında Bağ Kurma Cevapları

Ders ile Bağ Kurma	Verilen Cevap Sayısı (f)	Yüzde (%)
Somutlaştırma	12	35
Derste Öğrenilen Konuların Fark Edilmesi	7	21
Derste Öğrenilenden Daha Fazlasının Olması	6	18
Kalıcı Öğrenme	9	26
Toplam	34	100

Tablo 21’de görüldüğü üzere öğrenciler Ankara Etnografya Müzesi ile tarih öğretimi arasında bağ kurmuştur. Öğrencilerin en çok somut ve kalıcı öğrenmeye dikkat çektikleri

görülmektedir. Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersindeki konulara dair eserlerin müzede fark edilmesi hatta daha derste gördüklerinden fazlasının müzede karşılarına çıktıklarını belirtmeleri dikkat çekicidir. Tablo 21’de verilen görüşlere ilişkin örnekler şu şekildedir:

A7 kodlu öğrenci öğrendiklerinin somutlaştığına değinmiş ve şunları ifade etmiştir; “Türk kültürüne dair öğrendiğimiz her şeyi görselleştirme ve somutlaştırma fırsatı elde ettik.”

A4 kodlu öğrenci ders ile müze arasında bağ kurarak şunları belirtmiştir;

Girişten itibaren ders kitaplarımızda resimlerini gördüğümüz ve hakkında sadece yazılar okuma imkânımız olan eserleri somut bir şekilde görmek, bunun yanında rehberimizin bu eserleri ve eserleri yapan kişileri bizimle iletişim halinde kalarak anlatması gezimizi sürekli ve eğlenceli bir hale getirdi H.D. İsimlerini sıkça karıştırdığım hatta öğrenemediğim tarihi eserlerin bile aklımda kalıcı bir yer etmesini sağladı.

A9 kodlu öğrenci de müze ve ders arasında bağlantı kurarak şunları ifade etmiştir;

Etnografya müzesi gezimiz TKVMT (Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersi) dersinde işlediğimiz çoğu şeyi, hatta daha fazlasını bile kapsıyordu. Bir tarihi öğrenirken sadece yazılı metinler üzerinden ezber yapmak ve sınırlı görsel örneklerle bunları kalıcı olarak öğrenmeye çalışmak kesinlikle bu tarihi içeren bu tarihle alakalı eserleri barındıran bir müzeyi etkili bir biçimde, dikkatlice gezerek öğrenmekle karşılaştırılmaz.

A8 kodlu öğrenci ise müzenin kalıcı öğrenmede etkili olduğunu şu sözlerle belirtmiştir; “Özenle yapılmış, ince detaylarla işlenmiş eserleri incelemek ve onlar hakkında bilgi almak daha öğretici ve eğlenceliydi. Öğrenirken eğlendim ve bilgileri kalıcı olarak hafızama attım.”

A14 kodlu öğrenci ise ders ile müze arasında bağlantı kurarak akılda kalıcılığa şu şekilde vurgu yapmıştır; “Derslerde gördüğümüz, kitaptan incelediğimiz eserleri görmek işlediklerimizin, sınıfta konuştuklarımızın daha sağlam bir zemine oturmasını sağladı.”

A16 kodlu öğrenci müze ve ders arasında bağ kurarak öğrenmede etkinlikleri hususunda karşılaştırma yaparak şunları ifade etmiştir; “Müze gezisinde öğrendiklerimiz derse oranla daha kalıcı oldu.”

Deney 1 grubuna ait Ankara Etnografya Müzesi gezisi sonrası kompozisyonlar incelendiğinde müze mimarisinin öğrencilerin dikkatlerini çektiği tespit edilmiştir. Müze mimarisine ilişkin görüşler Tablo 22’de sunulmuştur.

Tablo 7

Deney 1 Grubu Öğrencilerinin Müze Mimarisi ve Konumu Hakkındaki Düşünceleri

Müze Mimarisi ve Konumu	Verilen Cevap Sayısı (f)	Yüzde (%)
Etkileyici Mimari	3	37
Başarılı Tasarım	4	50
İyi Işıklandırma	1	13
Toplam	8	100

A13 kodlu öğrenci müze mimarisine dikkat çekerek şunları belirtmiştir; *Müze mimarisi çok güzeldi ve sergileri Anadolu ile Türk kültürü hakkında bilgilendirici öğelerle doluydu.*

A8 kodlu öğrenci müze tasarımına yaptığı vurguyu şu sözlerle dile getirmiştir; *Müzenin içi yapısı, eserlerin sergilenişi oldukça güzel ve ilgi çekiciydi.*

A11 kodlu öğrenci tasarım ve sergilemenin önemine şu sözlerle dikkat çekmiştir; *Müze eserlerinin yerleştirilmesi ve odanın dizaynının bu kadar etkili olacağını tahmin etmemiştim. Özellikle el yazması eserlerin bulunduğu odada yerden başlayıp havada sarmal bir şekilde dolanan 3D Kur'an ayetleri çok hoşuma gitti. Eserlerin sergi yöntemleri hakikaten olayı başka bir boyuta taşıyor.*

Müzelerin temel işlevlerinde birisi eserleri toplamak ve sergilemektir. Çalışmaya katılan öğrenciler, sergilenen nesnelere ilişkin çeşitli örnekler vermişlerdir. Deney 1 grubuna ait kompozisyonlardan elde edilen veriler Tablo 23'te sunulmuştur.

Tablo 8

Deney 1 Grubu Öğrencileri Tarafından Verilen Müzede Dikkat Çeken Nesne/Nesneler

Dikkat Çeken Nesne	Verilen Cevap Sayısı(f)	Yüzde (%)
Halı-Kilim	1	4
Zarafet ve Estetik Eserler	2	8
Çini Eserler	3	12
Dini Eserler	2	8
El Yazması Eserler	2	8
Minyatür	2	8
Ahşap Eserler	5	21
Ankara Evi	2	8
Mozole Alanı	1	4
Kündekari Tekniği	2	8
Atatürk Heykeli	2	8
Toplam	24	100

Tablo 23 incelendiğinde öğrencilerin müzede bulunan her bölümden örnek verdiği görülmektedir. En çok dikkat çeken bölüm ise ahşap eserler bölümü çekmiştir.

A7 kodlu öğrenci müzede dikkatini çeken nesnelere şu örnekleri vermiştir; “Özellikle dokuma halılar ve kadınların süslenmek adına giyindikleri bindallılar, saçlarını taradıkları güzel altın taraklar ve kolyeler pek hoştu.”

A11 kodlu öğrenci ise müzenin bölümlerinde en çok beğendiği bölümü şu şekilde dile getirmiştir; “En çok beğendiğim bölüm ise geleneksel Ankara evi oldu. Gerçekten Ankara evlerinin ruhunu yansıtan birçok eşya bir araya getirilerek dönem ruhunu yansıtan mükemmel bir uyum sağlanmış.”

A15 kodlu öğrenci ise eserleri şu şekilde örneklendirmiştir; “Minber ve mihrapta bulunan geometrik eserleri yakında görmek beni mutlu etti. Ayrıca ahşap birleştirme tekniğini öğrendim.”

A18 kodlu öğrencinin dikkatini çeken eserler şu şekildedir:

Müzede en çok dikkatimi çekenler oymacılık sanatıyla yapılan minber ve mihrap idi. Ahşap yapıları yaparken üstün bir geometri bilgisine sahip olunması gerektiğini bir kez daha anladım. Daha sonra çinicilik ve minyatür ilgimi çekti. Türk mavisî minyatürde kendini çok güzel belli ediyordu. Dışarıdaki Atatürk heykelinin hikâyesi de güzeldi.

4.5.1. “Hangi Tür Müzeleri Gezmekten Zevk Ahrsınız?” Sorusunun Analizi

Rehberli gezi yapan öğrencilere gezi sonrası bir de görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme formuna verilen cevaplar aşağıda verilmiştir.

Öğrencilere 1. soruda gezmekten zevk aldıkları müzeleri yazmaları istenmiştir. Verilen cevaplar Tablo 24’te sunulmuştur.

Tablo 9

Deney 1 Grubu Öğrencilerinin Gezmekten Zevk Aldıkları Müzelere Verdiği Cevaplar

Müze Türü	Verilen Cevap Sayısı (f)	Yüzde (%)
Tarih Müzesi	8	54
Sanat Müzesi	2	14
Bilim Müzesi	1	6
Savaş-Askeri Müze	1	6
Mimarlık Müzesi	1	6
Spor Müzesi	1	6
Tüm Müze Türleri	1	6
Toplam	15	100

Tablo 24'deki veriler Ankara Etnografya Müzesi gezisi sonrasında toplanmıştır. A18 kodlu öğrenci bu soruya; “Bu müzeden sonra tarihi müzeler oldu.” şeklinde cevap vermiştir.

A9 kodlu öğrenci ise; “Her türlü. Müze olması yeterli. Fazla meraklı biriyimdir.” cevabını vermiştir.

4.5.2. “Bu Müzede En Çok Etkilendiğiniz Eser Hangisidir? Neden?”

Sorusunun Analizi

Görüşme formunun 2. sorusunda Ankara Etnografya Müzesi'nde en çok etkilendikleri nesne soru sorulmuş ve öğrencilerin cevapları Tablo 25'de sunulmuştur.

Tablo 10

Ankara Etnografya Müzesinde En Çok Etkilenilen Esere Dair Deney 1 Grubu Öğrencilerinin Cevapları

Nesne Adı	Verilen Cevap Sayısı (f)	Yüzde (%)
Minber ve Mihrap	3	22
Çocuk Oyuncakları	2	15
Kadın Elbiseleri	1	7
Kadın Takıları	1	7
Halı-Kilim	1	7
Seramik Vazo	1	7
El yazması Kur'an-ı Kerim	1	7
Ankara Evi	1	7
Atatürk Heykeli	1	7
Çini	1	7
Hançer	1	7
Toplam	14	100

Tablo 25’de verilen nesne türleri incelendiğinde müzenin farklı bölümlerine ait olduğu görülmektedir. En ilgi çeken bölümün ise ahşap eserler bölümü olduğu görülürken onu süreli sergi salonunda bulunan çocuk oyuncakları bölümü takip etmiştir. Bu bölüme 1 öğrenci nesne cevabı vermemiş onun yerine rehberin önemine vurgu yapmak istemiştir. A3 kodlu öğrencinin görüşme formuna verdiği cevap şu şekildedir; “H.D. hoca. Çünkü o olmasaydı hiçbir eser benim için o kadar etkili olmazdı.”

4.5.3. “Tarih Dersi Konularının Daha İyi Öğretilmesi İçin Müzede Eserlerin Sergilenmesine Yönelik Düşünceleriniz Nelerdir? Sorusunun Analizi

Görüşme formunun 3. sorusunda tarih dersi konularının daha iyi öğretilmesi için, müze eserlerinin sergilenmesine yönelik düşünler sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar Tablo 26’da sunulmuştur.

Tablo 11

Deney 1 Grubu Öğrencilerinin Tarih Dersi Konularının Daha İyi Öğretilmesi İçin Müzede Eserlerin Sergilenmesine Yönelik Düşünceleri

Düşünce	Verilen Cevaplar (f)	Yüzde (%)
Kalıcı Öğrenmede Daha Etkili	2	13
Somut Öğrenme	9	60
Ders Eğlenceli Hale Geldi	2	13
Rehber Bulunmalı	2	13
Toplam	15	100

Tablo 26 incelendiğinde öğrencilerin somut öğrenmeye vurgu yaptığı görülmektedir. Öğrenciler, müzelerin tarih öğretiminde kullanılmasının görselleştirme-somutlaştırma hususunda önemli olduğunu düşünmektedirler. Bu konuda A9 kodlu öğrenci fikrini şu şekilde aktarmıştır; “Herkesin her tarih dersi için müzeye gitmesi gerektiğinin düşünüyorum. Görerek öğrenme diye bir öğrenme türü var ve bu tür öğrenciler sırf dinleyerek öğrenemedikleri için diğer sınıf arkadaşlarından geride kalmamalılar.”

A11 kodlu öğrenci ise şu şekilde görüş bildirmiştir; “Tarih dersleri için müze gezileri çok önemli, aynı eserler ders kitabında da var ancak müzeye gidip görmek bambaşka bir şey.”

2 öğrenci ise tarih öğrenimin daha iyi sağlanması için iyi bir rehberliğin önemli olduğunu belirtmiştir. A13 kodlu öğrenci bu hususta şunları belirtmiştir; “ Bence bu konuların daha iyi öğretilmesi için müze rehberlikleri önemlidir.”

A7 kodlu öğrenci ise; “Bence tarih öğreniminde her dönem bir kere bu şekilde öğrenilen konuları müzedeki eserler üzerinden anlatacak bir rehber ile (öğretmen de olabilir) müze gezisi yapılmalıdır.”

Yukarıdaki tabloda verilen görüşlere ek olarak öğrencilerin ortak görüşü müze gezilerinin sıklaşması yönündedir.

4.5.4. “Müze Gelmeden Önce Türk Sanatı Hakkındaki Düşünceleriniz Nelerdir?” Sorusunun Analizi

Görüşme formunun 4. sorusunda müze öncesinde Türk sanatı hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Bu soruya verilen yanıtlardan Türk sanatı hakkında öğrencilerin çoğunluğunun bilgi sahibi olduğu anlaşılmıştır. Verilen cevaplar incelendiğinde öğrencilerin müze öncesi ve sonrasını karşılaştıran yanıtlar verdiği görülmüştür. Öğrencilerin sahip olduğu düşünceler şu şekilde örneklendirilebilir:

A14 kodlu öğrencinin düşüncesi şu şekildedir; “Açıkkçası özellikle ahşap oymacılığında ve demir işleminde bu kadar üst düzey eserlerin verildiğini hiç düşünmüyordum, cam ve porselende de yine beklentimin çok üstüne çıkan eserler vardı. Kısaca sanatta biraz geri kaldığımızı düşünüyordum ama öyle değilmiş.”

A17 kodlu öğrenci ise şu beyanda bulunmuştur: “Müze gelmeden önce çok bir bilgim yoktu. İlgimi çekmiyordu.”

A16 kodlu öğrenci ise; “ Bu kadar kapsamlı olduğunu bilmiyordum.” demiştir.

A15 kodlu öğrenci ise gezi öncesi sahip olduğu bilgiyi şu şekilde özetlemiştir; “Türk sanatının bazı dönemlerde (İslamiyet’in kabulü, Cumhuriyet) değişim geçirdiğini biliyordum. Bu değişimler sayesinde farklı unsurlar sanat eserlerine eklenmiştir.”

A11 kodlu öğrenci ise düşüncesini şu şekilde bildirmiştir; “Türk sanatının bu kadar köklü olduğunu bilmiyordum. Kilim dokumacılığındaki motiflerin anlamlarının farkında değildim.”

4.5.5. “Tarih Dersinde Öğrendiğiniz Konulara Müzenin Bir Katkısı Oldu Mu? Olduysa Hangi Konulara Olmuştur?” Sorunun Analizi

Görüşme formunun 5. sorusunda tarih dersinde öğrenilen konuya müzenin katkısının olup olmadığı sorulmuştur. Alınan yanıtlar Tablo 27’de sunulmuştur.

Tablo 12

Deney 1 Grubu Öğrencilerinin Tarih Dersinde Öğrendikleri Konulara Müzenin Katkısına Dair Görüşleri

Düşünce	Verilen Cevap (f)	Yüzde (%)
Evet	13	86
Hayır	1	7
Hatırlamıyorum	1	7
Toplam	15	100

Tablo 27’ye öğrencilerin tamamına yakını Ankara Etnografya Müzesinin, tarih dersinde öğretilen konulara katkısı olduğunu düşünmektedirler.

A14 kodlu öğrenci bu konuyu şu şekilde örneklendirmiştir; “Mihrap ve minberin adını hep karıştırdım, artık karıştıracığımı sanmıyorum.”

A8 kodlu öğrenci ise; “Oldu. Daha çok aklıma yerleşti konular. Hat sanatı, hattat, tezhip gibi kavramlar aklımda kaldı. Müze, devlet, imparatorluk, kültür, uygarlık gibi kavramlar.” şeklinde görüş bildirmiştir.

A5 ise; “Müze ve rehber sayesinde, görmüş olduğumuz konuların birbirleri ile bağlantılı bir şekilde işlenmesi ve incelenmesi yorumlanması yeteneğine bir katkısı oldu.” şeklinde görüş bildirmiştir.

A3 kodlu öğrenci; “Etnografya Müzesi’nin gezisinde etkili olduğunu hatırlamıyorum.”

A1 kodlu öğrenci ise; “Müzede gördüğüm bazı eserlerin ne olduğunu ve ne zamandan olduklarını az çok biliyordum.” demiştir.

4.5.6. “Osmanlı Sanatı ile İlgili Müzede Hangi Nesneleri Örnek Verebilirsiniz?” Sorusunun Analizi

Görüşme formunun 6. sorusunda Osmanlı sanatına müzeden bir nesne ile örnek verilmesi istenmiştir. Öğrencilerin bu soruya verdiği cevaplar Tablo 28’de sunulmuştur.

Tablo 13

Deney 1 Grubu Öğrencilerinin Müzede Bulunan Osmanlı Sanatı ile İlgili Verdiği Nesne Örnekleri

Osmanlı Sanatı Nesne	Verilen Cevaplar (f)	Yüzde (%)
Çini	7	9
Hat	5	6
Tezhip	3	4
Oymacılık	4	5
Seramik Tabaklar	4	5
El Yazması Eserler	5	6
Kılıç	4	5
Halı	6	8
Hançer	1	1
Kalkan	1	1
Takı	3	4
Silah	1	1
Ankara Evi	4	5
Tekke Müziği	1	1
Minyatür	4	5
Ok-Yay	2	3
Alem	2	3
Bindallı	6	8
Kemer	2	3
Kama	1	1
Minber ve Mihrap	4	8
Oyuncak	2	3
Cami-Türbe Kapısı	2	3
Porselen	2	3
Fresk	1	1
Mimari Yapı	1	1
Toplam	76	100

Tablo 28’de toplam 76 nesne türüne örnek verildiği görülmektedir. Çalışmaya katılan 15 öğrenci bu soruya birden fazla cevap vermişlerdir. Verilen cevaplar incelendiğinde müzenin mimari yapısı dâhil olmak üzere her bölümden örnek verildiği anlaşılmaktadır. Cevapların kapsamlı olması müze bölümlerinin ve nesnelerin kalıcılığı hakkında olumlu yönde bilgi vermektedir.

4.5.7. “Türk Sanatı ve Mimarisinde Kullanılan Renk, Sembol ve Motiflerin İfade Ettiği Anlamları Değişim ve Süreklilik Açısından, Müzede Gördüğünüz Nesnelerden Yola Çıkarak Açıklayabilir Misiniz?” Sorusunun Analizi

Görüşme formunun 7. sorusunda Türk sanatı ve mimarisinde kullanılan renk, sembol ve motiflerin ifade ettiği anlamların, değişim ve süreklilik açısından, müzede bulunan nesneler yoluyla açıklanması istenmiştir. Bu soruya ilişkin yanıtlar Tablo 29’da sunulmuştur.

Tablo 14

Deney 1 Grubu Öğrencilerinin Türk Sanatı ve Mimarisinde Kullanılan Renk, Sembol ve Motiflerin İfade Ettiği Anlamları Değişim ve Süreklilik Açısından Müzede Gördüğü Nesneler Yoluyla Açıklamasına Dair Elde Edilen Bulgular

Cevap Türü	Cevaplayan Sayısı (f)	Yüzde (%)
Nesne ile Açıklayan	12	80
Açıklayan	2	13
Açıklayamayan	1	7
Toplam	15	100

Tablo 29’dan anlaşılaçağı üzere öğrencilerin büyük bir çoğunluğu müzeden örnek vererek bu soruyu açıklayabilmiştir. Cevaplardan bazı şöyledir:

A12 kodlu öğrencinin cevabı; “Yeşil renk İslamiyet’i ifade eder. Süreklilik açısından o zamanlarda kullanılan oyuncaklar hala kullanılmakta. Halıya işlenen her bir sembolün farklı bir anlamı vardır (eli belinde: dişilik).”

A7 kodlu öğrencinin cevabı; “Selçuklu ve Osmanlıda kırmızı (sultanın tahtındaki ve dokuma halılardaki renk) ve turkuaz (çinilerdeki renk) dikkate değer. Pek çok farklı kültürde kullanılan Davut sembolünün bizde de kullanıldığını görüyoruz. Dal motifleri, lale motifleri, üzüm motifleri bereketi temsil etmekte.”

A13 kodlu öğrencinin cevabı; “Uygur Fresklerinde insan figürleri vardı ve İslamiyet sonrası eserlerde bunların yerine hilal ile yıldız, yeşil renk, dualar ve Davut yıldızı gibi motifler vardı.”

A15 kodlu öğrencinin cevabı; “İslamiyet’in kabulü ile hayvan motifleri eserlerden çıkarılmış. Bunun yerine resimde minyatüre ağırlık vermişlerdir. Bitki ve geometrik şekiller

eserlerde daha fazla kullanılmıştır. Bazı eserlerde çini gibi Türk rengi olarak anılan Turkuaz kullanılmıştır.”

4.5.8. “İslamiyet’in Kabulü ile İlgili Olarak Yaşanılan Değişimi Müzede Gördüğünüz Nesneler Üzerinden Örneklendirebilir Misiniz?” Sorunun Analizi

Görüşme formunun 8. sorusunda İslamiyet’in kabulü ile ilgili yaşanan değişimin müzede bulunan nesneler üzerinden örneklendirilmesi istenmiştir. Veriler Tablo 30’da sunulmuştur.

Tablo 15

Deney 1 Grubu Öğrencilerinin İslamiyet’in Kabulü ile İlgili Olarak Yaşanılan Değişimi Müzede Nesneler Üzerinde Örneklendirmesine Dair Cevaplar

Cevap Türü	Verilen Cevap Sayısı (f)	Yüzde (%)
Açıklayan	14	93
Açıklayamayan	1	7
Toplam	15	100

Tablo 30’a göre öğrencilerin neredeyse hepsinin 8. soruya cevap verebildiği tespit edilmiştir. Bu soruya verilen örnek cevaplar şu şekildedir:

A18 kodlu öğrencinin cevabı; “Halılarda kullanılan motiflerdeki değişim, minare ve mihrapta kullanılan ayet ve dualar buna örnek verilebilir.”

A16 kodlu öğrencinin cevabı; “Minyatürün yapılması İslamiyet’ten sonra gelişmiştir. Çünkü İslamiyet’e uygun olması için derinliği olmayan resimler yapılmalıydı.”

A15 kodlu öğrencinin cevabı; “Minber, mihrap ve kapılarda bitki ve geometrik semboller kullanılmıştır.”

A11 kodlu öğrencinin cevabı; “İslamiyet’in kabulüyle insan resimleri artık perspektifsiz bir hale gelir. Bu örneği minyatürlerden görebiliriz. Aynı zamanda insanlar ruhlarındaki sanatı ortaya koymak için hat sanatını geliştirmişlerdir.”

4.5.9. “Cumhuriyet Dönemi ile Birlikte Sanat Anlayışında Birtakım Değişiklikler Meydana Gelmiştir. Ziyaret Edilen Müzeden Bu Duruma örnek Verebilir Misiniz?” Sorunun Analizi

Görüşme formunun 9. sorusunda Cumhuriyet dönemi ile birlikte sanat anlayışında bir takım değişiklikler meydana geldiği belirtilerek ziyaret edilen müzede bu duruma örnek verilmesi istenmiştir. Ankara Etnografya Müzesi’nin sahip olduğu envanter çoğunlukla Cumhuriyet öncesi döneme aittir. Ancak bu soru ile öğrencilerin Cumhuriyet döneminin özelliklerini fark etme düzeyleri merak edilmiş bu soruya cevap aranmıştır. Rehberli geziye katılan öğrencileri bu soruya verdiği cevaplar Tablo 31’de sunulmuştur.

Tablo 16

Deney 1 Grubu Öğrencilerinin Cumhuriyet Döneminde Sanat Anlayışında Meydana Gelen Değişimi Müzeden Örnek Vererek Açıklamasına Dair Cevaplar

Cevap Türü	Cevaplayan Sayısı (f)	Yüzde (%)
Açıklayan	10	67
Boş Bırakan	3	20
Yanlış	2	13
Toplam	15	100

Tablo 31’deki verilerden öğrencilerden çoğunluğunun bu soruya cevap verdiği anlaşılmaktadır. Doğru cevaplayan 11 öğrenciden 7’si müze aracılığıyla örnek verirken 3 tanesi genel bir açıklama yapmıştır. Bu soruya verilen cevaplar şu şekildedir:

A18 kodlu öğrencinin cevabı; “Mustafa Kemal Atatürk’ün müzeyi açması buna en büyük örnektir zaten. Bununla beraber kültürel mirasımızın korunmasına öncülük etmiştir bu müze. Bu sayede sanatın gelişmesinin önü açılmıştır.”

A9 kodlu öğrencinin cevabı; “En büyük örnek Etnografya Müzesi’nin dış mimarisi ile hemen yanındaki Resim ve Heykel Müzesi’nin dış mimarisindeki farkı verebiliriz.”

A7 kodlu öğrencinin cevabı; “Etnografya Müzesinde Cumhuriyet dönemine dair bir şey görmedik. Resim Heykel Müzesi Avrupalı gotik bir mimari ile tasarlanmışken Etnografya Müzesi Osmanlı mimarisi ile tasarlanmıştı. Cumhuriyet dönemi bir doğu batı sentezi öngörüyordu.”

A14 kodlu öğrencinin cevabı; “Mimari ve heykelde Batı’dan etkilenilmiştir. Müzenin binası ve bahçesindeki heykeller bu duruma örnektir.”

4.5.10. “Kültürel Mirasın Korunması ve Geleceğe Aktarılması Hakkındaki Fikirleriniz Nelerdir?” Sorusunun Analizi

Görüşme formunun 10. ve son sorusunda öğrencilere kültürel mirasın korunması ve geleceğe aktarılması hakkındaki fikirleri sorulmuştur. Rehberli geziye katılan Deney 1 öğrencilerinin tamamı bu soruya cevap vermişlerdir. Öğrencilerin üzerinde durduğu ortak konu kültürel mirasın geleceğe aktarılmasının gerektiği üzerinedir. Bu konudaki görüşleri şu şekilde örneklendirilebilir:

A14 öğrencinin cevabı; “Müze gezimizde rehberimizin de dediği gibi ‘Kültürel mirasları görmemizle severiz, sevmemizle de koruyup, sahip çıkarız.’ Bu koruma sayesinde kültürel mirasları rahatlıkla geleceğe geçmişte bulunduğu haliyle aktarılır.”

A8 kodlu öğrencinin cevabı; “Müzelerimizi gezerek geçmiş tanımalı, tanırken sevmeli ve korumalıyız. Öğrencilere bir müze nasıl gezilir öğretmeli eserlere saygı duyulması gerektiği belirtilmelidir.”

A11 kodlu öğrencinin cevabı; “Kültür bir milletin kimlik kartı gibidir. Bir milletin kültürü yoksa diğerlerinden ayrılamaz. Kültürün korunması bir ulusun benliğini kaybetmemesi için önemlidir. Kültür gelecek kuşaklara sevdilerek aktarılmalı ve farkındalık oluşturulmalıdır.”

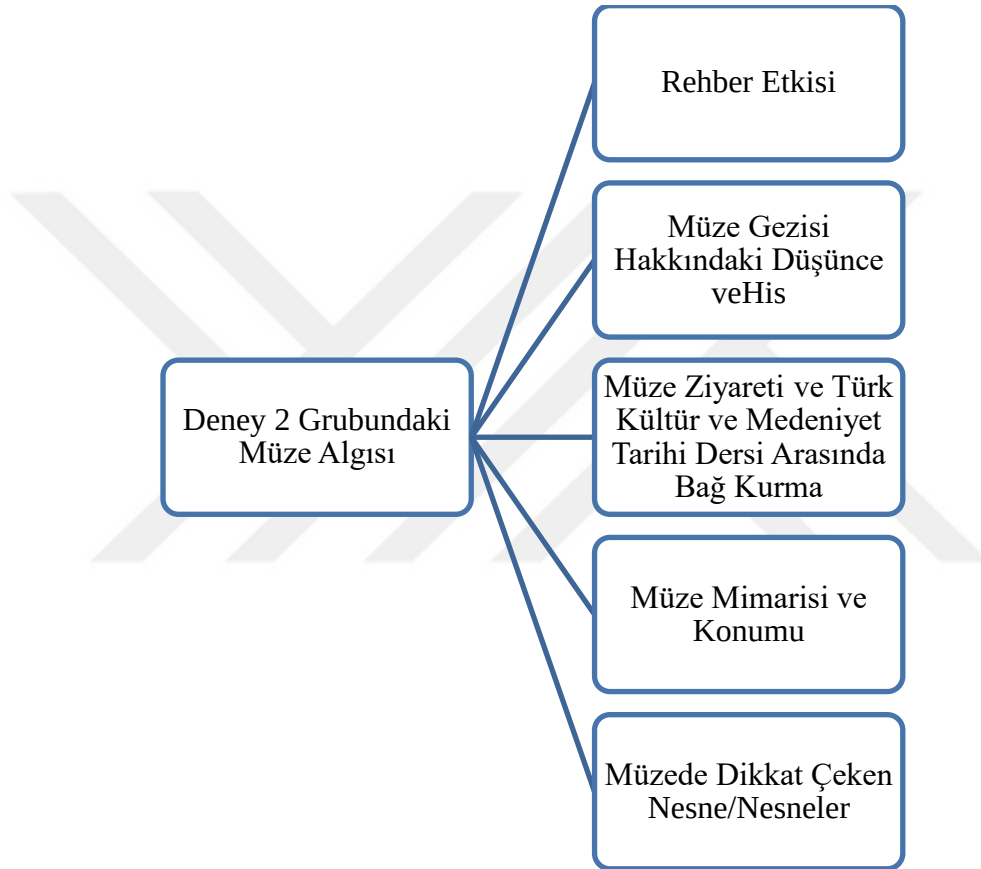
A13 kodlu öğrencinin cevabı; “Bence insanların işlevsel olarak kullanabileceği bir restorasyon çalışması ile kültürel mirasımıza sahip çıkmalıyız.”

A14 kodlu öğrencinin cevabı; “Kültürel miras korunmalı ve geleceğe aktarılmalıdır. Çünkü bu eserler insanlık tarihinin şahidi ve geçmişin yansımasıdır. Aynı zamanda biricik ve paha biçilemezlerdir. Bizden sonra yaşayacak olanların da bu eserlere erişim imkânı bulunmalıdır. Çünkü bu deneyimler yeri doldurulabilecek şeyler değildir.”

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Müze gezisinin rehbersiz yapılmasının öğrencilerde müzeyi algıma şekline etkisi var mıdır?” problemine cevap aramak için deney 2 grubu öğrencileri kendi okullarında görev

yapan bir öğretmen ile Ankara Etnografya Müzesi gezisi gerçekleştirmişlerdir. Gezi esnasında gruba herhangi bir rehber desteği verilmemiştir. Gezi süresince öğretmenleri, öğrencilere eşlik etmiştir. İlk ve orta öğretimde sıklıkla yapılan müze gezisi formatında bir ziyarette bulunmuşlardır. Ziyaret sonrasında öğrenci görüşlerini almak için kompozisyon ve görüşme formu uygulanmıştır. Uygulanan veri toplama araçları, deney 1 öğrencilerine uygulanan araçların aynısıdır. Gezi sonrası yazılan kompozisyonda öne çıkan temalar Şekil 4’te sunulmuştur.

Şekil 4. Deney 2 öğrencilerinin Ankara Etnografya Müzesi gezisi sonrası müze algıları

Şekil 4’te verilen temalara ilişkin bulgular aşağıda tablolar halinde sunulmuştur. Deney 2 grubunun kompozisyonlarında yer verdiği rehber ile ilgili görüşleri Tablo 32’de sunulmuştur.

Tablo 17

Deney 2 Grubunda Rehber Dair Görüşler

Rehber Etkisi	Verilen Cevap Sayısı (f)	Yüzde (%)
Rehbersiz ve Verimsiz Geçen Gezi	2	66
Rehbersiz ve İyi Geçtiği Düşünülen Gezi	1	33
Toplam	3	100

Deney 2 grubu öğrencilerine yazdırılan kompozisyonlarda herhangi bir yönlendirme yapılmamıştır. Bu gruptaki öğrencilerden sadece 3 tanesi müze rehberi konusuna değinmiştir. Bu öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

C12 kodlu öğrenci gezi esnasında rehberin eksikliğine değinerek gerekliliğini şu sözlerle açıklamıştır; “Bence her müzede rehber gelenlere müzeyi gezdirmesi ve müzeyi bize anlatması gerekmektedir. Çünkü ben müzeyi gezerken sadece görsel olarak eserleri gördüm ve onları nasıl kullanıldığı veya ne için kullanıldığı hakkında bilgi sahibi olamadım.”

C4 kodlu öğrenci ise kompozisyonunu sonlandırırken şunları belirtmiştir; “Ama müzeyi rehbersiz gezdiğimiz için çok kısa sürdü ve bazı detayları göremedik.”

C8 kodlu öğrenci ise rehber eksikliğinin daha verimli olduğunu düşünerek şunları ifade etmiştir; “Rehbersiz gezmemizin daha verimli olduğunu düşünüyorum çünkü arkadaşlarımla birlikte ilgimizi çeken yerlere yönelmemiz bu geziyi daha az sıkıcı hale getirdi.”

Deney 2 grubu öğrencilerinin müze hakkındaki his ve düşünceleri Tablo 33’te sunulmuştur. Kompozisyonlarda birden fazla düşünce ve his bildiren öğrenci bulunmaktadır. Aşağıdaki tablo, kompozisyonlardan elde edilen cevaplar sayısınca oluşturulmuştur.

Tablo 18

Deney 2 Grubunun Müze Gezisi Hakkındaki Düşünce ve Hisleri

Müze Hakkındaki Düşünce	Verilen Cevap Sayısı (f)	Yüzde (%)
Faydalı	2	7
Duygu Dolu	6	20
Eğlenceli	7	24
Kısa	6	20
Sıkıcı	2	7
Verimsiz	6	20
Toplam	29	100

Tablo 33 incelendiğinde olumlu ve olumsuz düşüncelerin bir arada olduğu görülmektedir. Deney 2 grubu öğrencilerinin bir kısmı *faydalı*, *duygu dolu*, *eğlenceli* gibi olumlu yanıtlar verirken bir kısmı *kısa*, *sıkıcı* ve *verimsiz* gibi olumsuz yanıtlar vermişlerdir. Öğrencilerin verdiği en yüksek cevap eğlenceli iken bu düşünceyi duygu dolu bir yer, kısa süren bir gezi ve verimsiz cevapları takip etmiştir.

C15 kodlu öğrencini müze hakkındaki görüşleri şu şekildedir; “Etnografya müzesi, her ne kadar değerli bir koleksiyona sahip olsa da nicelik olarak kısıtlı bir müze. Rehbersiz gezilerde tamamı 10 dakikada gezilebilir.”

C5 kodlu öğrenci ise müzedeki hissiyatını şu sözlerle ifade etmiştir; “Mustafa Kemal Atatürk’ün naaşının uzun yıllar muhafaza edildiği kısım ise beni çok duygulandırdı. O köşe en çok ilgimi çeken yeri. Tablolara bakmak ve detayları incelemek de keyifliydi.”

C7 kodlu öğrencinin müze hakkındaki düşünceleri ise şu şekildedir; “Etnografya müzesi gerçekten gittiğim en çok tarihin kokusunu buram buram hissettiğim yerlerden biriydi.

C12 kodlu öğrencinin müzeye yönelik düşünceleri şu şekildedir; Sanki bana hiçbir şey katmadı gibi hissettim. Orada arkadaşlarımla vakit geçirsem gerçekten çok sıkılacağımı düşünüyorum.”

Müze eğitiminin temel amaçlarından biri öğrenimin desteklenmesidir. Çalışmanı altıncı alt probleminde de bahsedildiği üzere bu araştırma Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersi öğretimine yönelik olarak müzede öğrenmenin etkisini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Deney 2 grubu öğrencilerinin yaptığı rehbersiz gezi sonrası yazdığı kompozisyonlarda yer verilen müze ziyareti ile Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersi arasında kurulan bağa ilişkin veriler tablo 34’te sunulmuştur.

Tablo 19

Deney 2 Grubunun Müze Ziyareti ve Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi Arasında Bağ Kurma Cevapları

Ders İle Bağ Kurma	Verilen Cevap Sayısı (f)	Yüzde (%)
Somutlaştırma	2	50
Derste Öğrenilen Konuların Fark Edilmesi	2	50
Toplam	5	100

Tablo 34 incelendiğinde ders ile müze arasında bağ kuran 5 cevap bulunmaktadır. Bu durum öğrencilerin %66'sının müze ve ders ilişkine kompozisyonlarında yer vermediğini göstermektedir. Bu konudaki öğrenci görüşleri şunlardır;

C8 kodlu öğrencinin cevabı; “Gezi, müfredatta işlediğimiz konular hakkında somut örnek görmemiz açısından oldukça faydalıydı. Gezerken aslında bildiğimi düşündüğüm bazı konuların hakkında bilmediğim eksik kaldığım yerleri fark ettim.”

C5 kodlu öğrencinin ifadesi; “Etnografya müzesi derste öğrendiğim konuları somutlaştırıp savaşımlardan fotoğraf ve resimler sunduğu için bu konuların kafamda daha çok oturmasını sağladı.”

C10 kodlu öğrencinin kompozisyonunda şu sözlere yer vermiştir; “Kitabımızda sözel olarak işlediğimiz konuların materyallerini bu şekilde görmek daha akılda kalıcıydı.”

Deney 2 grubunun Ankara Etnografya Müzesinin mimarisine ve konumuna ilişkin görüşleri Tablo 35’de sunulmuştur.

Tablo 20

Deney 2 Grubunun Müze Mimarisi ve Konumu Hakkındaki Düşünceleri

Müze Mimarisi ve Konumu	Verilen Cevap Sayısı (f)	Yüzde (%)
Etkileyici Mimari	3	30
Zayıf Işıklandırma	1	10
Küçük Yapı	3	30
Müze Konumu	2	20
İyi Işıklandırma	1	10
Toplam	10	100

Tablo 35’de anlaşılabacağı üzere öğrencilerin en çok verdiği cevaplar müze binasının etkileyici mimariye sahip olduğu ve müze binasının küçüklüğü hakkındadır. Öğrenci görüşlerinin müze mimari ve konumuna dair görüşleri hem olumlu hem de olumsuz düşünceler içermektedir. Tablo 35’de verilen temalara ilişkin görüşler şu şekilde örneklendirilebilir:

C2 öğrenci ise müze hakkında şu yorumları yapmıştır; “Genel olarak çok küçüktü. Hızlı bir şekilde gezdik. Bitirdikten sonra oturup muhabbet ettik.”

C8 kodlu öğrencinin müze mimarisi hakkındaki görüşü şu şekildedir; “Etnografya müzesi üzerinde düşünürsem müzenin niteliğinin dışında en çok dikkatimi çeken husus müzenin mimari yapısıydı.”

C15 kodlu öğrencinin görüşleri şu şekildedir; “Müzenin aydınlatmasındaki zayıflık beni rahatsız etti.”

C1 kodlu öğrencinin müze konumuna dair görüşü; “Hemen yakınında bulunan Resim ve Heykel Müzesi de bence çeşitlilik açısından bir avantaj.”

C17 kodlu öğrenci müze yapısı hakkında şunları ifade etmiştir; “Etnografya beklediğimden daha küçük bir müzeydi. Bu yüzden ilk turumu attıktan sonra bir kez daha gezmeye karar verdim.”

Rehbersiz gezi yapan Deney 2 grubu öğrencileri, kompozisyonlarında çeşitli nesnelere örnek vermişlerdir. Bu nesnelerin ait olduğu bölümler Tablo 36’da verilmiştir. Çalışmaya katılan öğrenciler kompozisyonlarına birden fazla nesneye yer verdikleri için tabloda, bu nesnelerin dâhil olduğu bölümler verilen cevabın sayısınınca hesaplanmıştır.

Tablo 21

Deney 2 Grubu Tarafından Verilen Ankara Etnografya Müzesinde Dikkat Çeken

Nesne/Nesneler

Dikkat Çeken Nesne	Verilen Cevap Sayısı (f)	Yüzde (%)
Mozole Alanı	5	20
Çini Eserler	1	4
Zarafet ve Estetik Eserler	6	24
Güç ve İktidar Eserleri	6	24
Halı- Kilim Eserler	5	20
Ahşap Eserler	1	4
Oyuncak	1	4
Toplam	25	100

Tablo 36’a göre, bu gruptaki öğrencilerin en çok dikkatlerini çeken bölüm zarafet ve estetik eserleri bölümü ile güç ve iktidar eserleri bölümü olmuştur. Deney 2 grubu öğrencilerinin verdiği cevaplar incelendiğinde müzenin her bölümüne ait nesne örneği verilmediği görülmektedir. Bu durum müze bölümlerinin kalıcılığı hakkında fikir vermektedir.

C4 kodlu öğrenci müzede dikkatini çeken nesneleri şu şekilde örneklendirmiştir; “Vazolar, döneme ait kıyafet ve takılar müzede en çok beğendiğim eserlerdi. Kılıç ve halılar desen ve işleme olarak güzeldi.”

C13 kodlu öğrenci ise; “Halılar bilhassa çok güzeldi. Tüfekler, silahlar, kıyafetler ortam ambiyans çok güzeldi.” ifadelerini kullanmıştır.

C5 kodlu öğrenci müzedeki nesneler hakkında şunları belirtmiştir; “Renkleri özenle seçilmiş ve ince işlemler yapılmış vazo, çini işlemeli tabaklar ve şık işlemeli elbise ve tokaları çok beğendim ve zarifliklerine hayran kaldım.”

C14 kodlu öğrenci kompozisyonunda mozole alanına dikkat çekmiştir. Bu alandan çok etkilendiğini belirterek saat detayına değinmiştir. “Bu bölümün hemen yanında bir saat bulunmakta. Bu saate ilk bakıldığında normal antika bir saat gibi duruyor. Fakat detayı gerçekten çok ince. Saat çalışmıyor ve durduğu zaman tam olarak 09.05. Fazla söze gerek yok. Bu sözlerini müzeden başka örnekler vererek şu şekilde devam ettirmiştir; Sonrasında diğer bölümlerde cami yapıları, küçük heykelcikler, eski kıyafetler, halılar, takılar gibi materyaller yer almakta.”

4.6.1. “Hangi Tür Müzeleri Gezmekten Zevk Alırsınız?” Sorusunun Analizi

Kompozisyonlardan elde edilen veriler yukarıda verilmiştir. Müzeyi algılayış biçimleri hakkında daha fazla bilgi almak için deney 1’e uygulanan görüşme formu deney 2 grubuna da uygulanmıştır. Elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

Deney 2 grubuna yöneltilen “Hangi tür müzeleri gezmekten zevk alırsınız?” sorunun cevabı Tablo 37 sunulmuştur.

Tablo 22

Deney 2 Grubu Öğrencilerinin Gezmekten Zevk aldıkları Müzelere Verdiği Cevaplar

Müze Türü	Verilen Cevap Sayısı (f)	Yüzde (%)
Tarih Müzesi	4	26
Sanat Müzesi	3	20
Arkeoloji Müzesi	2	13
Etnografya Müzesi	3	20
Açık hava Müzesi	1	7
Doğa Tarihi Müzesi	1	7
Modern Müze	1	7
Toplam	15	100

Tablo 37'ye göre öğrenciler en çok tarih müzesini gezmekten hoşlanmaktadır. 15 öğrencinin 7 farklı cevap verdiği görülmektedir. Bu durum öğrenci tercihlerinin çeşitliliğini göstermektedir.

4.6.2. “Bu Müzede En Çok Etkilendiğiniz Eser Hangisidir? Neden?”

Sorusunun Analizi

Görüşme formunun 2. sorusunda yer alan müzede en çok etkilenile nesneye ait cevaplar Tablo 38’de sunulmuştur.

Tablo 23

Ankara Etnografya Müzesinde En Çok Etkilenilen Esere Dair Deney 2 Grubu Öğrencilerinin Cevapları

Etkilenilen Nesne	Verilen Cevap Sayısı (f)	Yüzde (%)
Silahlar	4	26
Kılıç	3	20
Oyuncak	2	13
Madalya-Nişan	1	7
Kur'an-ı Kerim Yazmaları	1	7
Eski Eserler	1	7
Vazo	1	7
Mozole Alanı	1	7
Kıyafet	1	7
Toplam	15	100

Tablo 38 incelendiğinde öğrencilerin en çok güç ve iktidar eserleri bölümünden örnek verdiği görülmektedir. Deney 2 grubunun öğrencileri kompozisyonlarında da en çok güç ve iktidar eserleri bölümünden örnekler vermiştir. Bu durum müzenin bu bölümünün öğrencilerin zihinlerinde daha kalıcı olduğunu göstermektedir.

4.6.3. “Tarih Dersi Konularının Daha İyi Öğretilmesi İçin Müzede Eserlerin Sergilenmesine Yönelik Düşünceleriniz Nelerdir? Sorusunun Analizi

Görüşme formunun 3. sorusunda yer alan “Tarih dersi konularının daha iyi öğretilmesi için, müzede eserlerin sergilenmesine yönelik düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar Tablo 39’da verilmiştir.

Tablo 24

Deney 2 Grubu Öğrencilerinin Tarih Dersi Konularının Daha İyi Öğretilmesi İçin Müzede Eserlerin Sergilenmesine Yönelik Düşünceleri

Düşünce	Verilen Cevaplar (f)	Yüzde (%)
Kalıcı Öğrenmede Daha Etkili	1	7
Somut Öğrenme	10	66
Ders Müzede Yapılmalı	1	7
Rehbersiz Gezi Verimsiz	2	13
Cevapsız	1	7
Toplam	15	100

Tablo 39 incelendiğinde müze ziyaretinin, öğrenmeyi somutlaştırdığı yönündeki düşüncenin baskın olduğu görülmektedir. Bu temayı rehbersiz gezinin etkili olmadığı yönündeki veri izlemiştir. Verilerle alakalı öğrenci görüşleri şöyledir:

C14 kodlu öğrencinin cevabı; “Bence müze gezimi, daha etkili öğrenmede yararlı bir yol. Özellikle yaş grubu itibarıyla okul çağındaki çocukların tarih dersine olan ilgisi çok az. Somut bazı eserler görünce öğrencilerin ilgileri artar.”

C17 kodlu öğrencinin cevabı; “Faydalı olduğunu düşünüyorum, bahsedilen şeylerin basit bir hikâyeden ibaret olmadığını gözler önüne seriyor.”

C4 kodlu öğrencinin cevabı; “Müzede eserlerin sergilenmesi aslında çok iyi bir kaynak ama rehbersiz gezilmesinin yeterli olduğunu düşünmüyorum.”

C6 kodlu öğrencinin cevabı; “Müze gezilerinin (özellikle tarih dersi için) aceleye getirilmemelidir. Özellikle müzeyle alakalı bir ünite işleniyorsa öğretmen müze ortamında konuyu anlatırsa daha etkili olur diye düşünüyorum.”

4.6.4. “Müzeye Gelmeden Önce Türk Sanatı Hakkındaki Düşünceleriniz Nelerdir?” Sorusunun Analizi

Görüşme formunun 4. sorusunda öğrencilere, müze öncesinde Türk sanatı hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Bu soruya verilen yanıtlardan deney 2 öğrencilerinin, deney 1 grubu öğrencileri gibi Türk sanatı hakkında öğrencilerin genellikle bilgi sahibi olduğu anlaşılmıştır. Bu soruya 15 öğrenciden 2 tanesi cevap vermeyerek boş bırakmıştır. Verilen cevaplar incelendiğinde öğrencilerin müze öncesi ve sonrasını karşılaştıran yanıtlar verdiği görülmüştür. Öğrencilerin sahip olduğu düşünceler şu şekilde örneklendirilebilir:

C17 kodlu öğrencinin verdiği cevap; “Geleneksel sanatı başarılı buluyorum, motifler ve renkler çok ilgi çekici.”

C5 kodlu öğrencinin verdiği cevap; “Türkler sanata önem vermişlerdir. İnce işçilikle şık işlemler yapmış ve çeşitli sanat dallarında gelişmişlerdir.”

C1 kodlu öğrencinin cevabı; “Hayvan motifli eserler bekliyordum.”

C15 kodlu öğrencinin verdiği cevap; “Türklerin ağırlıklı olarak turkuaz rengi kullandığını ve minyatür, hat gibi sanatlarda geliştiğini biliyorum.”

C13 kodlu öğrencinin cevabı; “Düşüncelerim değişmedi.”

4.6.5. “Tarih Dersinde Öğrendiğiniz Konulara Müzenin Bir Katkısı Oldu Mu? Olduysa Hangi Konulara Olmuştur?” Sorunun Analizi

Görüşme formunun 5. sorusunda müzenin tarih dersine katkısına cevap aranmaya çalışılmıştır. Veriler Tablo 40’da sunulmuştur.

Tablo 25

Deney 2 Grubu Öğrencilerinin Tarih Dersinde Öğrendikleri Konulara Müzenin Katkısına Dair Görüşleri

Düşünce	Verilen Cevap (f)	Yüzde (%)
Evet	12	80
Hayır	3	20
Toplam	15	100

Tablo 40'a göre, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu müzenin tarih dersindeki konulara katkısının olduğunu düşünmektedir. Öğrencilere yöneltilen soruda ayrıca katkısının hangi konulara olduğu da sorulmuştur. Fakat verilen cevaplarda konu örneği verilemediği tespit edilmiştir.

C11 kodlu öğrencinin cevabı şu şekildedir; “Evet. Tarihi dönemlerde gördüğüm eşyalar bilgilerimi pekiştirdi.”

C8 kodlu öğrencinin soruya cevabı; “Somutlaştırdı.”

C4 kodlu öğrencinin cevabı; “Ders kitabında gördüğüm bazı eserleri müzede gördüm. Bunun dışında anlatılan eserleri müzede gördüğümüzde pekişmiş oldu.”

C12 kodlu öğrencinin cevabı; “Müzede anlatıcı bir rehber olmadığı için bana müze çok bir şey katmadı.”

4.6.6. “Osmanlı Sanatı ile İlgili Müzede Hangi Nesneleri Örnek

Verebilirsiniz?” Sorusunun Analizi

Görüşme formunun 6. sorusunda müzede bulunan Osmanlı sanatına ait nesnelere örnek verilmesi istenmiştir. Verilen cevaplar Tablo 41’de belirtilmiştir.

Tablo 26

Deney 2 Grubu Öğrencilerinin Müzede Bulunan Osmanlı Sanatı ile İlgili Verdiği Nesne Örnekleri

Nesne	Verilen Cevap Sayısı (f)	Yüzde (%)
Vazo	2	6
Çini	6	19
Minyatür	2	6
Hat	2	6
Tezhip	3	9
Dokuma	7	22
Bakır	1	3
Kıyafet	3	9
Oyma	1	3
Kılıç	1	3
Seramik	1	3
Kur'an-ı Kerim	1	3
Tabak	1	3
Savaş Malzemeleri	1	3
Toplam	32	100

Tablo 41’de verilen nesneler incelendiğinde çoğunlukla genel örnekler verildiği görülmektedir. Müze bölümlerinde yer alan nesneler spesifik adları ile örneklendirme yapılmamış ve nesneler detaylandırılmadan tarif edilmiştir. Bu soruya verilen öğrenci cevaplarının örnekleri şu şekildedir:

C13 kodlu öğrencinin cevabı; “Vazolar çiniler minyatürler hat tezhip halı dokumacılık bakırcılık.”

C10 kodlu öğrencinin cevabı ise; “Çini ve minyatür örnekleri gördük. Birçok halı kilim örneği de vardı.” şeklindedir.

C3 kodlu öğrencinin cevabı şu şekildedir; “Dokumacılık, işlemecilik, oymacılık.”

C2 kodlu öğrencinin cevabı; “Çiniler, savaş malzemeleri, kıyafetler, tablolar.”

4.6.7. “Türk Sanatı ve Mimarisinde Kullanılan Renk, Sembol ve Motiflerin İfade Ettiği Anlamları Değişim ve Süreklilik Açısından, Müzede Gördüğünüz Nesnelerden Yola Çıkarak Açıklayabilir Misiniz?” Sorusunun Analizi

Görüşme formunun 7. sorusunda Türk sanatı ve mimarisinde kullanılan renk, sembol ve motiflerin ifade ettiği anlamların, değişim ve süreklilik açısından, müzede bulunan nesneler yoluyla açıklanması istenmiştir. Bu soruya ilişkin yanıtlar Tablo 42’de sunulmuştur.

Tablo 27

Deney 2 Grubu Öğrencilerinin Türk Sanatı ve Mimarisinde Kullanılan Renk, Sembol Ve Motiflerin İfade Ettiği Anlamları Değişim ve Süreklilik Açısından Müzede Gördüğü Nesneler Yoluyla Açıklamasına Dair Elde Edilen Bulgular

Cevap Türü	Cevaplayan Sayısı (f)	Yüzde (%)
Nesne ile Açıklayan	2	13
Açıklayan	3	20
Açıklayamayan	10	66
Toplam	15	100

Tablo 42 incelendiğinde öğrencilerin büyük bir çoğunluğu soruyu açıklayamadığı görülmektedir. Açıklayabilen öğrencilerin ise verdikleri cevaplar şu şekildedir:

C7 kodlu öğrencinin cevabı şu şekildedir; “Döneme uygun olan mavi: Türklük gibi eşyalara yansımış.”

C1 kodlu öğrencinin cevabı; “Yeşil-mavi Türkler açısından daha fazla kullanılan renklerdir. Bunun sebebi de Doğu’yu merkezi temsil etmesidir. Hayvan motifleri de en önemli geçim kaynağı olduğu için sıklıkla kullanılmıştır.”

C17 kodlu öğrencinin cevabı; “İşlemelerde bulunan lal sembolü Allah’ı temsil etmektedir. Allah’ın tek ve birliğini de ifade eder.”

C11 kodlu öğrencinin cevabı; “Halıların üzerinde geyik motifleri vardı. Kırmızı, yeşil renkler kullanılmıştır. Türkler eskiden vahşi doğayla iç içe olduğu için bu sembolleri kullandıklarını düşünüyorum.”

4.6.8. “İslamiyet’in Kabulü ile İlgili Olarak Yaşanılan Değişimi Müzede Gördüğünüz Nesneler Üzerinden Örneklendirebilir Misiniz?” Sorunun Analizi

Görüşme formunun 8. sorusunda İslamiyet’in kabulü ile ilgili yaşanılan değişimi müzede gördüğünüz nesneler üzerinden örneklendirilmesi istenmiştir. Elde edilen veriler tablo 43’de sunulmuştur.

Tablo 28

Deney 2 Grubu Öğrencilerinin İslamiyet’in Kabulü ile İlgili Olarak Yaşanılan Değişimi Müzede Nesneler Üzerinde Örneklendirmesine Dair Cevaplar

Cevap Türü	Verilen Cevap Sayısı (f)	Yüzde (%)
Açıklayan	10	66
Açıklayamayan	5	34
Toplam	15	100

Tablo 43’e göre, deney 2 grubu öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun bu soruya cevap verdiği görülmektedir. Verilen cevapların sahip olunan genel bilgi üzerinden açıklandığı görülmektedir. Soruya ilişkin öğrenci cevapları şu şekildedir:

C10 kodlu öğrencinin cevabı; “İslam’dan sonra heykel sanatı azalmış ve insan figürleri kullanılmamıştır. Hat sanatı artmıştır.”

C6 kodlu öğrencinin cevabı; “İslamiyet’ten sonra hayvan-insan figürü kullanılmamıştır.”

C4 kodlu öğrencinin cevabı; “İnsan resimleri yoktu. Çiçek motifleri vardı. Daha çok etnik desenler vardı.”

C11 kodlu öğrencinin cevabı; “Yeşil İslamiyet rengi ve o renge önem verilmiş. Kıyafetlerde belli oluyor. Minber vardı.”

C1 kodlu öğrencinin cevabı; “Hayvan motifleri yerine bitki, geometrik şekiller tercih edilmiştir.”

4.6.9. “Cumhuriyet Dönemi ile Birlikte Sanat Anlayışında Birtakım Değişiklikler Meydana Gelmiştir. Ziyaret Edilen Müzeden Bu Duruma Örnek Verebilir Misiniz?” Sorunun Analizi

Görüşme formunun 9. sorusunda “Cumhuriyet dönemi ile birlikte sanat anlayışında bir takım değişiklikler meydana gelmiştir. Ziyaret edilen müzeden bu duruma örnek verebilir misiniz?” sorusuna yanıt aranmıştır. Ankara Etnografya Müzesi’nin sahip olduğu envanter çoğunlukla Cumhuriyet öncesi döneme aittir. Ancak bu soru ile öğrencilerin Cumhuriyet döneminin özelliklerini fark etme düzeyleri merak edilmiş bu soruya cevap aranmıştır. Soruya ilişkin veriler Tablo 44’te sunulmuştur.

Tablo 29

Deney 2 Grubu Öğrencilerinin Cumhuriyet Döneminde Sanat Anlayışında Meydana Gelen Değişimi Müzeden Örnek Vererek Açıklamasına Dair Cevaplar

Cevap Türü	Cevaplayan Sayısı (f)	Yüzde (%)
Açıklayan	5	34
Boş Bırakan	9	60
Yanlış	1	6
Toplam	15	100

Bu soruya cevap yazan öğrencilerin yazıları incelendiğinde soruda istenilen düzeyde cevap verilemediği görülmüştür. Verilen yanıtlar, sahip olunan genel bilginin yorumlanmasıyla elde edilen cevaplardır. Bahsedilen duruma örnek öğrenci cevapları şu şekildedir:

C12 kodlu öğrencinin cevabı; “Cumhuriyet dönemiyle batı tarzında sanat anlayışı benimsenmiştir.”

C13 kodlu öğrencinin cevabı; “Cumhuriyet ile birlikte modern sanata geçiş yapılmıştır.”

C17 kodlu öğrencinin cevabı; “Geleneksel sanat modern sanat ile harmanlanmıştır.”

C3 kodlu öğrencinin cevabı; “Sanat anlayışı Batılılaşmıştır.”

C7 kodlu öğrencinin cevabı; “Artık insanlar eserlerde çokça görülmüştür.”

4.6.10. “Kültürel Mirasın Korunması ve Geleceğe Aktarılması Hakkındaki Fikirleriniz Nelerdir?” Sorusunun Analizi

Görüşme formunun 10. ve son sorusunda öğrencilere kültürel mirasın korunması ve geleceğe aktarılması hakkındaki fikirleri sorulmuştur. Deney 2 grubu öğrencilerinden 13 öğrenci bu soruya cevap verirken 2 öğrenci boş bırakmıştır. Bu konudaki görüşleri şu şekilde örneklendirilebilir:

C11 kodlu öğrencinin cevabı; “Bu tarz müzelerin herkesin ulaşabileceği hale gelmesi Türk toplumunun gelişimi açısından faydalı olacaktır.”

C3 kodlu öğrencinin cevabı; “Kültür bir milletin kimliğidir bu kimlik aktarılmazsa o millet yok olmaya mecburdur. Dolayısıyla aktarımı sağlamak son derece önemlidir.”

C17 kodlu öğrencinin cevabı; “Atatürk’ün de dediği gibi bir milletin yok olmasını engelleyecek olan kültürün korunması ve gelecek nesillere aktarılmasıdır.”

C12 kodlu öğrencinin cevabı; “Sanatı koruyup gelecek nesillere aktarmak daha aydın ve özgür ruhlu bir milletin oluşumunu ortaya çıkarır.”

C10 kodlu öğrencinin cevabı; “Eserlerin korunması geçmişimizin korunması demektir. Halkımızı bilinçlendirmeli ve ülkemizde bulunan eserleri başka ülkelere kaptırmamalıyız.”

C15 kodlu öğrencinin cevabı; “Mirasın aktarımı konusunda müzecilik anlayışı çok önemlidir. Özellikle gençler basılı materyallerden ziyade direkt olarak o yıllara ait eserleri görmeyi tercih eder.”

C14 kodlu öğrencinin cevabı; “Küçük yaştan itibaren insanlara bu bilincin kontrollü bir şekilde yüklenmesi ve sağlıklı yetişen bireyler aracılığıyla bu farkındalığın nesilden nesile korunarak aktarılması gerekli ve önemlidir. Bu da doğru eğitim yolları ile sağlanabilir. Ezberci sistem yerine.”

Deney 1 grubu öğrencileri gibi Deney 2 grubu öğrencilerinin de üzerinde durduğu ortak konu kültürel mirasın korunarak geleceğe aktarılmasının gerektiği üzerinedir. Öğrencilerin soru ile alakalı genel cevaplar verdiği çözüm odaklı olmadıkları göze çarpmaktadır. Ancak C15 ve C14 kodlu öğrencilerin verdiği cevaplar önem arz etmektedir. C15 kodlu öğrenci gençlerin öğrenme tercihi hakkında bilgi vererek müzecilik anlayışına dikkat çekmiştir. C14 kodlu öğrenci ise klasik öğrenme yöntemleri yerine aktif öğrenmenin önemine dikkat çekmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ

Bu bölümde, araştırma bulguları doğrultusunda elde edilen sonuç ve öneriler üzerinde durulmuştur.

5.1. Sonuç

Bu araştırma için yapılan çalışmalar sonucunda cevap aranan alt problemlere ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır. Başarı ve tutum ile ilgili olan sonuçlara ulaşmak için nicel yöntem kullanılırken öğrencilerde var olan müze algısını ortaya koymak için nitel yöntem kullanılmıştır. Başarı, tutum ve müze algısı şeklinde üç tema halinde değerlendirilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

- Deney ve kontrol gruplarına yapılan tutum ölçeği sonuçları incelendiğinde, tutumlar arasında anlamlı fark çıkmamıştır. Bu sonuca ulaşmak için Kruskal Wallis H testi uygulanmış ve p değeri ,057 olarak bulunmuştur. Ankara ilinde yer alan sosyal bilimler lisesi 11. sınıf öğrencilerinin tarih dersine karşı olan tutumlarının benzer olduğu görülmüştür. Öğrencilerin tutum ölçeğinden aldığı puanlar incelendiğinde orta bir değerde çıktığı görülmüştür. Bu durum öğrencilerin derse olan tutumlarının yüksek olmadığını göstermektedir. Ancak veri toplama esnasında öğrenciler tutumlarının tarih dersi 9, 10 ve 11. sınıflara yönelik olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmanın baz alındığı Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersini dışarda tuttuklarını belirtmişlerdir. Bu durumun nedeni sorulduğunda bahsi geçen dersi tarih dersi olarak görmediklerini kültür dersi olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Bu durum Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersinin öğrencilerinin zihinlerindeki yansımaları ortaya çıkarmıştır.

- “11. sınıf Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersinde yapılan müze gezisine katılan öğrencilerden, rehberli ve rehbersiz gezi yapanlar arasında akademik başarı farkı var mıdır?” alt problemine ilişkin veriyi ortaya koymak amacıyla çalışmaya katılan tüm gruplara akademik başarı testi ön test ve son test olmak üzere uygulanmıştır. Verilerin analizi için önce varyans analizi yapılmıştır. Varyans analizinde sonuçların normalliğinin bozulduğunun fark edilmesi üzerine Kruskal Wallis H ve Mann Whitney U analizleri yapılmıştır. Elde edilen sonuçlarda gruplar arası farkların olduğu ortaya çıkmıştır. Deney 1 ve Deney 2 grubunun karşılaştırmasında anlamlı bir fark ($p: ,001$) sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durum rehberli yapılan müze gezisinin, rehbersiz yapılan müze gezisine göre öğrencinin akademik başarısını yükselttiği sonucunu ortaya çıkarmıştır. Deney 1 ve kontrol grubu arasında yapılan veri analizi sonucunda da gruplar arası fark ($p: ,000$) ortaya çıkmıştır. Bu durum rehberli müze gezisi yapılmasının sınıfta klasik yöntem ile ders işlenmesine göre akademik başarıyı daha fazla yükselttiği sonucunu göstermektedir. Deney 2 ve kontrol grupları arasında yapılan veri analizlerinde gruplar arasında anlamlı bir fark ($p: ,118$) olmadığı gözlemlenmiştir. Bu noktada rehbersiz müze gezisi yapılmasının, sınıfta klasik yöntem ile ders işlemeye göre akademik başarıyı yükseltmediği ortaya çıkmıştır. Başka bir deyişle rehbersiz müze gezen grup ile müze gezisine katılmayan grup arasında anlamlı fark yoktur.
- 11. sınıf öğrencilerinin müzeleri algılama şekillerini anlamak için nitel analiz yöntemi kullanılmıştır. Öncelikle öğrencilere Ankara Etnografya Müze gezisi öncesi kompozisyon yazdırılmıştır. Elde edilen bulgulardan, öğrencilerin en yakın zamanki müze gezisini hatırladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum önceki deneyimlerinin kalıcılığı hakkında bilgi vermektedir. Müzelerin arkadaş ile ziyaretlerinin yaygın olduğu ve en çok boş zamanı değerlendirmek ve ödev yapmak için gidildiği sonucu elde edilmiştir. Müze ziyaretlerinin amacına eğitim cevabını veren hiçbir öğrenci bulunmamaktadır. Bu durum müzelerin bir gezi mekanı olarak görülürken eğitim mekanı olarak görülmediği sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Öğrenci cevaplarında ödev yapmak için cevabı bulunmaktadır. Fakat ödevin hedefinde ulaşılabilecek bir konu kazanımının olmadığı, müzede fotoğraf çekilmesinin yeterli olduğu bilgisine kompozisyonlarda ulaşılmıştır. Bu durum yine, hedefin gezi olduğu eğitim olmadığını destekler niteliktedir. Müze tercihlerine bakıldığında ise ulaşımın kolay

ve giriş ücreti alınmaya Ankara ilindeki müzelerin tercih edildiği görülmektedir. Bu noktada müze konumu ve ücretlerin önemi ortaya çıkmaktadır.

- Öğrencilerin %24'ü müze gezilerini beğendiğini belirtse de %14'ü bu deneyimin sıkıcı olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Müze gezileri hakkında kompozisyonlarda yer alan his ve düşünce ile ilgili cevaplarının analizinde dikkat çeken cevaplardan birisinin de alışveriş merkezi gezmeye benzetilmesidir. Çünkü müzelerin sergilerine tıpkı bir mağazanın vitrinine bakar gibi bakıldığı kompozisyonlarda belirtilmiştir. Bu durum müzelerin hedeflerine ulaşmadaki yetersizliğini ortaya çıkarmaktadır. Sergilenen nesneleri örneklendiremeyen katılımcıların varlığı da bu durumu destekler niteliktedir. Son olarak gezi öncesi toplanılan verilerde öğrencilerin müze mimarisine dikkat çektiği görülmüştür. Bu durum ise tasarımın ve mimarinin öğrencilerin gözünde önemli olduğunu göstermektedir.
- Yukarıda verilen görüşler müze gezisi öncesine aittir. Müze gezisi sonrasında kompozisyon içeriklerinde farklı konulara yer verildiği görülmüştür. Özellikle Deney 1 grubu rehberin önemine çokça dikkat çekmiştir. Burada rehberin düz anlatımından ziyade eğitimi ve bilgi birikimine dikkat çekilerek sadece bir tur değil bir eğitim yapıldığı sonucu göze çarpmaktadır. Müze gezisi hakkındaki his ve düşünce noktasında Deney 1 grubunda elde verilerin tamamını olumlu duygular içerdiği görülürken Deney 2 grubunda olumsuz düşüncelere yer verildiği görülmüştür. Bu noktada Deney 2 grubunun %20'si müze gezisinin kısa ve müzenin küçük olduğunu belirtirken Deney 1 grubunda böyle bir veriye rastlanmamıştır. Aksine Deney 1 grubu için müze gezisi uzun sürmüş ve Türk kültürünü yansıtan birçok eser müze sergisi içinde bulunmaktadır. Bu görüşlerden müzeyi algılamada rehberin etkili olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.
- Çalışmanın temel amaçlarında birisi müzelerin tarih öğretimine etkisidir. Deney 1 grubu öğrencileri, Ankara Etnografya Müzesi'nin Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi dersiyle alakalı olduğu ve ders konularında gördükleri içeriklerin müzede bulunduğunu belirtmişlerdir. Deney 1 grubu öğrencilerinin %86'sı bu yönde görüş bildirirken, görüşünü destekler nitelikte müze nesneleri ile örneklendirmeler yapmıştır. Deney 2 grubu öğrencilerinin ise %80'i tarih öğretimine katkısı olduğu belirtmiştir. Ancak bu düşüncesini nesne ile açıklayamamış istenilen düzeyde konu ile bağdaştırma yapamamıştır.

- Müze gezisi sonrası ders kazanımlarına uygun olarak nesne örneklendirilmesi istenmiştir. Verilen cevaplar incelendiğinde Osmanlı dönemine ait örneklerin daha çok verildiği görülmüştür. Deney 1 grubu öğrencilerinin nesne örneklerinde, nesnelerin özelliklerinden ve isimlerinden bahsedilirken Deney 2 grubu öğrencileri genel isimlerle örnek vermiş ve detaylandıramamışlardır. Bu durum rehbersiz gezilerde müze nesnelerinin yeterli düzeyde incelenmediği ve bağlamının anlaşılamadığını ortaya çıkarmaktadır.
- Ankara Etnografya Müzesi Türk kültürünü yansıtan eserlere sahiptir. Cumhuriyetin ilk yıllarında kurulan müze Osmanlı Devleti ve öncesi dönemin izlerini taşımaktadır. Aynı şekilde müze binası da bu bilgiler gözeterek yapılmıştır. Ancak müze çevresinde Cumhuriyet döneminin izlerini görmek mümkündür. Öğrencilerin bu durumu fark etmelerine yönelik olarak görüşme formunun 9. Sorusu olan“ Cumhuriyet dönemi ile birlikte sanat anlayışında bir takım değişiklikler meydana gelmiştir. Ziyaret edilen müzeden bu duruma örnek verebilir misiniz?” sorusu hazırlanmıştır. Bu soruya deney 1 öğrencilerinin %67’si cevap verirken Deney 2 öğrencilerinin %35’i cevap vermişlerdir. Deney 1 grubu öğrencilerinden cevap verenlerin çoğunluğu müze ile ilgi kurarak cevap vermişlerdir. Ancak Deney 2 grubu öğrencileri arasından cevap veren katılımcıların yanıtları sahip olunan genel düşünce üzerine olup müze ile ilgili spesifik örnek taşımamaktadır.

5.2. Öneriler

Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

- Araştırmanın sonucu doğrultusunda, müze gezilerinin zihinlerdeki kalıcılığının sınırlı olduğu ve bu durumun aşılabilmesi için planlı müze gezilerinin önemli olduğu görülmektedir. Kalıcı öğrenme sağlayabilmek için müze öncesi, müze gezisi ve müze sonrası uygulamalara önem verilerek bu uygulamaların teşvik edilmesi önerilebilir.
- Müzelerin genellikle tarih dersiyle ilgili olduğu düşüncesi ile müzelerin diğer alanları kapsayan işlevlerinin göz ardı edildiği ortaya çıkarmaktadır. Ancak lise haftalık çizelgesinde bulunan her branş, müzede öğretim yapabilir ve bu durum MEB tarafından desteklenmektedir. Planlı bir müze eğitimi programı ile müze türlerinin etkin kullanılması önerilmektedir.

- Araştırmada müze ziyaretlerinin başlıca amaçlarından birinin performans ödevi hazırlamak olduğu görölmektedir. Ancak öğrencilere göre müze, ödev için fotoğraf çekilip çıkılacak yer gibi algılanmaktadır. Performans ödevi verilirken daha özelliqli ödevlerin planlanması önerilmektedir.
- Müze tercihleri incelendiğinde ailelerin rolü dikkat çekmektedir. Ailelerin müze farkındalığı, öğrenci deneyimini etkilemektedir. Ailelerin müze gezisi öncesi, mekân hakkında bilgi sahibi olması önerilmektedir.
- Araştırma sonucunda müze rehberinin veya uzmanının, öğrenci deneyimindeki etkisinin açıkça ortaya çıkmaktadır. Rehberlik yapan kişinin müze pedagojisi yönünden donanımlı olması öğrencilerdeki müze algısına ve öğrenmesine etki etmektedir. Müzelerin bünyesinde daha çok rehber/uzmana yer vermesi ve bu hizmetin öğrenciler tarafından ulaşılabilir olması önerilmektedir. Ayrıca müze ziyaretçilerinin yaş aralığı gözetilerek müze rehberlik planı yapılmalıdır.
- Fiziki olarak müze ziyaretlerinin yapılmasının zor olduğu yerlerde sanal müze uygulamaları ile öğretimin daha etkili olması sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Acıpayamlı, O. (1973, Nisan). Türkiye’de etnografi araştırmaları. *Etnografya ve Bilimsel Filimler Sempozyumu bildirileri*, 1-15.
- Aktekin, S. (2008). Müze uzmanlarının okulların eğitim amaçlı müze ziyaretlerine ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 103-111.
- Akyüz, G. (2009). *Sanayi müzelerinin tarih eğitiminde kullanım durumu: Rahmi M. Koç Müzesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, İstanbul.
- Akyüz, Y. (2001). *Türk eğitim tarihi (başlangıçtan 2001’e)*. İstanbul: Alfa.
- Ambrose, T. & Paine, S. (2006). *Museum basics*. New York: Routledge.
- Andaç, C. (2019). *Rehber eşliğinde gezmenin ziyaretçilerin müze deneyimine olan etkisinin araştırılması: Sadberk Hanım Müzesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve tarihi mekanlarla tarih öğretimi: tarih öğretmenlerinin 'müze eğitimine' ilişkin görüşleri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ata, B. (2016). Tarih derslerinde yerel tarih, müze ve öğren yerlerinin kullanımı. M. Demirel (Ed.). *Tarih öğretim yöntemleri* (s. 9-24), Ankara: Pegem.
- Avcı, A. (2017). *Cumhuriyet dönemi etnografya çalışmalarına bir örnek: Ankara Etnografya Müzesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara.
- Aysal, N. ve Avcı, A. (2019). Cumhuriyet döneminde kültürel değişimin bir simgesi: Ankara Etnografya Müzesi. *History Studies*, 11, 1309-4688.

- Baki, A. ve Gökçek, T. (2012). *Karma Yöntem Araştırmalarına Genel Bir Bakış. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 1-21.
- Buyurgan, S. ve Mercin, L. (2005). *Görsel sanatlar eğitiminde müze eğitimi ve uygulamaları*. Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği.
- Büyüköztürk, Ş. ve diğ. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem
- Creswell, J. W. (2003). *Research design. qualitativ, quantitative, and mixed method approaches*. London: Sage.
- Creswell, J. W. (2017). *Karma yöntem araştırmalarına giriş* (M. Sözbilir, Çev.). Ankara: Pegem.
- Çapa, M. (2012). Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne geçiş sürecinde Türkiye'de tarih öğretiminin tarihçesi. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2(03), 1-28.
- Çerkez, S. (2011). *Sosyal bilgiler dersinde müze eğitimine dayalı öğretim uygulamalarının öğrencilerin akademik başarısına ve tutumlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Demirdelen, H. (2002). Müze eğitimi uygulamaları. *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 2002 Yıllığı*, 17, 331-341.
- Develioğlu, F. (2007). *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lûgat*. Ankara: Aydın.
- Dill, R. (2017). Öğretmenlerin müzelerin öğrenme ortamı olarak kullanımına ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 46(214), 303-316.
- Doğanay, A. (2011). Davranışçı ve bilişsel öğrenme kuralları. M. Safran (Ed.) *Tarih nasıl öğretilir? Tarih öğretmenleri için özel öğretim yöntemleri* (s. 37-44). Ankara: Yeni İnsan.
- Erbay, F. (2014). Müze, oyunlar, oyuncaklar ve çocuklar. D. Maktal Canko (Ed). *Müzecilik Anlayışında değişenler* (s.37-42). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Ergün, M. (2021). *Atatürk devri Türk eğitimi*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi.

- Eşki, H.E. (2022). *Sosyal bilgiler dersine yönelik müze eğitimi etkinliklerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin akademik başarılarına etkisinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Etnografya. (t.y.). *Türk Dil Kurumu* İçinde. <https://sozluk.gov.tr/?ara=etnografya> sayfasından erişilmiştir.
- Fayda, M. (2011). Tarih. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* içinde (c.40, ss. 30). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Fırat İnci, N. (1998). *Ankara’da cumhuriyet dönemi mimarisinden iki örnek etnografya müzesi ve eski Türk ocağı merkez binası*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Görgün, T. (2003). Medeniyet. *İslam Ansiklopedisi* içinde (c. 28, ss. 298-301). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Gyula, Meszaros. (1925). Ankara’da teessüs edilecek olan halk müzesi hakkında ikinci rapor. *Maarif Vekâleti Mecmuası*, 4, 10-20.
- ICOM’dan yeni müze tanımı (2023). <https://kulturlimited.com/icomdan-yeni-muze-tanimi/#:~:text=ICOM%20taraf%C4%B1ndan%20onaylanan%20yeni%20m%C3%BCze,amac%C4%B1%20g%C3%BCtmeyen%2C%20kal%C4%B1%C4%B1%20bir%20kurumdur> sayfasından erişilmiştir.
- Işık, H. (2013). The effect of education-project via museums and historical places on the attitudes and outlooks of teachers. *International Journal of Academic Research*, 5(4), 300-306
- Işık, H. (2016). Sosyal bilgilerde müze ve tarihi mekânlar ile eğitim. D. Dilek (Ed.) *Sosyal bilgiler eğitimi* (s. 601-631). Ankara: Pegem.
- Kabapınar, Y. (2014). *Kuramdan uygulamaya sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem.
- Kadıoğlu, R, Ö. (2021). *Müze rehberlerinin tüketici deneyimi üzerindeki etkileri: Eskişehir örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Kandemir, Ö., & Uçar, Ö. (2015). Değişen müze kavramı ve çağdaş müze mekânlarının oluşturulmasına yönelik tasarım girdileri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 5(2), 17-47.

- Karadeniz, C. (2014). Müze, oyunlar, oyuncaklar ve çocuklar. D, Maktal Canko (Ed). *Çağdaş müzelerde eğitim yaklaşımları: çocuk müzeleri ve bilim, teknoloji ve keşif merkezleri* (s.173-197). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Köroğlu, Ö. & Ulusoy Yıldırım, H. (2019). Turist rehberliğinde uzmanlaşma. Ö. Güzel ve Ö. Köroğlu (Ed.) *Turist rehberliğinde uzmanlaşma: Özel ilgi turlarından özel konulara* (41-55). Ankara: Nobel Akademik.
- Köroğlu, Ö., Balıkoğlu, A., Acun Köksalanlar, A. ve Türkmen, M. T. (2020). *Müzecilik ve müze rehberliği*. Ankara: Detay.
- Kuruyazıcı, H. (2008). *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e bir Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu anılar, yazılar, mektuplar, belgeler*. Ankara: Yapı Kredi.
- Kutluer, İ. (2003). Medeniyet. *İslam Ansiklopedisi* içinde (c.28, ss. 296-297.) Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Kültür varlıkları (2023). <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-344241/cocukca-seyler-gecmisten-gunumuze-cocuk-oyun-oyuncak-sergisi> sayfasından tarihinde erişilmiştir.
- MEB (2018). Ortaöğretim tarih dersi (9,10 ve 11. Sınıflar) öğretim programı. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=344> sayfasından erişilmiştir.
- Okan, B. (2018). Günümüz müzecilik anlayışındaki yaklaşımlar ve müze oluşumunu etkileyen unsurlar. *Tykhe Sanat ve Tasarım Dergisi*, 3(4), 215-242.
- Okay, Y. (2012). *Etnografya'nın Türkiye'ye girişi ve ilm-i ahval-i akvam*. İstanbul: Doğu.
- Onur, B. (2012). *Çağdaş müze eğitim ve gelişim: müze psikolojisine giriş*. Ankara: İmge.
- Oral, M. (2002). Ankara Etnografya Müzesi İnkılap Şubesi Enstitüsü. *Atatürk Yolu Dergisi* 29(8), 117-130.
- Özbaran, S. (1998). Tarih ders kitapları; niçin, kimler tarafından, nasıl? *Toplumsal Tarih*, 56(10), 51-55.
- Özer, İ. (2023), Cumhuriyet dönemi türk müzeciliği, *Anatolia. Turizm Araştırmaları Dergisi*, 34(3), 273-287.
- Özkasım, H. (2013). Müze ve müzecilik. E. Altınsapan ve N. Küçükhasaköylü (Ed). *Müzecilik ve sergileme* (s. 35-37) Ankara:Anadolu Üniversitesi.

- Paykoç, F. (2003). Türkiye’de müze eğitimi uygulamaları. *Müze eğitimi Seminerleri I, Akdeniz Bölgesi Müzeleri s.49-60*. Antalya: Suna- İnan Kırarç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü.
- Paykoç, F. Baykal, S. (2000). *Müze pedagojisi: Kültür, iletişim ve aktif öğrenme ortamı olarak müzelerin etkinliğine ilişkin bir çalışma*, Üçüncü Uluslararası Tarih Kongresi, İstanbul:Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Safran, M. (2016). Türkiye’de tarih öğretiminin gelişimi. M.Demirel (Ed.). *Tarih öğretim yöntemleri* (ss.9-24), Ankara: Pegem.
- Şimşek, A. (2017). 2017 taslak tarih 9-10-11, Türk kültür ve medeniyet tarihi öğretim programlarının eleştirisi. *Turkish History Education Journal*, 6(1), 140-162.
- Şişman, Z.B. (2019). *Sosyal bilgiler öğretiminde kültürel varlıklara ilişkin öğrencilerde farkındalık bilinci oluşturmada müze eğitimi etkisi (Malatya ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Ankara Etnografya Müzesi. <https://ankara.ktb.gov.tr/TR-260403/etnografya-muzesi.html> sayfasından erişilmiştir.
- Tekindal, M. ve Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153-172.
- Tezcan Akmeahmet, K. (2014). Eğitim ve müzeler. D. Maktal-Cankö (Ed.), *müzeler, oyunlar, oyuncaklar ve çocuklar* (s. 155-161). İzmir:Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Tezcan Akmeahmet, K. ve Ödekan, A. (2011). Müze eğitiminin tarihsel gelişimi. *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi*, 3(1), 241-245.
- Türkmen,T, N. (2023). *Çağdaş sergileme sanatı tasarımı ve uygulama süreci: Ankara Etnografya Müzesi Kur’an’ı Kerim enstalasyonu projesi*. Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ülkütaşır, M, Ş. (1973). *Cumhuriyetle birlikte, Türkiye’de folklor ve etnografya çalışmaları*. Ankara: Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı.
- Yarcan, Ş. (2007). Profesyonel turist rehberliğinde mesleki etik üzerine kavramsal bir değerlendirme. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 18(1), 33-44.

- Yazar, S. ve Yazar, İ. (2018). Ortaöğretim Türk kültür ve medeniyet tarihi öğretim programının (2017) kültür aktarımı ve çoklu ortam uygulamaları açısından incelenmesi. *İlköğretimOnline*, 17(1),1-13.
- Yeşilbursa, C, C. (2011). *Sosyal bilgilerde miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa karşı tutumlarına ve akademik başarılarına etkisi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yeşilyurt, B. (2023). *Öğretmenlerin hizmet içi müze eğitime ilişkin görüş ve deneyimlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, T. (2017). Yeni ortaöğretim tarih ders programları ve 9. sınıf tarih ders programları kitabı değerler eğitimi. *Turkish Studies (Elektronik)*, 12(33), 557-572.

EKLER

EK 1. Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi Sanat Ünitesi Akademik Başarı Testi

Değerli Öğrencimiz,

Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Öğretiminde Etnografya Müzelerinin Etkili Kullanımı: Rehberli Ya Da Rehbersiz Gezilerin Öğrencilerin Müze Algısına ve Başarısına Etkisi isimli tez çalışması için hazırladığımız bu teste vereceğiniz cevaplar çalışmamızda bize yol gösterecektir. Cevaplarınız için teşekkür ederim.

Fatma Bahar İnan

A) Aşağıda boş bırakılan yerlere uygun olan sözcükleri yazınız.

1. İlk Türk devletlerinde ölen kişinin mezarına o kişinin savaşta öldürdüğü düşman sayısı kadar dikilen taş denilirdi.
2. İlk Türk devletleri ile Türk İslam devletleri arasında kültür aktarımı noktasında köprü vazifesi gören devlet dır.
3. Osmanlı sanatı üslup yönünden ,
..... ve olmak üzere üç kısıma ayrılmıştır.
4. Osmanlı Devleti'nde askerî musikide ön plana çıkmıştır.
5. Cumhuriyet Dönemi'nde 1930'lu yıllara kadar mimarlık anlayışında akımı etkili olmuştur.

B) Aşağıdaki soruların cevaplarını ilgili alana yazınız.

6. İlk Türk devletlerinde oda şeklinde yapılan mezarlara verilen isim nedir?
.....
7. İlk Türk İslam devletlerinde şehirlerin kenarlarında ticaret yapılmak amacıyla kurulan yerlere ne ad verilirdi?
.....
8. Süleymaniye ve Selimiye camilerinin mimarı kimdir?
.....
9. II. Mahmut Dönemi'nde açılan Mızıka-yı Hümayun'un Cumhuriyet Dönemi'ndeki ismi nedir?
.....

C) Aşağıdaki soruları cevaplandırınız.

10. İlk Türk devletlerindeki resim sanatı anlayışlarından olan hayvan üslubu ve bitki üslubu hakkında bilgi veriniz.
11. Türklerin İslamiyet'i kabulüyle mimari anlayışlarında ne gibi değişiklikler olmuştur? Açıklayınız.
12. Osmanlı sanatının kendine has özelliklerini açıklayınız.

EK 1. (devam) Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi Sanat Ünitesi Akademik Başarı Testi

13. Osmanlı Devleti’nde günlük hayatın geçtiği evlerin işlevselliği hakkında bilgi veriniz.

14. Kültürel mirasın korunmasının önemini açıklayınız.

Ç) Aşağıdaki metni okuyarak 15, 16 ve 17. soruları cevaplandırınız.

“Türk milletinin tarihi vasıflarından biri de güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir. Bunun içindir ki milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, fitri zekâsını, ilme bağlılığını, güzel sanatlara sevgisini ve millî birlik duygusunu mütemadiyen

her türlü vasıta ve tedbirlerle besleyerek inkişaf ettirmek millî ülkümüzdür. Bir millet ki resim yapmaz, heykel yapmaz, bilimin gerektirdiği şeyleri yapmaz. İtiraf etmeli ki o milletin ilerleme yolunda yeri yoktur. Oysa bizim ulusumuz gerçek nitelikleriyle uygarlığa erişmeye layıktır. Uygarlığa erişecektir ve ilerleyecektir.”

Mustafa Kemal Atatürk

15. Sanat faaliyetleri millî birlik ve beraberliğin oluşmasına nasıl katkı sağlar? Bu konudaki düşüncelerinizi söyleyiniz.

16. Atatürk’ün sanatla ilgili bu sözlerinden aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) Sanatçılar bilimsel çalışmalarda da bulunmalıdır.
- B) Sanat, millî birlik ve beraberlik duygusunu geliştirir.
- C) Sanat toplumların ilerlemesinde önemli bir etkidir.
- D) Türk milleti gerçek uygarlığa ulaşmaya layıktır.
- E) Türk milleti, geçmişinde de sanata önem vermiştir.

17. Atatürk’e göre bir milletin ilerlemesi tam olarak neye bağlıdır?

- A) Fitri zekâsına
 - B) Bilim yolunda gelişmesine
 - C) Güzel sanatlar konusunda gelişmesine
 - D) Gelişmiş ülkelerin çalışmalarını takip etmesine
 - E) Güzel sanatlar ve bilim alanında çalışmasına
- D) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplandırınız.

18. “İlk Türk devletlerinden olan Uygurlar yerleşik medeniyetin en önemli örneklerini vermişlerdir. Budizm ve Maniheizm dinleri ile tanışan Uygurlar’da özellikle tapınak mimarisinde önemli gelişmeler yaşanmıştır. İlk Türklerde gelişmiş mimari eserlere Uygurlarda rastlanmış, Hunlar ve Kök Türklerde de küçük şehir kalıntıları bulunmuştur.”

Bu metinden aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) İnançlar mimariyi de etkilemektedir.
- B) Hun ve Kök Türkler’de de yerleşik hayata geçenler vardır.

EK 1. (devam) Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi Sanat Ünitesi Akademik Başarı Testi

C) İlk gelişmiş mimariye Türklerde rastlanmıştır.

D) Yerleşik hayat mimarinin gelişmesinde önemli bir unsurdur.

E) Uygurlar mimaride önceki Türk devletlerinden daha ileridir.

19. İlk Türk devletleri için verilen

I. Balbalların yapımı Türklerde heykel sanatının gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir.

II. İlk Türklerde müzik aletleri telli, üflemeli ve vurmali olmak üzere üç şekilde oluşmuştur.

III. İlk Türklerde ahiret inancı olduğu için ölen insan mezara eşyalarıyla birlikte gömülürdü.

IV. Minyatür sanatına yalnız ilk Türk devletlerinde rastlanmıştır.

Yukarıdaki bilgilerden hangisi ya da hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız IV C) I ve II D) I ve III E) I, II ve III

20. “İslam sanatında resimlerde insan figürü hoş karşılanmadığı için süsleme sanatında yazı ön plana çıkmıştır. Kitaba karşı duyulan derin sevgi ve saygı, kitapların korunmasını ve süslenmesini sağlamıştır. Kitaplardaki metinleri daha iyi açıklamak için bazen küçük boyutlu resimler de yapılmıştır.”

Yukarıda verilen metinde, hangi süsleme sanatından söz edilmemiştir?

A) Tezhip B) Hat C) Çini D) Minyatür E) Ciltçilik

21. Aşağıda verilenlerden hangisi cami mimarisinin unsurlarından biridir?

A) Külliye B) Ribat C) Minyatür D) İmaret E) Eyvan

22. XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti’nin Avrupa’yı en çok etkilediği sanat dalı hangisidir?

A) Mimari B) Müzik C) Minyatür D) Ebru E) Heykel

23. “Külliyeyi oluşturan okul, kütüphane, şifahane ve imarethane gibi yapılar özellikle caminin etrafında gelişmiştir. Süleymaniye Camisi de Kanuni’nin eşsiz azametinin bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Kanuni’nin cihan hükümdarı kimliği ve İslam’ın hamisi olma rolü, caminin ana taç kapısındaki kitabede de vurgulanmıştır.”

Metne göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Külliye camii merkezli yapılardır.

B) Mimari eserler devletin gücünü yansıtır.

C) Külliye saray mimarisinin önemli yapılarıdır.

D) Kitabelerde bazen camiye yaptıran kişi hakkında da bilgi verilebilir.

E) Külliye sosyal ihtiyaçların karşılanmasında önemli bir yere sahiptir.

24. “Osmanlı Devleti’nde hat sanatı oldukça gelişmiştir. Hatta denilir ki “Kur’an-ı Kerim Hicaz’da nazil oldu, Mısır’da okundu, İstanbul’da yazıldı.”

EK 1. (devam) Türk Kùltür ve Medeniyet Tarihi Dersi Sanat Ünitesi Akademik Başarı Testi

Metne göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Hat sanatı Osmanlı Devleti ile başlamıştır.
- B) Mısır’da bu sanat görülmemiştir.
- C) Hat sanatı, Osmanlı Devleti Dönemi’nde zirveye ulaşmıştır.
- D) Hat sanatı sadece Kur’an-ı Kerim’in yazımında kullanılmıştır.
- E) Kur’an-ı Kerim’i en iyi okuyan kişiler İstanbul’da yetişmiştir.

25. “1538 yılında mimarbaşı olan Sinan, ülkenin birçok bölgesinde eserler yapmıştır. Aslen bir köprü ustası olan Sinan; birçok camî, medrese, türbe ve çeşme de yapmıştır. Avrupa’da sorun teşkil eden merkezî kubbeli yapı sorununu çözmüş, yabancı mimarların ifadesiyle kubbeyi havaya asmıştır. Her bir mimari eseri anıtsal bir özellik taşıyan Mimar Sinan, yapmış olduğu camilerde ışık ve ses düzenini de son derece mükemmel bir şekilde ayarlamıştır.”

Mimar Sinan hakkında yazılan bu metinden aşağıdakilerden hangisi çıkarılabilir?

- A) Avrupa’da tanınmaktadır.
- B) İlk ustalık çalışması dinî mimaridir.
- C) Kubbeyi ilk defa Mimar Sinan yapmıştır.
- D) Dinî mimariden çok köprü yapımıyla ün kazanmıştır.
- E) Ayasofya’nın kubbesini Mimar Sinan yapmıştır.

26. “Cumhuriyet Dönemi sanat anlayışı, cumhuriyet rejimine uygun olarak çağdaş, ulusal ve bütün toplumun ulaşabileceği bir ortamın oluşturulmasına yönelik olarak gelişmiştir. Çağdaş sanat yöntemleri oluşturulurken millî ve geleneksel değerlerden de yararlanılmıştır.”

Bu metinde vurgulanmak istenen düşünce hangisidir?

- A) Sanatsal çalışmalar Cumhuriyet’le birlikte başlamıştır.
- B) Çağdaş sanat anlayışı yalnızca Avrupa’da gelişmiştir.
- C) Geleneksel değerler, çağdaş sanatlardan önce gelmelidir.
- D) Sanat; çağdaş, toplumcu ve millî değerlerle birlikte gelişmelidir.
- E) Sanatın gelişimine toplumdan ziyade devlet öncülük etmelidir.

EK 1. (devam) Türk Kùltür ve Medeniyet Tarihi Dersi Sanat Ünitesi Akademik Başarı Testi

Görsel 6.16

Görsel 6.17

Görsel 6.18

Görsel 6.19

Görsel 6.20

Görsel 6.21

27. Yukarıda görselleri verilen cami mimarisi kavramlarını boşluklara yazınız.

EK 1. (devam) Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Dersi Sanat Ünitesi Akademik Başarı Testi

28.

Görsel 6.34: Pazırlık halısından bir kesit

Görsel 6.35: Selçuklu halısından bir kesit

Yandaki görselleri inceleyerek Türklerin İslamiyeti kabul etmelerinden önceki sanat anlayışı ile İslamiyetin etkisinde gelişen sanat anlayışlarını karşılaştırınız.

.....

.....

.....

29.

Görselleri inceleyerek bu görsellerin hangi el sanatlarına ait olduklarını altlarındaki boşluklara yazınız.

Görsel 6.37

.....

Görsel 6.38

.....

Görsel 6.39

.....

Görsel 6.40

.....

Görsel 6.41

.....

Görsel 6.42

.....

EK 1. (devam) Türk Kùltür ve Medeniyet Tarihi Dersi Sanat Ünitesi Akademik Başarı Testi

30.

Aşağıda isimleri verilen sanatçılardan hangi sanat dalında çalışma yaptıklarını adlarının karşısına yazınız.

Matrakçı Nasuh

Hafız Osman

Osman Hamdi

Şeker Ahmet Paşa

İbrahim Çallı

EK 2. Tarih Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Tarih Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Kişisel Bilgi Formu ve Tarih Dersi Tutum Ölçeği

Değerli öğrenciler, sizlere sorulmuş olan soruları içtenlikle cevap vermeniz çalışmamız için büyük önem taşımaktadır. Yardımlarınız ve anlayışınız için teşekkür ederim.

Fatma Bahar İnan

1. Cinsiyetiniz?	Kadın ()	Erkek ()
2. Evinizde internet bağlantısı var mı?	Evet ()	Hayır ()
3. Tarihle ilgili yazılı ya da görsel yayınları takip eder misiniz? (örneğin tarih kitapları, dergiler, internet siteleri, diziler, filmler, belgeseller)	Evet ()	Hayır ()
4. Tarihle ilgili oyunlar, yarışmalar ilginizi çeker mi?	Evet ()	Hayır ()

TARİH DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ Aşağıda tarih dersi ile ilgili bazı ifadelere yer verilmiştir. Bu ifadelere katılma derecenizi, ifadenizin karşısındaki seçeneklere (X) koyarak belirtiniz.	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin değilim	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. Tarih ilginç bir konudur.					
2. Tarih çok hoşlandığım bir derstir.					

EK2. (devam) Tarih Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

3. Tarihte hiç yaratıcılık yoktur. Bütün yapılan isim, tarih vb. ezberlemektir.					
4. Tarih dersi benim için kolaydır.					
5. Tarih çoğunlukla geçmişle ilgilendiği için yararlı olmaz.					
6. Tarih dersinde elimden geleni yapmaya gayret ediyorum.					
7. Tarihten hoşlanmıyorum.					
8. Tarihin günlük hayatta önemi yoktur.					
9. Dünyadaki olayları anlamak için tarih gereklidir.					
10. Tarih sıkıcı ve monoton bir konudur.					
11. Ders kitapları dışında tarih kitabı okumam.					
12. Zorunlu olmasam tarih çalışmazdım.					
13. Tarihin bir yararı da günlük problemleri çözmekte kullanılmasıdır.					
14. Kültürlü bir insan olmak için tarih bilmek gerekmez.					
15. Tarih çalışmak hoşuma gider.					
16. Tarih ödevlerini yapmak dışında tarihle ilgilenmem.					
17. Düzeyime uygun bir tarih yayını (dergi, gazete) sürekli takip ederim.					

18. Tarih dersindeki çalışmalarım ve derslerdeki başarılarımdan gurur duyuyorum.					
19. Tarih dersinde kaldırılıp "önemli meseleler" üzerinde konuşmamın istenmesi hoşuma gitmez.					
20. Modern toplumda tarihin önemli bir yeri vardır.					

EK 3. Müze Gezisi Öncesi Uygulanan Kompozisyon Kâğıdı

KOMPOZİSYON

Değerli Öğrencimiz,

“Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Öğretiminde Etnografya Müzelerinin Etkili Kullanımı: Rehberli Ya Da Rehbersiz Gezilerin Öğrencilerin Müze Algısına ve Başarısına Etkisi” isimli tez çalışması için araştırma yapmaktayım. Araştırmada kullanmak üzere kompozisyon çalışması hazırlanmıştır. Kompozisyonlarınız sadece tez çalışması için kullanılacaktır.

Katılımınız için teşekkür ederim.

Fatma Bahar İnan

Yaşadığınız bir müze gezinizi anlatır mısınız? Kompozisyonunuzu yazarken lütfen yeri, zamanı ve kiminle gittiğinizi belirtiniz.

EK 4. Müze Gezisi Sonrası Uygulanan Kompozisyon Kâğıdı

KOMPOZİSYON

Değerli Öğrencimiz,

“Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Öğretiminde Etnografya Müzelerinin Etkili Kullanımı: Rehberli Ya Da Rehbersiz Gezilerin Öğrencilerin Müze Algısına ve Başarısına Etkisi” isimli tez çalışması için araştırma yapmaktayım. Araştırmada kullanmak üzere kompozisyon çalışması hazırlanmıştır. Kompozisyonlarınız sadece tez çalışması için kullanılacaktır.

Katılımınız için teşekkür ederim.

Fatma Bahar İnan

Yaşadığınız Ankara Etnografya Müzesi gezinizi anlatır mısınız? Kompozisyonunuzu yazarken lütfen duygu ve düşüncelerinize yer veriniz.

EK 5. Görüşme Formu

GÖRÜŞME FORMU

Merhaba Sevgili Öğrenciler,

“Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Öğretiminde Etnografya Müzelerinin Etkili Kullanımı: Rehberli Ya Da Rehbersiz Gezilerin Öğrencilerin Müze Algısına ve Başarısına Etkisi” adlı tez çalışması için araştırma yapıyorum.

Bu araştırma için yapılan görüşmelerde verilen bilgiler sadece bu çalışmada kullanılacak ve kişisel bilgiler gizli tutulacaktır. Katılımınız için teşekkür ederim.

Fatma Bahar İnan

SORULAR

1. Hangi tür müzeleri gezmekten zevk alırsınız?
2. Bu müzede en çok etkilendiğiniz eser hangisidir? Neden.
3. Tarih dersi konularının daha iyi öğretilmesi için, müzede eserlerin sergilenmesine yönelik düşünceleriniz nelerdir?
4. Müzeye gelmeden önce Türk sanatı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
5. Tarih dersinde öğrendiğiniz konulara müzenin bir katkısı oldu mu? Olduysa hangi konulara olmuştur?
6. Osmanlı sanatı ile ilgili müzede hangi nesneleri örnek verebilirsiniz?
7. Türk sanatı ve mimarisinde kullanılan renk, sembol ve motiflerin ifade ettikleri anlamları, değişim ve süreklilik açısından, müzede gördüğünüz objelerden yola çıkarak açıklayabilir misiniz?
8. İslamiyet’in kabulü ile ilgili olarak yaşanan değişimi, müzede gördüğünüz nesneler üzerinden örneklendirebilir misiniz?
9. Cumhuriyet Dönemi ile birlikte sanat anlayışında birtakım değişiklikler meydana gelmiştir. Ziyaret edilen müzeden bu duruma örnek verebilir misiniz?
10. Kültürel mirasın korunması ve geleceğe aktarılması hakkındaki fikirleriniz nelerdir?

EK 6. Araştırma İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 07.06.2023-E.674011		T.C. ANKARA VALİLİĞİ Milli Eğitim Müdürlüğü	
			
Sayı : E-14588481-605.99-77693882	06.06.2023		
Konu : Araştırma İzni			
GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE (Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)			
İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2020/2 sayılı Genelgesi. b) 31.05.2023 tarihli ve 667672 sayılı yazınız.			
Üniversiteniz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Fatma Bahar İNAN'ın "Türk Kültür ve Medeniyet Tarihi Öğretiminde Etnografya Müzelerinin Etkili Kullanımı : Rehberli ya da Rehbersiz Gezilerin Öğrencilerin Müze Algısına ve Başarısına Etkisi" konulu çalışması kapsamında Çankaya ilçemize bağlı resmi sosyal bilimler liselerinde uygulama yapma talebi ilgi (a) Genelge çerçevesinde incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda, söz konusu araştırmanın Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ölçme araçlarının; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Milli Eğitim Temel Kanunu ile Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde okul ve kurum yöneticilerinin sorumluluğunda, gönüllülük esasına göre uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür. Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.			
		Harun FATSA Vali a. Milli Eğitim Müdürü	
Ek: Uygulama Araçları (13 Sayfa)			
Dağıtım:		Bilgi:	
Gereği:		Çankaya İlçe MEM	
Gazi Üniversitesi			
Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.			
			
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden: 97c3-71a6-3709-bb04-57c6 kodu ile teyit edilebilir.			
Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.			

EK 7. Ankara Etnografya Müze Gezisi Afişi

ANKARA ETNOGRAFYA MÜZESİ

Ankara [redacted] Bilimler Lisesi
Öğrencileri, [redacted] in rehberliğinde
Ankara Etnografya Müzesini geziyor.

Müze Eğitimcisi ve Arkeolog

**Tarih: 17 Mayıs 2023
Saat: 10:00**

EK 8. Ankara Etnografya Müze Gezisi Uygulama Fotoğrafları

Fotoğraf:1

EK 8. (devam) Ankara Etnografya Müze Gezisi Uygulama Fotoğrafları

Fotoğraf:2

EK 8. (devam) Ankara Etnografya Müze Gezisi Uygulama Fotoğrafları

Fotoğraf:3

EK 8. (devam) Ankara Etnografya Müze Gezisi Uygulama Fotoğrafları

Fotoğraf:4

EK 8. (devam) Ankara Etnografya Müze Gezisi Uygulama Fotoğrafları

Fotoğraf:5

EK 8. (devam) Ankara Etnografya Müze Gezisi Uygulama Fotoğrafları

Fotoğraf:6

EK 9. Müze Gezisi Öncesi Uygulanan Kompozisyon Örnekleri

Tarihe özel bir ilgin yok, detayları çok hatırlayamam fakat belirgin bilgiler veya motif gibi görseller, farklı bir mekan sığınmeme katkı sağlamıyordu. Fakat müze içi çok karanlık, ve zaten özel bir ilgin olmayan bir konu üzerinde çalışmaya çalışırken o karanlık mekan iyice uyku getirdi.

Bu sene başında yarı, 17 yaşında, İş Bankası Müzesine gittiğimi çok net hatırlıyorum. Gittiğimizde bize müzeye anlatmak için orada görevli bir abi vardı. Şimdiye kadar ki en net müze anılarımdan biridir. Tabii yaş aldıkça "müze" kavramını daha da anlamam ve öğrenme isteği bulundurmamın bir etkisi de var. Fakat bu kavram ve istek neden bu kadar geç gelişti? Bunun farkındalığına vardığımda benim çok geç olduğum.

NOT Umarım çalışmamız iyi bir sonuçla ulaşır ve bundan sonraki gençler benim gibi bir püranlık getmez.

Tarihe özel bir ilgin yok, detayları çok hatırlayamam fakat belirgin bilgiler veya motif gibi görseller, farklı bir mekan sığınmeme katkı sağlamıyordu. Fakat müze içi çok karanlık, ve zaten özel bir ilgin olmayan bir konu üzerinde çalışmaya çalışırken o karanlık mekan iyice uyku getirdi.

EK 9. (devam) Müze Gezisi Öncesi Uygulanan Kompozisyonlardan Örnekleri

Müze de diktatimi aken çok fazla şey olmasına rağmen özet olarak "Aaaa bu çok güzeldi" diyebileceğimi bir şey aklıma gelmiyor. Müze gezisinden çok arkadaşımın AVİM gezisi gibi bir gezi yaptık. Gördüğümüz her şeyi yazıya günden gün ekledik ve her şeyi su anki günlük yaşamımızla birleştirdik. Bu nedenle müze geziyor gibi hissetmedim.

Coğrafya Öğretmenimizin vermiş olduğu ödev neticesiyle hayatımda ilk defa 1. Dönemin sonunda iki arkadaşımın beraber MTA müzesine gitmişim.

Müzenin sitede bir deneyim olduğunu düşündüğüm için daha önce hiç böyle bir gereksinim duymamıştım. Ancak sandığım aksine oldukça keyifliydi. Müzenin gerçekten çok fazla alanı ve her alanda yeterli araç-gereci vardı. Yanımdaki diğer iki arkadaşımın da benimle aynı fikirde olduğunu belirtmek isterim. Hepimiz zorunluluktan gitmiş olsak da yeni bir hobi kazanmış olduk. Tabii tek başıma yaptığım bir geziden keyif alacağımından oldukça şüpheliyim.

Bu müzeden sonra başka müzelere gitmek için küçük planlar tasarlamağa çalıştım. Ancak hâla istediğim kadar müze

Müze gezisi

Birkaç yıl önce oğlunla Etnografya müzesine çıkmıştık. İçerisinde bir sürü tarihi kalıntı ve Türk kültürü ögesi barındıran bu müzede güzel zaman geçirdim. Fakat bir noktadan sonra insanın beyni ambale oluyor ve gezin gördüğün şeyleri hatırlamakta zorlanıyor. Bu nedenle müzede özel olarak fazla beğendiğim bir eser hatırlanıyor. Sadece o eseri çok beğendiğimi ve bir tane'sini evime götürmeyi istediğimi hatırlıyorum. Genel olarak müze ambiyansı bş'sinden dolayı güzeldi diyebilirim.

EK 9. (devam) Müze Gezisi Öncesi Uygulanan Kompozisyonlardan Örnekleri

Türkiye 'de de müze gezmeye kültürü yaygındır. AVM gibi daha yeni ve kapitalist düzenin pazarları olan mekanların gittikçe artması, müze gezmeye etkinliğinin ve öneminin insanların ilgi alanları dan konular arasında çıkmasına sebep olmuştur. Buna rağmen okullarda - her ne kadar öğrenciler ^{deği} müze gezmeyi bilincinde olmasalar da - geziler devamlı haldedir. Zorunlu olarak müze gezmeyi kastedilenler

EK 10. Müze Gezisi Sonrası Uygulanan Kompozisyonlardan Deney 1 Grubuna Ait Örnekler

Etnografya müzesi gezimiz T.K.V.M.T dersinde istediğimiz çoğu şeyi, hatta daha fazlasını bile kapsıyordu. Bir müze pedagoğunun rehberinin olarak bize müzeyi anlatarak tanıtmacı müzeyi gezerek ve sergilenen eserlerin açıklama bilgilerini okuyarak öğrenebileceğimizden de fazlasını öğretti.

Rehberimizin gezi boyunca bize anlattıkları, bir müze pedagoğu olarak bu müzede çalışmasının da kattığı ile, eserleri tarihlerine göre anlamaya bağdaştırma ve akılda kalıcı olacak şekilde öğrenmemizi sağladı. Ne kadar T.K.V.M.T dersinde MEB kitaplarımızın sınırlı görsel örnekleri ile işlemiş olsak bile, tarihi eserlerin ne olduklarını, eski farklı mimari unsurların isimlerini, hangi dönemlerde olduklarını, bu unsurların tarihsel aralamasını gibi konuların akılda kalıcılığı için bu konuların alakalı olduğu bir müzeyi gezenin çok daha akıllı bir etkileşim sahip olduğunu deneyimleyerek öğrenmiş oldum.

Müzenin girişinde arkeologla beraber bazı kavramlar üzerinde durduk. Müze, devlet, uygarlık gibi temel kavramlar arasında beraber bilgi alışverişi yaparak bilgileimizi tazeledik. Müzeyi gezmeye başladığımızda Atatürk hatırasına yapılan yer ve anlamı çok güzeldi. Müzenin içi, yapısı, eserlerin sergilenişi oldukça güzel ve ilgi çekiciydi.

Sol tarafa geçtiğimizde sıyah arka plan ve eski dönemlerden kalan mihrap ve mimber, kapı gibi unsurlar vardı. Işıklandırmaıyla işlemler gözle karşıyordu. Oldukça ilgi çekici ve akılda kalıcıydı.

İncelediğimiz sünitler, el yazması kuranlar, eski takılar, kıyafetler oldukça ilgi çekici ve karşılayıcı. Özenle yapılmış, ince detaylarla işlenmiş eserleri incelemek ve onlar hakkında bilgi almak daha öğretici ve eğlenceliydi. Öğrenirken eğlendim ve bilgileri kalıcı olarak hafızama attım. Gayet hoş ve güzel bir geziydi. Mutlu oldum.

EK 10. (devam) Müze Gezisi Sonrası Uygulanan Kompozisyonlardan Deney 1 Grubuna Ait Örnekler

İkinci olarak, müze eserlerinin yerleştirilmesi ve odanın düzeninin bu kadar etkili olacağını tahmin etmemiştim. Özellikle el yazmaları eserlerin bulunduğu odada yerden başlayıp havada sarmal bir şekilde dolaşan 3D Kur'an ayetleri çok hoşuma gitti. Eserlerin sergi yetenekleri habitataşın olgı başta bir boyuta taşıyor. En çok beğendiğim bölüm ise Geleneksel Ankara evi oldu. Gerçekten Ankara evinin ruhunu yansıtan bir çok esya bir araya getirilerek dânen ruhunu yansıtan mükemmel bir uyum sağlamış.

Son olarak ayrıca belirtmek istiyorum ki bazı eserlerin dokunabilir olması çok hoşuma gitti. Tıllardır bize öğlenen eserlere dokunmanın algısını kırıp parçaları ağırlık eşitliklerini oynadığı eserleri deneyimleyebilmek bu müze gezisini diğerlerinden ayrılan unsurlardan biriydi.

Öncelikle müzenin mimarisini ve rehberimizi çok sevdim. Müzeye girmeden bilginizi olan ve bizi göreceklere hoşnuydu sorular sorması güzeldi. Derlerde gördüğümüz, kipten incelediğimiz eserleri görmek istediklerimizin, sınıfta konuştuklarımızın daha sağlam bir zemine oturmasını sağladı. Bu eserleri görmek ve hakkında zaman bir kişi tarafından bu eserlerin bize anlatılması öğrendiklerimizi yalnızca sinav için ezberlenen iai boş kavramlar olmaktan çıkardı ve kavramımız gereken kültür varlıklarına dönüştürdü. Kendi başına gersen en iyi ihtimalle sergilenen eserlere birkaç saniye göz gezdirebileceğim bir müzeden rehber sayesinde yüksek verim aldığımı düşünüyorum.

EK 11. Müze Gezisi Sonrası Uygulanan Kompozisyonlardan Deney 2 Grubuna Ait Örnekler

Resim sanatçıları ile gezimize başladık. Fakat bir rehber olmadı, için resimlerin orkestralarını bilmeyen düz gezdik. Medya Etnografya Müzesinde bize rehber eşlik etmedi. Fakat eski medeniyetlerin biriktikleri mirasları gezmede çok hoştu. Holılar bilhassa çok güzel. Tüfekler, silahlar, kıyafetler ortamı ambiyans çok güzeldi. Güzel bir gezildi.

Etnografya beklediğimden daha küçük bir müzeydi. Bu yüzden ilk turumu attıktan sonra bir kez daha gezmeye karar verdim. Bu sefer eserleri daha çok dikkat ederek incelemeye karar verdim. Bir süre sonra arkadaşlarıma katılarak onlarla da gezdim. İkinci turu tamamladıktan sonra kılıçların, kılışların, silahların ve zırhların olduğu bölümde "Hangisini seçerdik?" diye tartıştık. Güzel bir deneyimdi, beklentilerimin altında kalan tek bısım küçük olmasıydı.

Okulunuzda yapılan Etnografya müze gezinizi anlatır mısınız? Kompozisyonunuzu yazarken lütfen duygu ve düşüncelerinizi belirtiniz.

Ben Etnografya'ya daha önce küçükken gitmişim. O zamanlar çok sevmiştim. Bildiğim için de 5 dakika geçip yorgun olduğum için sordum. Beklentimden çok daha küçük bir müzeydi. Biraz da sıkıcıydı. Akademi'nin estetik durumu iyi ziraat etmekte güzeldi. İnançta çok bir şey görmedim. Akademi kalitesi yoktu. İlgi de çok değildi. Sadece kılıçları ilgiyle inceledim. Takılar da büyüleyiciydi. Oldukça sistatıldı. Kısaca çok beğenmesem de küçük ilgi çekiciydi. Daha az önce olduğu bir gün belki tekrar gezilebilirdi.

EK 11. (devam) Müze Gezisi Sonrası Uygulanan Kompozisyonlardan Deney 2 Grubuna Ait Örnekler

Etnografya müzesini gezerek genel kültürümüz açısından zaten benim çok hoşuma gitti. Türklerin eskiden kullandıkları sâbâlar, Türk kadınlarının giydiği kıyafetler, Türk österlerinin görünüşi, üretilen kelim ve halılar ilgimi çekti. Bunun haricinde Atatürk'ün 1953'te kâder yaptığı kabrin de burada olması beni derinden etkiledi. Kitabımızda sözler olarak izlediğimiz kârların materyallerini bu şekilde görmek daha akıldâ kalemdî. Fakat müze belediyeğünden küçüktü. Ben gitmeden önce daha kapsamlı bir müze ile karşılaşacağımı düşünmüştüm. Biz girdiğimiz sırada iki müze çalışanı cam panellerin ardından eserlerin bulunduğâ bölüme girmiş ve cıplâ elle bir izlen yapıyorlardı. Hem görünü açısından hem de eserlerin bakiiliğinin korunması açısından buna pek doğru gelmedi. Bir arayı geçerken dışındaki camlara bile dokunmamız ve zaten dokunmamamız gerektiğini bîr görmek garipti. Müzenin dışına çıktığımızda ise güzel bir manzara ile karşılaşırız ve Anıtkabir dâhil birçok yerî görme fırsatımız oluyor. Bunu beğendiğim Eserlerin izlenidilmesi de yeterliydi. Benim görüştüm bu kârdâ.

Etnografya müzesi öncelikle Atatürk'ün naosinin belli bir süre kalmayacağı benim için etkileyiciydi. O kısımda bulunan saatın dokunuşu bes gece olması gibi detaylar vardı. Bunun dışındâ bulunan resimler ortamın atmosferini dumlâ etkilemişti. Vaso- lar, dâne me ait kıyafet ve dokular müzede en çok beğendiğim eserlerdi. Kiliçlar, halılar desen ve izleme olarak giheldi. Ama müzeyi rehberliksizt geçtiğimizi için çok kısa sârdâ ve bîr detayları gîremedik.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..